

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

JAANA ANTILA

**”Yhteistyö on valtava voimavara”
- TUVA-koulutuksen opetushenkilös-
tön kokemus moniammatillisesta ja
- alaisesta yhteistyöstä**

Opinnäytetyö

KUNTOUTUKSEN OHJAUKSEN TUTKINTO-OHJELMA
2024

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TUTKINTOKOULUTUKSEEN VALMENTAVA KOULUTUS	7
2.1 Oppivelvollisuus	8
2.2 Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen perusteet, keskeiset sisällöt ja sen tuottama osaaminen.....	9
2.3 Tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen hakeutuminen ja koulutuksen järjestäjät.....	12
2.4 Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen opettajien, opinto- ohjaajan ja erityisopettajan kelpoisuudet	15
2.5 Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen yhteys sosiaaliseen ja ammattilliseen kuntoutukseen	16
3 MONIAMMATILLINEN JA MONIALAINEN YHTEISTYÖ	18
3.1 Moniammatillinen yhteistyö	19
3.2 Monialainen yhteistyö.....	22
4 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA	25
5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA KYSYMYKSENASETTELU	29
6 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄLLINEN TOTEUTUS.....	30
6.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä	30
6.2 Tutkimuskohteena ammatillisen oppilaitoksen TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö	32
6.3 Aineiston keruumenetelmä	34
6.4 Aineiston sisällönanalyysi.....	37
7 TULOKSET	38
7.1 TUVA-koulutuksen yhteistyön muodot ja tahot, tarve ja tavoitteet.....	39
7.1.1 Yhteistyön muodot ja tahot	39
7.1.2 Yhteistyön tarve.....	43
7.1.3 Yhteistyön aloite ja tavoitteet	48
7.2 TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kokema rooli moniammatillisessa ja -alaisessa yhteistyössä.....	49
7.3 TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kokemus moniammatillisen ja - alaisen yhteistyön toimivuudesta	52
7.4 TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kokemus moniammatillisen ja - alaisen yhteistyön merkityksestä	55
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	58
9 OPINNÄYTETYÖN EETTISET LÄHTÖKOHDAT, LUOTETTAVUUS, PÄTEVYYS JA AINEISTONHALLINTASUUNNITELMA.....	61
9.1 Saavutettavuus.....	63

10 POHDINTA	64
LÄHTEET	70
LIITTEET	77

TIIVISTELMÄ

Antila, Jaana: ”Yhteistyö on voimavara” – TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kokemus moniammatillisesta ja -alaisesta yhteistyöstä

Opinnäytetyö, AMK

Kuntoutuksen ohjauksen tutkinto-ohjelma

Marraskuu 2024

Sivumäärä: 89

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) opetushenkilöstön moniammatillisesta ja – alaisesta yhteistyöstä. Opinnäytetyö sisälsi neljä tutkimuskysymystä:

1. Minkälaista moniammatillista ja -alaista yhteistyötä TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö tekee opetus- ja ohjaustyön lisäksi?
2. Miten TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö kokee roolinsa moniammatillisessa ja -alaisessa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa?
3. Miten TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö kokee moniammatillisen ja -alaisen yhteistyön toimivuuden?
4. Mitä kokemukseen liittyviä merkityksiä TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö antaa moniammatilliselle ja -alaiselle yhteistyölle?

Opinnäytetyön kohderyhmä oli yhden ammatillisen oppilaitoksen TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö (N=15). Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua ja aineisto analysoitiin käyttäen induktiivista sisällönanalyysiä. Opinnäytetyön keskeisin tulos on, että tavoitteellinen moniammatillinen ja -alainen yhteistyö eri yhteistyötahojen kanssa koetaan oman työn ja opiskelijoiden asioiden hoitamisessa merkityksellisenä ja välttämättömänä. Opettajien toimenkuvat ja vastuualueet vaikuttivat yhteistyötahoihin sekä yhteistyön määrään ja tiiviyteen. Keskeisiä yhteistyötahoja olivat opiskelija ja tarvittaessa huoltaja, muu opetushenkilöstö, opiskeluhuolto, sosiaali- ja terveydenhuolto, kaupungit ja kunnat, kolmas sektori ja TE-toimistot. Pääasiallinen yhteistyön tarve syntyy, kun opiskelijan opinnot eivät etene poissaolojen vuoksi. Niiden taustalta löytyy erilaisia syitä: ahdistuneisuutta ja pelkotiloja, masentunutta mielialaa, perheen ja huoltajien vaikeuksia, elämänhallinnan haasteita, oppimisen vaikeuksia tai päihteiden käyttöä. Opetushenkilöstö kokee roolinsa eri hallinnonalojen yhteistyössä tärkeäksi. Suhteessa opiskelijoihin opettajat pitivät tärkeänä, että opiskelijat tuntevat heidät ja kokevat heidät turvallisina aikuisina. Vastuuopettajan rooli oli keskeinen. Yhteistyön toimivuuden suhteen aineistosta nousi viisi yhteistyötahoa, joiden kanssa yhteistyö toimi tai siinä oli kehitettävää. Yhteistyöllä koettiin olevan monenlaista merkitystä opetushenkilöstön ja opiskelijan hyvinvointiin.

Avainsanat: moniammatillinen yhteistyö, monialainen yhteistyö, TUVA-koulutus, tutkintokoulutukseen valmentava koulutus, opetushenkilöstö, poissaolot

ABSTRACT

Antila, Jaana: Experiences of The TUVA Program staff in interprofessional cooperation and interdisciplinary collaboration

Bachelor's thesis

Rehabilitation counsellor degree programme

November 2024

Number of pages: 89

The thesis is a qualitative study on the interprofessional cooperation and interdisciplinary collaboration of TUVA education staff. The thesis included four research questions:

1. What kind of the interprofessional cooperation and interdisciplinary collaboration does the TUVA education staff engage in besides teaching and guidance?
2. How does the TUVA education staff perceive their role in interprofessional cooperation and interdisciplinary collaboration with different collaboration partners?
3. How does the TUVA education staff perceive the effectiveness of interprofessional cooperation and interdisciplinary collaboration?
4. What significance does the TUVA education staff attribute to interprofessional cooperation and interdisciplinary collaboration based on their experience?

The target group of the thesis was the TUVA education staff (N=15) in one vocational institution. Data was collected using thematic interviews and analyzed using inductive content analysis. The main result of the thesis is that goal-oriented interprofessional cooperation and interdisciplinary collaboration with various collaboration partners is considered meaningful and essential in managing their work and student matters. The teachers' job descriptions and responsibilities affected whom they collaborated with, the extent and intensity of the collaboration. Key collaboration partners included the student and, if necessary, the guardian, other teaching staff, student welfare services, social and healthcare services, municipalities, the third sector, and employment offices. The primary need for collaboration arises when a student's studies do not progress due to absences. The reasons behind these absences include anxiety and fear, depressive moods, difficulties within the family, life management challenges, learning difficulties, or substance abuse. The teaching staff perceives their role in interprofessional cooperation as significant. In relation to students, they considered it important that students know them and see them as safe adults. The role of the homeroom teacher was crucial. Regarding the functionality of the collaboration, the data identified five collaboration partners with whom the collaboration worked well or had room for improvement. Collaboration was seen as having various significant impacts on the well-being of both the teaching staff and students.

Keywords: interprofessional cooperation, interdisciplinary collaboration, The TUVA program – Preparatory education and training, TUVA- program, education staff, absence

1 JOHDANTO

Aihe opinnäytetyöhön nousi jo vuoden 2020 alussa haastatellessani opiskelutehtäväni suorittamista varten ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen (VALMA) vastuopettajaa. Perinteisesti opettajan työssä painottuu opetus, ohjaus ja kasvatus. Haastattelussa kuitenkin ilmeni, että opettaja toimi laajassa monialaisessa verkostossa, jossa työn pääpaino vaikutti olevan jossain muualla kuin opettamisessa tai opiskelijan oppimisessa. Asia kaipasi mielestäni selvittämistä, selventämistä ja esiin nostamista.

Oppivelvollisuuden laajenemien syksyllä 2021 toi ammatilliseen koulutukseen uudenlaisen tilanteen ja haasteet. Uudistettu oppivelvollisuuslaki (1214/2020, 2 luku, 4–5 §) velvoittaa jokaisen perusopetuksen päättävän hakeutumaan toisen asteen tai nivelvaiheen koulutukseen. Niille, jotka eivät saa opiskelupaikkaa tai eivät ole hakeneet sitä, osoitetaan se asuinkunnan toimesta.

Aiemmat nivelvaiheen koulutukset (perusopetuksen lisäopetus, LUVA ja VALMA) yhdistettiin tutkintokoulutukseen valmistavaksi koulutukseksi eli TUVA-koulutukseksi, joka alkoi elokuussa 2022. TUVA-koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia hakeutua ammatilliseen tutkintokoulutukseen tai lukiokoulutukseen. Kun tarkastellaan TUVA-koulutuksen perusteita ja tavoitteita, löytyy yhtymäkohdat myös sosiaaliseen ja ammatilliseen kuntoutukseen.

Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki (1287/2013, 1 luku 3–4 §) velvoittaa TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön tekemään yhteistyötä hyvinvointialueen opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa. Samoin opetushenkilöstö on lain velvoittamana (1215/2020, 2 luku 4 § 7§) ja oman toimenkuvansa kautta mukana opiskelijan erilaisten palvelujen kokonaisuudessa, tehden yhteistyötä eri asiantuntija- ja

viranomaistahojen, julkisten palvelujen toimijoiden sekä järjestösektorin kanssa. Tämä opinnäytetyö tutkii, kuvaa ja jäsentää tätä ilmiötä.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) opetushenkilöstön moniammatillisesta ja -alaisesta yhteistyöstä. Tavoitteena oli luoda ymmärrystä moniammatillisen ja -alaisen yhteistyön lähtökohdista ja rakentumisesta opetushenkilöstön työssä. Tutkimuskysymykset rakentuivat neljästä teemasta: TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön moniammatillisen ja -alaisen yhteistyön muodot, yhteistyötahot ja lähtökohdat, TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön roolit työryhmissä, TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kokemus moniammatillisen ja -alaisen yhteistyön toimivuudesta ja TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kokemukset moniammatillisen ja -alaisen yhteistyön merkityksestä.

Opinnäytetyössä selvitetään TUVA-koulutuksen taustaa, perusteita ja tavoitteita. Lisäksi määritellään, mitä opinnäytetyön kirjoittaja ymmärtää moniammatillisella ja -alaisella yhteistyöllä. Tutkimuksen menetelmällisen toteuttamisen kuvaamisen jälkeen esitellään tulokset ja johtopäätökset, arvioidaan opinnäytetyön eettisyyttä, pätevyyttä ja luotettavuutta sekä tuodaan esiin opinnäytteen tekijän omaa pohdintaa.

2 TUTKINTOKOULUTUKSEEN VALMENTAVA KOULUTUS

TUVA-koulutus, eli tutkintokoulutukseen valmentava koulutus, tarjoaa vaihtoehdon oppivelvollisille, jotka eivät jatka suoraan lukioon tai ammatilliseen koulutukseen. Se on suunnattu myös niille henkilöille, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa, mutta jotka ovat suorittaneet perusopetuksen tai sitä vastaavan oppimäärän. (OKM, 2024, s. 264).

2.1 Oppivelvollisuus

Uusi oppivelvollisuuslaki tuli voimaan 1.8.2021, jolloin oppivelvollisuus laajeni 16 ikävuodesta 18 ikävuoteen (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020, 1 luku 2 §).

Oppivelvollisuuden tarkoituksena on varmistaa, että kaikilla on elämän ja yhteiskunnan kannalta välttämätön perusosaaminen ja sivistys. Lisäksi pyritään luomaan tasavertaiset mahdollisuudet itsensä kehittämiseen omien kykyjen ja tarpeiden mukaisesti. Uudistuksen tavoitteena on myös parantaa koulutuksen ja osaamisen tasoa, vähentää oppimiseroja sekä edistää koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Samalla pyritään lisäämään lasten ja nuorten hyvinvointia. (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020, 1 luku 1 §.)

Perusopetuksen päättävillä on velvollisuus hakea toisen asteen tai nivelvaiheen koulutukseen. Uudistuksella tavoitellaan sitä, että kaikki suorittavat toisen asteen tutkinnon. Tämä hakeutumiselvoite astui voimaan 1.1.2021. Ensimmäistä kertaa velvoite koski nuoria, jotka olivat perusopetuksen 9. luokalla keväällä 2021. Oppivelvollisuus jatkuu, kunnes opiskelija täyttää 18 vuotta tai suorittaa ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon. Opetus ja ohjaus ovat maksuttomia opiskelijalle sen vuoden loppuun, jolloin hän täyttää 20 vuotta. (OPH, 2022.)

Osana oppivelvollisuuden laajentamista uudistettiin myös nivelvaiheen koulutuksia (Laki tutkintokoulutuksen valmentavasta koulutuksesta 1215/2020). Nivelvaihe tarkoittaa koulutuksen vaihetta, joka on

koulutusjärjestelmään kuuluvien koulutusten välinen vaihe, koulutusjärjestelmään kuuluvan koulutuksen ja työelämän välinen vaihe taikka sellainen koulutuksen sisällä oleva vaihe, jossa opetuksen menetelmät, sisällöt, tavoitteet tai opetusmuoto muuttuvat merkittävästi (OKM, 2024, s. 264).

TUVA-koulutus yhdisti aiemmin erilliset nivelvaiheen koulutukset eli perusopetuksen lisäopetuksen (kymppiluokka), lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen (LUVA) ja ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen (VALMA). Koulutus alkoi 1.8.2022. (OPH, 2024; Kukkonen ym., 2021.)

Oppivelvollisuuden voi suorittaa monin eri tavoin. Perusopetuksen lisäksi vaihtoehtoina ovat lukio, ammatillinen koulutus, TUVA-koulutus, kansanopistojen tarjoamat oppivelvollisuuskoulutukset sekä TELMA-koulutus, joka valmentaa työhön tai itsenäiseen elämään. Joissakin tapauksissa oppivelvollisuutta voi suorittaa myös aikuisten perusopetuksessa, maahanmuuttajille suunnatussa kansanopistokoulutuksessa tai saamelaisalueen koulutuskeskuksen saamen kielen ja kulttuurin koulutuksessa. (OPH, 2022.)

2.2 Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen perusteet, keskeiset sisällöt ja sen tuottama osaaminen

ePerusteet on osa Opetushallituksen Opintopolku-palvelua, joka tarjoaa digitaalisia palveluita oppijoille ja koulutuksen järjestäjille. Palvelusta löytyvät kaikki Opetushallituksen määräykset opetussuunnitelmista, tutkinnoista ja koulutuksista sekä suosituksia. Vuodesta 2024 alkaen se on toiminut ainoana virallisena määräyskokoelmana. (ePerusteet, n.d.) ePerusteista löytyvät TUVA-koulutuksen määräys (OPH-1488-2021) ja muutosmääräys (OPH-3061-2023) sekä koulutuksen perusteet.

Opetushallituksen määräys (OPH-1488-2021) tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen perusteista tuli voimaan 1.8.2022. Määräystä muutettiin 31.5.2023. Tehdyt muutokset koskivat koulutuksen muodostumista ja todistuksia. Uusi määräys (OPH-3061-2023) tuli voimaan 1.8.2023 alkaen.

Koulutuksen laajuus on 38 viikkoa ja sen suorittamiseen on aikaa enintään yksi vuosi. Lisäaikaa saa tietyin poikkeuksin. (Laki tutkintokoulutuksen valmentavasta koulutuksesta 1215/2020, 4 luku 11 §). Opinnot koostuvat kaikille yhteisestä opiskelu- ja urasuunnittelutaitojen osasta sekä valinnaisista osista (kuva 1). Yhteinen osa, opiskelu- ja urasuunnittelutaidot, kestää 2–10 viikkoa. Valinnaisia osia ovat perustaitojen vahvistaminen (0–30 viikkoa), ammatillisen koulutuksen opinnot ja niihin valmentautuminen (0–30 viikkoa), lukiokoulutuksen opinnot ja niihin valmentautuminen (0–30 viikkoa), arjen taidot ja yhteiskunnallinen osallisuus (0–20 viikkoa), työelämätaidot ja työelämässä

oppiminen (0–20 viikkoa) sekä valinnaiset opinnot (0–10 viikkoa). (ePerusteet, OPH-148-2021.)

Kuva 1. Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen osat 1.8.2023 alkaen (OPH-148-2021)

Koulutuksen osien tavoitteet on asetettu niiden suurimman mahdollisen laajuuden mukaan. Koulutuksen järjestäjä voi kuitenkin jakaa nämä osat pienempiin kokonaisuuksiin tavoitteiden perusteella. Opettaja tai opinto-ohjaaja, jonka koulutuksen järjestäjä on nimennyt, laatii henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman yhdessä opiskelijan kanssa. Opetushallituksen määräysten mukaan koulutus tulee järjestää siten, että opiskelija voi siirtyä tutkintotavoitteiseen koulutukseen jo valmentavan koulutuksen aikana. (OPH-148-2021.)

TUVA-koulutuksessa opiskelijaa tuetaan parantamaan valmiuksiaan siirtyä lukiokseen tai ammatilliseen koulutukseen. Sen aikana opiskelija saa ohjausta jatko-opintojen ja urasuunnitelmien laatimisessa. TUVA-koulutus parantaa opiskelijan mahdollisuuksia suorittaa lukion oppimäärä ja ylioppilastutkinto tai ammatillinen tutkinto tukemalla kokonaisvaltaisesti opiskelijan valmiuksia ja osaamista. (Laki tutkintokoulutuksen valmentavasta koulutuksesta 1215/2020, 1 luku 2 §; OPH-148-2021.)

Kuva 2. TUVA-koulutuksen tuottama laaja-alainen osaaminen (OPH-1488-21)

TUVA-koulutuksen laaja-alainen osaaminen (kuva 2) keskittyy opiskelijan valmiuksiin siirtyä toiselle asteelle tutkintokoulutukseen. Laaja-alainen osaaminen kattaa tiedot, taidot, arvot, asenteet ja toimintakyvyn, jotka yhdistetään koulutuksen eri osioihin. TUVA-koulutuksen suorittaneella opiskelijalla on tarvittavat perusvalmiudet, riittävä tutkintokielen hallinta, tietotekniset taidot ja monipuoliset opiskelutaidot. Lisäksi kiinnitetään huomiota opiskelijan hyvinvointiosaamiseen. Laaja-alaiseen osaamiseen kuuluvat myös ymmärrys kulttuurisesta moninaisuudesta, yhteistyötaidot ja kestävä kehitys. Näiden taitojen avulla yksilö voi toimia tehokkaasti ja vastuullisesti sekä omassa elämässään että yhteiskunnassa. (OPH-148-2021.)

Oppimaan oppimisen tavoitteena on hankkia, arvioida ja soveltaa tietoa, ottaa vastuuta opinnoistaan, käyttää monipuolisia oppimistapoja ja kehittää opiskelukieltä. *Monilukutaidossa* keskeistä on, että opiskelija kehittyy viestien tulkitelijana ja tuottajana, osaa analysoida ja arvioida kriittisesti erilaisia tekstejä, sekä kehittää kuva-, media- ja numeerista lukutaitoaan. *Digiosaamisen* avulla opiskelija osaa käyttää digitaalisia palveluita oppimiseen ja ongelmanratkaisuun, osaa toimia vastuullisesti sosiaalisessa mediassa sekä asioida sähköisesti viranomaisten ja palveluntarjoajien kanssa. *Ympäristöosaaminen* antaa valmiuksia ymmärtää kestävä kehityksen merkityksen, tunnistaa ympäristön

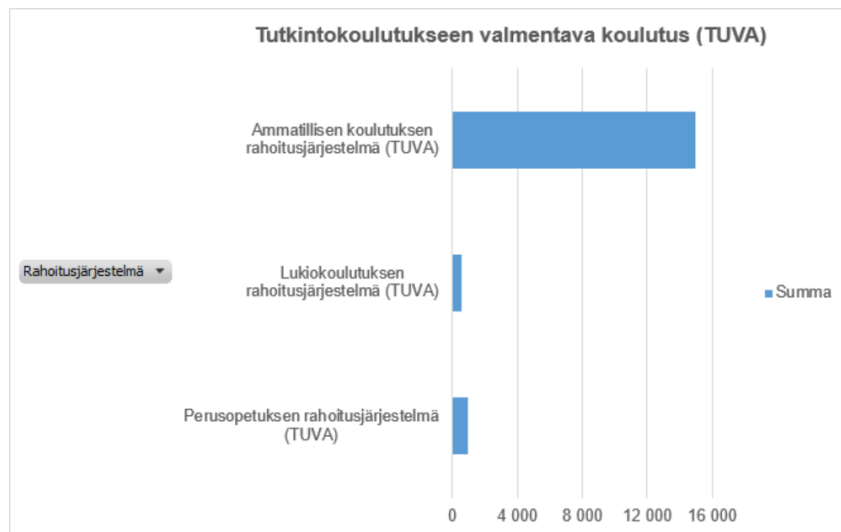
muutokset ja ihmisen vaikutuksen niihin, sisäistää kestäväen kehityksen tavoitteet ja toimintamallit kestäväen elämäntavan mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa. *Kulttuuriosaamisen* avulla opiskelija syventää ymmärrystä omasta identiteetistään sekä yhteiskunnan ja opiskeluyhteisön moninaisuudesta, saa kokemuksia kansainvälisyydestä arjessaan ja opiskeluympäristössään sekä erilaisista kulttuuritapahtumista ja yhteistyöprojekteista. Kieliprofiilin laatiminen tukee opiskelijan kielellistä identiteettiä ja kasvua kielenoppijana. *Yhteiskuntaosaaminen* viittaa opiskelijan kykyyn ymmärtää demokraattisen ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan peruseriaatteet ja rakenteet. Opiskelija oppii vaikuttamaan ryhmänsä ja oppilaitoksensa asioihin sekä osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Lisäksi opiskelija kehittää aktiivisen kansalaisuuden taitoja ja ymmärtää työn merkityksen sekä yksilölle että yhteiskunnalle. *Vuorovaikutusosaaminen* antaa valmiuksia toimia tilanteen vaatimalla tavalla vuorovaikutustilanteissa, ilmaista näkökantoja rakentavasti, kuunnella ja kunnioittaa toisten näkemyksiä, kehittää empatiakykyään ja käyttää eri kieliä sekä sosiaalista mediaa asianmukaisesti. *Hyvinvointiosaamisen* avulla opiskelija ymmärtää terveyden merkityksen ja vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointiaan, suunnittelee ajankäyttöään tasapainoisesti sekä osaa hakea apua ja tukea. (OPH-1488-21.)

2.3 Tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen hakeutuminen ja koulutuksen järjestäjät

TUVA-koulutukseen hakeudutaan kevään yhteishaun tai jatkuvan haun kautta. Koulutukseen voi hakea, jos on oppivelvollinen tai henkilöltä puuttuu toisen asteen tutkinto ja hän tarvitsee valmentavaa koulutusta ennen siirtymistä lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen. (Opintopolku, 2024a.)

Pääsyaatimuksena TUVA-koulutukseen on perusopetuksen päättötodistus tai vastaavan koulutuksen suorittaminen. Koulutuksen järjestäjä voi perustelusta syystä hyväksyä hakijan, jolla ei ole päättötodistusta. TUVA-koulutukseen voi hakea myös aikuisena, jos toisen asteen tutkinto puuttuu tai halutaan vahvistaa suomen tai ruotsin kielen osaamista ennen tutkintokoulutukseen

siirtymistä. Myös aiemman valmentavan koulutuksen suorittanut voidaan valita TUVA-koulutukseen. (Opintopolku, 2024a.)

Kuva 3. TUVA-koulutuksen opiskelijamäärät vuonna 2023 eri rahoitusjärjestelmien mukaan (Vipunen, 2024a)

Opetushallinnon tilastopalvelun (Vipunen) mukaan tilastovuonna 2023 TUVA-koulutuksessa oli 16 398 opiskelijaa (kuva 3). Heistä ammatillisen koulutuksen järjestämässä koulutuksessa oli 14 988 (91,4 %), lukio koulutuksen järjestämässä koulutuksessa 588 (3,6 %) ja perusopetuksen järjestämässä TUVA-koulutuksessa 966 (5,9 %) opiskelijaa (Kuva 3). Oppivelvollisia TUVA-koulutuksen opiskelijoista oli 10 524 (64,2 %), joista 9609 (91,3 %) opiskeli ammatillisen koulutuksen järjestämässä TUVA-koulutuksessa. Tilastotietojen perusteella ammatillinen koulutus on pääasiallinen TUVA-koulutuksen järjestäjä, ja opiskelijoista oppivelvolliset ovat suurin ryhmä (Vipunen, 2024a.)

Äidinkieleltään muun kielisiä oli TUVA-koulutuksen opiskelijoista yhteensä 6348 (noin 39 %). Muun kielisiksi luokitellaan henkilöt, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame (kuva 4). Heistä suurin osa (noin 89 %) opiskeli ammatillisissa oppilaitoksissa. Määrällisesti isoin ryhmä olivat ukrainalaiset 1785 henkilöä. (Vipunen, 2024b.)

Kuva 4. TUVA-koulutuksen opiskelijat äidinkielen mukaan vuonna 2023 (Vipunen, 2024b)

Erityisen tuen opiskelijoita kaikista TUVA-koulutuksen opiskelijoista oli 3210 (19,6 %). Heistä 3189 (99,3 %) opiskeli ammatillisissa koulutuksen rahoitusjärjestelmän mukaisissa oppilaitoksissa. Heistä oppivelvollisia oli 2655 (83,26 %). Vaativan erityisen tuen opiskelijoita kaikista TUVA-opiskelijoista oli 2193 (13,4 %). (Vipunen, 2024c; 2024d.)

Opiskelijat voivat saada TUVA-koulutuksessa erityistä tukea, jos heillä on oppimisvaikeuksia, vamma, sairaus tai muita syitä, jotka vaativat pitkäaikaista tai säännöllistä tukea oppimisessa. Tukitoimet kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. (Laki tutkintokoulutukseen valmistavasta koulutuksesta 1215/2020, 5 luku 21–22 §.) Opiskelijoille, joilla on merkittäviä oppimisvaikeuksia, vaikea vamma tai sairaus, tarjotaan vaativaa erityistä tukea ammatillisessa koulutuksessa (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 7 luku 65 §). Tämä tuki on tarkoitettu niille, jotka tarvitsevat yksilöllistä, laaja-alaista ja monipuolista erityistä tukea. Opetus toteutetaan ammatillisissa erityisoppilaitoksissa tai muissa oppilaitoksissa, joiden tehtävänä on tarjota vaativaa tukea. Tukimuodot suunnitellaan yhteistyössä kuntoutustahojen kanssa. (Opintopolku, n.d.)

2.4 Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen opettajien, opinto-ohjaajan ja erityisopettajan kelpoisuudet

Koulutuksen järjestämisessä noudatetaan henkilöstön osalta perusopetuslakia, lukiolakia tai ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia (Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 1215/2020, 6 luku 26 §). Opetusta voi antaa henkilö, jolla on kelpoisuus perusopetuksen, lukion, ammatillisten tai yhteisten tutkinnon osien kelpoisuus (Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 1215/2020, 5a luku 17a §). Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimukset määrittellään valtioneuvoston asetuksella (Laki ammatillisesta koulutuksesta 53/2017, 13 luku 118 §).

Asetuksessa opetustoimen kelpoisuudesta (986/1998, 5 luku 13 §) ammatillisten tutkinnon osien opetusta voi antaa opettaja, joka

- on suorittanut koulutuksen järjestäjän päättämän soveltuvan korkeakoulututkinnon.
- on suorittanut vähintään 60 opintopisteen tai 35 opintoviikon opettajan pedagogiset opinnot.
- omistaa vähintään kolmen vuoden työkokemuksen opetustehtävän sisältöä vastaavissa tehtävissä.
- omistaa pätevyys- tai lupakirjan, jos se on alalla tarpeen.

Korkeakoulututkintovaatimuksesta voidaan poiketa, jos soveltuvaa tutkintoa ei ole tai tehtävä vaatii erityistä ammattitaitoa. Tällöin opettajalla tulee olla soveltuva erikoisammattitutkinto tai muu soveltuva koulutus, pedagogiset opinnot sekä vähintään viiden vuoden työkokemus opetustehtävän sisältöä vastaavissa tehtävissä. (Asetus opetustoimen kelpoisuudesta 986/1998, 5 luku 13 §.)

Yhteisten tutkinnon osien opetusta voi antaa opettaja, jolla on ylempi korkeakoulututkinto, johon sisältyy vähintään 120 opintopisteen (tai 55 opintoviikon) opinnot yhdessä opetettavassa osa-alueessa ja 60 opintopisteen (tai 35 opintoviikon) opinnot muissa osa-alueissa, tai diplomi-insinöörin tutkinto soveltuvassa koulutusohjelmassa. (Asetus opetustoimen kelpoisuudesta 986/1998, 5 luku 14 §.) Digitaalisessa ympäristössä toimimisen, taiteen ja luovan ilmaisun,

yhteiskunnallisena kansalaisena toimimisen, työelämässä toimimisen, opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiuksien sekä yrittäjyyden ja yrittäjämäisen toiminnan opetusta voi antaa henkilö, joka on suorittanut soveltuvan korkeakoulututkinnon ja vähintään 60 opintopisteen (tai 35 opintoviikon) opettajan pedagogiset opinnot (Asetus opetustoimen kelpoisuudesta 986/1998, 5 luku 14 §). Lisäksi asetuksessa on määritelty kelpoisuusvaatimukset opinto-ohjaajalle ja opettajalle, joka antaa erityistä tukea ja vaativaa erityistä tukea tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa. (Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 986/1998, 5 luku 15–16 §, 17b §.)

2.5 Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen yhteys sosiaaliseen ja ammatilliseen kuntoutukseen

Kuntoutuksen päämääränä on parantaa ihmisen toimintakykyä, itsenäistä elämää, osallistumista, työ- ja opiskelukykyä sekä auttaa työllistymään ja jatkamaan työelämässä (STM, n.d.). Kuntouksen osa-alueet jaetaan vakiintuneesti lääkinnälliseen, ammatilliseen, sosiaaliseen ja kasvatukselliseen kuntoutukseen (Juvonen-Posti ym., 2016, s. 162). TUVVA-koulutuksen tavoitteena on tuottaa laaja-alaista osaamista, kuten kykyä toimia yhdessä ja yhteiskunnassa, hyvinvointia tukevia toimintatapoja, opiskeluvalmiuksia ja -taitoja sekä ymmärrystä kulttuurisesta moninaisuudesta. Näillä osa-alueilla on yhtymäkohdat sosiaaliseen ja ammatilliseen kuntoutukseen.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014, 3 luku 17 §) mukaan sosiaalinen kuntoutus tarkoittaa tehostettua tukea, joka annetaan sosiaalityön ja sosiaalihoitajien keinoin. Tavoitteena on vahvistaa sosiaalista toimintakykyä, ehkäistä syrjäytymistä ja edistää osallisuutta. Toimintakyky viittaa ihmisen fyysisiin, psyykkisiin, kognitiivisiin ja sosiaalisiin valmiuksiin selviytyä merkityksellisistä ja välttämättömistä arjen toiminnoista, kuten työstä, opiskelusta, vapaa-ajasta, harrastuksista sekä itsestä ja toisista huolehtimisesta, omassa elinympäristössään (THL, 2023). Sosiaalinen kuntoutuminen voidaan nähdä osana kasvu- ja oppimisprosessia ja parhaimmillaan se voitaisiin nivoa osaksi ammatillisen koulutuksen rakenteita (Ikonen, 2018, s. 270).

Ammatillisen kuntoutuksen tavoitteena on tukea työelämässä pysymistä, sinne pääsemistä tai palaamista sairaudesta tai vammasta huolimatta. Tätä kuntoutusta tarjoavat Kela, työeläkelaitokset, tapaturma- ja liikennevakuutuslaitokset sekä ammatilliset oppilaitokset. Se on suunnattu työikäisille, joilla on riski työkyvyttömyydestä tai heikentyneestä työ- ja ansiokyvystä, sairauden tai vamman vuoksi. Kelan tarjoamia ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteitä ovat esimerkiksi koulutus, koulutuskokeilut, työkokeilu ja työhönvalmennus. Kela tukee kuntoutujia myös toisen asteen ja korkea-asteen koulutuksessa sekä niiden suorittamiseen liittyvässä valmennuksessa ja yleissivistävässä koulutuksessa. (Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 566/2005, 2 luku 7 § 5 mom.; Sosiaali- ja terveysministeriö n.d.) Ammatillisesta kuntoutuksesta säädetään työeläkelaisissa (Työntekijän työeläkelaki 395/2006, 1 luku 3 §, 3 luku 25–26§) ja laissa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista (566/2005, 2 luku 6–7a §).

Työeläkelaitokset tarjoavat kuntoutuspalveluja henkilöille, jotka ovat jo vakiinnuttaneet asemansa työelämässä. Kela puolestaan vastaa kuntoutuksesta nuorille ja aikuisille, jotka eivät ole vielä kiinnittyneet työelämään. Kela järjestää ammatillista kuntoutusta myös työikäisille, joiden työ- tai opiskelukyky on merkittävästi heikentynyt. Lisäksi Kela tarjoaa kuntoutusta nuorille ilman diagnoosiperustetta, joiden toimintakyky on olennaisesti heikentynyt. Tavoitteena on auttaa nuoria suunnittelemaan tulevaisuuttaan ja löytämään suuntaa opiskeluun ja työelämään (vertaa kappale 2.2). Kelan järjestämiä nuoren ammatillisen kuntoutuksen palveluja ovat ammatillinen kuntoutusselvitys, koulutuskokeilu, Nuotti-valmennus, työkokeilu ja työhönvalmennus. Valtaosa nuorten kuntoutuksesta oli vuonna 2022 Nuotti-valmennusta. (STM, n.d.; Kela, 2024; HE 124/2024, s. 6.)

Kuntaliiton julkaisussa (28.2.2024) ammatillisen koulutuksen Areena-verkosto esittää kuntouttavan opetuksen mallia ammatilliseen koulutukseen. Mallilla pyrittäisiin vastaamaan eriarvoistumisen negatiiviseen kehitykseen. Oppivelvollisuuden nostaminen on tuonut esiin, että kaikki nuoret eivät ole vielä 16-vuotiaana valmiita suorittamaan ammatillista tai lukiotutkintoa. Varsinaisen aloitteen (155/03.00/2024) Kuntaliitto ja ammatillisen koulutuksen Areena -

verkosto tekivät asiasta 22.4.2024 opetus- ja kulttuuriministeriöön opetusministeri Anna-Maija Henrikssonille. Aloitteessa ehdotetaan uuden kuntouttavan opetuksen mallin valmistelun aloittamista opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Heidän näkemyksensä mukaan nykyinen järjestelmä ei pysty riittävästi vastaamaan kaikkien opiskelijoiden tarpeisiin. Aloitteen tekijät korostavat tarvetta laajentaa oppimisen tuen tarkastelua, jotta opiskelijoiden moninaisiin ja erityisesti psyykkisiin tuen tarpeisiin voitaisiin paremmin vastata. Aloitteessa ehdotetaan uuden kuntouttavan opetuksen mallin kehittämistä, joka yhdistäisi hyvinvointialueiden palvelut, työpajatoiminnan ja ammatillisen koulutuksen. Tämä kuntouttava opetus toimisi matalan kynnyksen vaihtoehtona kuntouttavan työtoiminnan ja erityisoppilaitosten tarjoamien palveluiden rinnalla.

3 MONIAMMATILLINEN JA MONIALAINEN YHTEISTYÖ

Käsitteet moniammatillisuus ja monialaisuus kietoutuvat arkikielessä toisiinsa. Niiden käyttäminen myös ammattikirjallisuudessa on väljää ja monitulkintaista. Käsitteiden tarkastelulla niistä voidaan kuitenkin erottaa olennaisia merkityseroja. Englanninkielisissä teksteissä multifield viittaa monialaisuuteen. Tieteiden yhteistyötä kuvaavat termit ovat monitieteisyys (multidisciplinary), tieteidenvälisyys (interdisciplinary) ja poikkitieteisyys (trans/crossdisciplinary). Monitieteisydessä eri tieteenalat toimivat rinnakkain ja tutkimus on kokoavaa. Tieteidenvälisydessä tieteenalat yhdistetään järjestelmällisesti, jolloin niiden väliset rajat hämärtyvät, mutta eivät katoa. Poikkitieteisyys puolestaan vaatii käsitteellistä ja metodologista yhteistyötä sekä prosessia, jossa teoreettinen tausta yhdistää analyysit. Käsitteillä ammattien välinen (interprofessional), poikkiammatillinen (transprofessional) viitataan ammattiryhmien välisiin yhteistyön muotoihin. Sekä moniammatillisuuden että monialaisuuden käsitteitä on paljon käytetty sosiaali- ja terveysalan, mutta vähemmän opetusalan kontekstissa. (Isoherranen, 2012, s. 17; Katisko ym., 2014, s. 10; Pukkila, 2023, s. 19, s. 49–50; Timperi, 2022, s. 14)

3.1 Moniammatillinen yhteistyö

Colin ym. (2012) tutkivat moniammatillisen yhteistyön muotoja ja haasteita sairaalan päivystysalueella. He havaitsivat kolme erilaista tapaa toteuttaa moniammatillista yhteistyötä. Ensimmäinen taso oli rinnakkain työskentely, joka ei ole moniammatillisen yhteistyön ideaalisin muoto. Terveystieteiden ammattilaiset koordinoivat toimintaansa ja jakoivat tietoa keskenään, mutta toimivat itsenäisesti omissa ammattiryhmissään. Tämä yhteistyömuoto noudatti perinteistä ammatillista hierarkiaa ja keskittymistä omaan ammattiryhmään. Toinen havaittu yhteistyömuoto oli moniammatillinen hoidon suunnittelu, jossa eri ammattiryhmät neuvottelivat potilaan hoidosta. Tämä vaati ammatillisten rajojen ylittämistä ja yhteistä ongelmanratkaisua. Kolmas yhteistyömuoto, vaativien potilasryhmien hoito, lähestyi eniten moniammatillisen yhteistyön ihannetta, sillä se edellytti erityisen tehokasta ammatillisten rajojen ylittämistä ja ongelmanratkaisua päivystyksessä työskenteleviltä ammattilaisilta. Tulosten mukaan päivystyksen hoitoprosessin työkäytänteitä voitiin luonnehtia eritasoisiksi moniammatillisen yhteistyön muodoiksi (Collin ym., 2012, s. 31–43; Isoherranen, 2012, s. 32–33).

Isoherranen määrittelee sairaalakontekstiin sijoittuvassa väitöstutkimuksessaan (2012, s. 20–21) käsitteet moniammatillinen (multiprofessional), moniammatillinen/ammattien välinen (interprofessional) ja moniammatillinen/poikkiammatillinen yhteistyö (trans/crossprofessional). Käsitteet painottavat ammatillista asiantuntijuutta, mutta myös moniammatillisen yhteistyön erilaista intensiteettiä. Hän määrittelee väitöstutkimuksessaan termin moniammatillinen yhteistyö tarkoittavan sekä ammattienvälistä (interprofessional) että poikkiammatillista (trans-/crossprofessional) yhteistyötä. Tätä termiä hän käyttää ammatillisia rajoja rikkovalle yhteistyölle, joka olisi suoraan käännettynä poikkiammatillinen yhteistyö. Isoherranen (2012, s. 22) kuvaa omaa käsitettään seuraavanlaisesti:

Moniammatillista yhteistyötä voidaan kuvata sosiaali- ja terveysalalla asiakas- /potilaslähtöisenä työskentelynä, jossa pyritään huomioimaan potilaan elämän kokonaisuus ja hänen hoito- ja hoivapolkunsa. Yhteisessä tiedonkäsittelyssä eri asiantuntijoiden tiedot ja taidot kootaan yhteen. Vuorovaikutusprosessissa rakennetaan tapauskohtainen tavoite ja

yhteinen käsitys (jaettu sosiaalinen kognitio) potilaan tilanteesta, tarvittavista toimenpiteistä ja ongelmien ratkaisuista. Tiedon kokoaminen yhteen tapahtuu joustavasti, sovitulla välineillä ja/tai foorumeilla sovituin toimintaperiaattein. Asiakas/potilas ja/tai hänen läheisensä ovat tarvittaessa mukana keskustelussa.

Kuvauksessa painottuu potilaslähtöinen ja holistinen työskentely, jossa korostuu toiminnan tavoitteellisuus ja eri asiantuntijoiden yhteisen näkemyksen sekä osaamisen kokoaminen yhteen. Määritelmästä ei käy suoranaisesti selville toimivatko asiantuntijat organisaation sisällä ja mahdollistaako määritelmä organisaatioiden rajojen ylitykset.

Timperi selvitysraportissaan tuo esiin monitoimijuuden käsitteen moniammatillisen käsitteen rinnalle. Hän viittaa Kangasniemen ym. (2018, s. 50) tekemään selvitykseen, jossa moniammatillinen yhteistyö nähdään viittavan pelkästään ammattilaisten väliseen toimintaan. Monitoimijuus tuo mukaan yhteistyöhön ammattilaisten lisäksi myös asiakkaat. Timperin määrittelee monialaisuuden liittyvän eri hallinnonalojen väliseen yhteistyöhön ja viittaa eri hallinnonrajat ylittävään, kaikkia ammattiryhmiä koskettavaan yhteiseen osaamiseen, joka syntyy työskentelyn yhdys- tai rajapinnoilla uuden tiedon ja yhteisen ymmärryksen pohjaksi. (Timperi, 2022, s.15.)

Koskela (2013, s.17) määrittelee ammatillisen koulutuksen kontekstiin sijoittuvan tutkimuksessa moniammatillisen yhteistyön tarkoittavan eri asiantuntijaryhmien yhteistyötä oppilaitoksen sisällä. Hänkään ei selkeästi määrittele käsitettä vaan moniammatillisella yhteistyöllä voidaan tarkoittaa esimerkiksi oppilaitoksen yhden hallinnonalan sisäistä yhteistyötä (opinto-ohjaajat, erityisopettajat, opettajat) tai poikkihallinnollista yhteistyötä (opinto-ohjaaja, kuraattori, erityisopettaja, terveydenhoitaja). Määritelmästä on pääteltävissä, että hänen näkemyksensä mukaan opiskeluhuollon toimijat ja opetushenkilöstö tekevät yhdessä moniammatillista työtä.

Opiskeluhuollon kokonaisuus on näkyvä kuvassa 5. Ammatillisissa oppilaitoksissa moniammatillista yhteistyötä tehdään mm. opettajien, ohjaajien, erityisopettajien ja opinto-ohjaajien kesken. Kuvassa hyvinvointialueen

opiskeluhooltohenkilöstöön kuuluvat psykologit, kuraattorit ja opiskelijaterveydenhoitajat. Opiskeluterveydenhuolto ja psykologipalvelut määräytyvät terveydenhuoltolain (1326/2010, 2 luku 15a §, 17 §, 17a §) mukaan ja kuraattoripalvelut sosiaalihooltolain (1301/2014, 3 luku 27c §) perusteella. Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa koulu- ja oppilaitosyhteisössä. Asiakaslähtöinen monialaisuus toteutuu silloin, kun opiskelijan tueksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto) kootaan monialainen asiantuntijaryhmä (MAR), jonka kokoonpano vaihtelee tapauskohtaisesti. (Opetushallitus, 2024; Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 1 luku 3 §, 3 luku 19 §.) Tämän lisäksi oppilaitoksessa tehdään yhteistyötä muun muassa nuorisotyön, seurakunnan oppilaitostyön sekä Ohjaamon ja etsivän nuorisotyön kanssa. Oppilaitoksissa tehdään sekä moniammatillista että monialaista yhteistyötä.

Kuva 5. Opiskeluhoollon kokonaisuus (Opetushallitus, 2024)

Koskelan (2013) tutkimus koski moniammatillisen yhteistyön merkitystä opiskelijoiden ohjauksessa oppilaitoksen kontekstissa. Katisko ym. (2014) selvittivät moniammatillisen ja -alaisen työorientaation oppimista sosiaali-, terveys, kuntoutus- ja liikunta-alojen koulutuksessa työelämän kontekstissa. Katiskon ja Koskelan näkemyksen mukaan moniammatillisen yhteistyön edellytyksenä ovat yhteistyörakenteet, jotka sisältävät sitä tukevan johtamiskulttuurin, resurssit, koulutuksen, yhteisen päämäärän, toisten tuntemisen ja

kunnioittamisen, luottamuksen, vuorovaikutustaidot, kyvyn ja halun toimia toisten kanssa, määritelmät työnjaosta ja oman asiantuntijuuden rajojen tunnistamisen, mutta myös asiantuntijuuden jakamisen. (Katisko ym., 2014, s. 5; Koskela 2013, s. 19, s. 100–103.)

Moniammatillisuus määritelmien mukaan nähdään pääasiallisesti asiantuntijoiden välisenä yhteistyönä, joka tapahtuu yhden hallinnonalan (tyypillisesti sosiaali- ja terveysala, opetusala) sisällä tai tietyssä kontekstissa (opiskelu- huolto) tapahtuvana yhteistyömuotona (Pukkila, 2023, s. 52). Määritelmässä näkyvät ne kontekstit, joissa ne laadittu. Siihen ovat vaikuttaneet mm. alan toimintakulttuuri, koulutus, lainsäädäntö, ammatillisen toiminnan ja vastuun rajat ja ammatilliset intressit. Tässä opinnäytetyössä moniammatillinen yhteistyö ymmärretään yhden hallinnonalan (opettajat, erityisopettajat, opinto-ohjaajat, esihenkilöt) asiantuntijoiden ammatillisia rajoja ylittävän suunnitelmallisena ja tavoitteellisena yhteistyönä, jossa ovat mukana opiskelija ja tarvittaessa hänen huoltajansa.

3.2 Monialainen yhteistyö

Samoin kuin moniammatillisuus on monialaisuuden käsite tulkinnallinen. Niitä saatetaan käyttää myös rinnakkain. Käsitettä monialainen voidaan tarkastella monien toimijoiden, monien sektoreiden ja hallinnonalojen, monien tasojen (organisaatio-, ryhmä- ja yksilötaso) tai monien ammattiryhmien välisinä rajoja ylittävänä ja yhdistävänä toimintana. (Saikku ym., 2017, s. 14; Timperi, 2022, s. 15) Velvoite monilaiseen yhteistyöhön on määritelty myös lainsäädännön tasolla muun muassa tutkintokoulutukseen valmentavassa laissa, opiskelu- huoltolaissa, nuorisolaissa, laissa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevassa laissa.

TUVA-koulutuksen järjestämiseen tarvitaan lupa, joka edellyttää koulutuksen järjestäjän tekevän yhteistyötä perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Lisäksi laki velvoittaa koulutuksen järjestäjää tekemään monialaista yhteistyötä julkisten ja

yksityisten toimijoiden sekä järjestöjen kanssa. (Laki tutkintokoulutuksen valmentavasta koulutuksesta 1215/2020, 2 luku, 4 §, 7 §). Monialaisen yhteistyön avulla vastataan eri ammattilaisten osallistumista vaativiin tuen tarpeisiin.

TUVA-koulutuksessa opiskeluhuoltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen yhteistyönä, johon osallistuvat opiskelijat, heidän huoltajansa ja tarvittaessa muut yhteistyötahot. Laki velvoittaa kaikkia oppilaitoksessa työskenteleviä edistämään opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia, korostaen oppilaitoksen henkilökunnan ensisijaista vastuuta. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 1 luku 3–4§.)

Hyvinvointialueiden monialaista yhteistyötä voidaan tarkastella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain (606/2021, 1 luku 4 §) näkökulmasta. Lain perusteella hyvinvointialueiden vastuulla on yhdistää asiakkaiden sosiaali- ja terveystalvet väestön tarpeita vastaaviksi kokonaisuuksiksi. Timperi määrittää selvitystyössään (2022, s. 9) kirjauksen tarkoittavan sitä, että hyvinvointialueen on varmistettava, että ne asiakkaat, jotka tarvitsevat monenlaisia palveluja, tunnistetaan ja heidän tarpeensa arvioidaan. Hyvinvointialueen on myös huolehdittava siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toimivat yhdessä ja että palveluketjut ja -kokonaisuudet määritellään selkeästi. Lisäksi sosiaali- ja terveystalvet on sovitettava yhteen muiden hyvinvointialueen tarjoamien palvelujen kanssa. Asiakasta koskevia tietoja on hyödynnettävä eri palveluntuottajien välillä, jotta palvelut voidaan tarjota mahdollisimman tehokkaasti ja yhtenäisesti.

Nuorisolain (1285/2016, 3 luku 9 §) mukaan kunnassa tulee olla ohjaus- ja palveluverkosto tai yhteistyöryhmä, joka palvelee kunnan nuoria. Tämä verkosto tai ryhmä tekee yhteistyötä nuorisoalan järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorten palveluja tarjoavien tahojen kanssa. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita.

Hujala ym. (2019, s. 592–598) tutkimusartikkelissaan tarkastelevat sosiaali- ja terveystalvan ammattilaisten monialaista yhteistyötä paljon palveluja tarvitsevien kohdalla. Tutkimuksessa tarkasteltiin, millaisia ovat sote -ammattilaisten

näkemykset palveluista ja palvelujen yhteensovittamisen vaatimasta monialaisesta yhteistyöstä. Tutkimuksen tuloksena annettiin suositus muun muassa kehittämisen painopisteeksi paljon palveluja tarvitsevien yhteisasiakkaiden palvelujen yhteensovittaminen laadun ja kustannusten hallinnan näkökulmasta ja rakentaa organisaatiossa yhteistyölle yhteisesti hyväksytyt toimintatavat, jotta yhteistyö ei jää pelkästään työntekijöiden oman aktiivisuuden vaaraan.

Saikun (2018, s. 36–38, s. 76) väitöskirjan aiheena on monialainen koordinaatio vaikeasti työllistyvien työllistymisen edistämiseksi. Hän määrittelee monialaista koordinaatiota toimintatapana, miten eri toimintapolitiikkoja, hallinnonaloja ja palveluja sovitetaan yhteen vaikeasti työllistyvien työllistymisen edistämiseksi. Hän sisällyttää moniammatillisuuden monialaiseen koordinaatioon ja tässä kontekstissa hän näkemyksensä mukaan moniammatillisuus on eri professioita (kuten sosiaalityö, terveydenhuolto ja lääketiede) ylittävä ja yhdistävä ulottuvuus.

Ohjaamot ovat konkreettisia esimerkkejä monialaisesta yhteistyöstä (Pukkila & Helander 2016, s. 55). Suomessa on noin 70 Ohjaamo (Ohjaamo, n.d.). Niiden toiminta perustuu tällä hetkellä useiden eri lakien ja säädösten yhteisvaikutukseen, kuten nuorisolakiin ja sosiaalihuoltolakiin (1301/2014), mutta ne eivät ole suoraan sidottuja yhteen tiettyyn lakiin (Pukkila, 2023, s. 17–18). Ohjaamot ovat alle 30-vuotiaille suunnattuja palvelupisteitä, jotka toimivat yhden luukun periaatteella. Niistä nuoret saavat ohjausta ja neuvontaa muun muassa työhön ja työllistymisen tukemiseen, urasuunnitteluun, kouluttautumiseen, arkeen ja elämäntaitoihin, harrastuksiin ja terveyteen liittyen (Pori, 2024). Ohjaamoissa tehdään monialaista ohjaustyötä oppilaitosten, Kansaneläkelaitoksen, työvoimahallinnon sekä sosiaali- ja terveystoimen asiantuntijoiden kesken arjen kontekstissa.

Asiakaslähtöinen ja monialainen yhteistyö on keskeinen osa työvoiman palvelukeskusten (TYP) toimintaa. Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu perustuu lakiin (1369/2014). Lain (1 §) mukaan monialaisen yhteispalvelun tarve syntyy, kun työttömän työllistymisen edistäminen vaatii

hyvinvointialueen, työ- ja elinkeinotoimiston sekä Kelan palvelujen yhteensovittamista. Tavoitteena on parantaa työttömien työllistymistä tarjoamalla heille räättälöityjä julkisia työvoimapalveluja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja. Laki uudistuu 1.1.2025 alkaen, jolloin voimaan astuu laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä (381/2023). Tämä laki säättää työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoimintamallista ja nuorten monialaisen tuen yhteispalvelusta (381/2023, 1 luku 1 §). Nuorten monialaisen tuen yhteispalvelu tarjoaa alle 30-vuotiaille neuvontaa, ohjausta, tukea ja valmennusta liittyen opiskeluun, työllistymiseen ja elämänhallintaan. Tavoitteena on tukea nuorten osallisuutta, arjessa pärjäämistä, koulutukseen siirtymistä ja työllistymistä. Palvelupisteet voivat olla Ohjaamoja tai niiden kaltaisia (Työ- ja elinkeinoministeriö, n.d.)

Yhteistä monialaisen työn onnistumiselle ovat yhteiset tavoitteet, toimiva yhteistyö, selkeä koordinaatio ja roolien määrittely, avoin kommunikaatio, asiantuntijuuden jakaminen, keskinäinen luottamus ja kunnioitus sekä organisaatioiden tasolla luotavat puitteet yhteistyön toteutumiseksi. (Kujanpää, 2020, s. 20–24; Holopainen ym., 2023, s. 2; Timperi, 2022, s. 17–19.) Tässä opinnäytetyössä monialainen yhteistyö ymmärretään eri hallinnon alat kokoavana ja niiden rajat ylittävänä yhteistyönä, mutta myös käytännön asiakastyönä arjen kontekstissa, jolloin monialaista yhteistyötä tehdään suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti yhteisen asiakkaan palvelutarpeisiin vastaamiseksi.

4 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA

Owal Group julkisti selvityksen TUVA-koulutuksen toimivuudesta kesällä 2024. Se on yritys, joka tuottaa tutkimuksia ja selvityksiä päätöksenteon ja sidosryhmäviestinnän tueksi. Helsingin yliopiston Koulutuksen arviointikeskus HEA julkaisi raportin 1/24 perusopetuksen poissaolojen yhteydestä hyvinvointiin, motivaatioon ja opintojen etenemiseen perusopetuksessa ja sen vaikutuksesta toisen asteen koulutukseen. SOKU2-hankkeen julkaisussa (2020)

kuvataan sosiaalisen kuntoutuksen kehittämistyötä ja sen keskeisimpiä kokemuksia ja tuloksia. Se nostaa esiin myös nuorten koulukokemukset ja niiden merkityksen opiskeluun sekä moniammatillisuuden mahdollisuudet ja haasteet. Kiilakoski nuorisotutkimusverkoston julkaisussa tuo esiin sen, että koulu on nuorille muutakin kuin instituutio.

Owal Group laati selvityksen tutkintokoulutuksen valmentavan koulutuksen (TUVA) toimivuudesta Opetus- ja kulttuuriministeriön pyynnöstä. Selvitys sisälsi kahdeksan tutkimuskysymystä. Selvitys oli monimenetelmällinen sisältäen eri teemojen mukaisesti tilastoanalyysia, kyselyjä ja haastatteluja. Yhteisvastaajamäärä (n) oli 1986 henkilöä. Opetus- ja ohjaushenkilöstön kyselyyn saatiin 369 vastausta, joista 40 % oli opettajia, 22 % ohjaajia, 21 % erityisopettajia, 8 % opinto-ohjaaja ja 10 % jollain muulla nimikkeellä. Opetus- ja ohjaushenkilöstöä haastateltiin oppilaitosvierailujen aikana 10. Vastaajista 56 % opetti tai ohjasi vain TUVA-koulutuksen opiskelijoita. Opiskeluhuollon kyselyyn saatiin 61 vastausta. Opiskelijahaastatteluja oli 23. (Owal Group, 2024, s. 8–9.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstö näki TUVA-koulutuksen vahvuutena joustavuuden ja monipuolisuuden. Koulutus myös mahdollistaa yksilölliset polut. Vahvuutena mainittiin moniammatillinen yhteistyö, joka edistää koulutuksella saavutettavia tavoitteita. Kehittämiskohteina nähtiin erityisesti henkilöstöresurssit. Ryhmäkokoja toivottiin pienemmiksi ja erityisopettajia tarvitaan lisää. Joustavuus ja monipuolisuus koettiin myös haasteellisena erityisesti isoissa ryhmissä, koska opiskelijoilla ryhmissä oli hyvin monenlaisia suunnitelmia. Selvityksessä suositellaan, että tarvitaan valtakunnallisia linjauksia, miten arvosaanojen korotukset toteutetaan, tarvitaan laajempaa yhteistyötä perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen ja lukioiden välillä. (Owal Group, 2024, s. 28.)

Owal Groupin selvityksen mukaan TUVA-koulutuksen tavoitteet koettiin toteutuvan pääsääntöisesti hyvin. Joskin tavoitteiden toteutumattomuuden yhdeksi syyksi nousi esiin opiskelijoiden moninaiset haasteet ja motivaation puute. Jatkuva haku työllisti opetushenkilöstöä ja heikensi myös opiskelijoiden ryhmäytymistä. Samoin se toi lisätyötä opetushenkilöstölle. Käytännön arkea

haastavat muun muassa opiskelijaryhmien heterogeenisyys, opiskelijoiden moninaiset haasteet, opiskeluvaikeuksien heikkous, sitoutuneisuus sekä suuret poissaolomäärät. Opetushenkilöstön aika kuluu myös erilaisiin byrokraattisiin asioihin, jotka koettiin olevan pois opetus- ja ohjausresurssista. Enemmistö koki, että opinto-ohjauksen määrä on riittävää ja opiskeluhuolto toimivaa. Kaikista opetus- ja ohjaushenkilöstökyselyyn vastanneista hieman yli 50 % koki, että 75–100 % heidän opiskelijoistaan on erityisen tuen tarpeessa. Opiskelijoista lähes puolet (46 %) ilmoitti, että heillä oli oppimisvaikeuksia tai muuta tuen tarvetta, joka vaati erityistä tukea. (Owal Group, 2024, s. 23, s. 30–34.) Opetus- ja ohjaushenkilöstö painotti kehittämiskohteena erityisopettajien, oppilashuollon tukipalveluiden ja opinto-ohjaajien resurssoinnin tärkeyttä sekä moniammatillisen ja monialaisen yhteistyön merkitystä oppilaiden tukemisessa ja ohjaamisessa. Pienemät ryhmäkoot ja opiskelijahuollon tuen lisääminen ja varhaisempi tarjoaminen nostettiin esiin myös kehittämiskohteena. (Owal Group, 2024, s. 41–44.)

Helsingin yliopiston Koulutuksen arviointikeskuksen HEAn raportti 1/24 perusopetuksen poissaoloista julkaistiin kesällä 2024. Valtaosalla pitkittäistutkimukseen osallistuneista nuorista oli vähän poissaoloja peruskoulun aikana eli vuosina 2013–2016. He myös valmistuivat toiselta asteelta poissaolevia nuoria todennäköisemmin kolmessa ja puolessa vuodessa. Noin kahdeksalla prosentilla nuorista oli vaikeuksia kouluun kiinnittymisessä, mikä näkyi runsaina koulupoissaoloina. Noin neljällä prosentilla nuorista oli tasaisen paljon poissaoloja peruskoulun aikana. Noin kahdella prosentilla nuorista poissaolot lisääntyivät yläkouluun siirtymisen jälkeen. Noin prosentilla nuorista poissaolokierre alkoi jo alakoulussa. Tämän ryhmän nuorille oli tyypillistä psyykkinen pahoinvointi peruskoulussa kuten runsaat sisäänpäin suuntautuneet oireet, opiskelun kokeminen merkityksettömänä, heikko oppimismotivaatio ja koulumenestys sekä yksinäisyyden kokemukset toisella asteella. Tulosten perusteella poissaoloilla on yhteys nuorten koulutuspoluille ja hyvinvointiin varhaisaikuisuuteen saakka. Osa nuorista tarvitsee erityisesti uuteen kouluympäristöön kiinnittymistä edistävää tukea opintojen nivelvaiheissa. (Tunkkari ym., 2024, s. 46–47.)

Rädyn ja Pietiläisen toimittamassa tutkimusraportissa (2020), *Palvelutarpeesta palvelutuotteeksi - Sosiaalisen kuntoutuksen aseman ja toimintojen vaikeuttaminen palvelujärjestelmässä*, kuvataan SOKU2- Sosiaalinen kuntoutus osaksi palvelujärjestelmää- hankkeessa (2018–2020) toteutettua ja kehitettyä sosiaalisen kuntoutuksen kehittämistyötä ja sen keskeisimpiä kokemuksia ja tuloksia. Tutkimusraportissa Romakkaniemi ja Kataja (2020, s. 108–109) tuovat esiin asiakasymmärryksen tärkeyden palvelumuotoilun prosessissa. Hankkeeseen osallistuneiden nuorten taustat olivat vaihtelevia, mutta heitä yhdisti tarve saada tukea palvelujen hyödyntämisessä, arjessa selviytymisessä, toimijuuden vahvistamisessa ja elämänpolkujen suunnittelussa. Nuorten puheissa korostui kokemukset koulutuksesta. Nuorilla oli kokemuksia koulukiusaamisesta, kaveriporukasta ulossulkemista, haastavista perhesuhteista ja oppimisvaikeuksista. Ongelmiin ei kuitenkaan välttämättä ollut puututtu. Koulukokemukset olivat merkityksellisiä toisen asteen koulutuksen ja ammatillisten valintojen näkökulmasta.

Raportissa käsiteltiin myös moniammatillisen yhteistyön haasteita ja mahdollisuuksia. SOKU2-hankkeen aineistossa ilmeni, että yhteistyön ongelmat johtuivat usein siitä, ettei yhteistyökumppaneita tunnettu henkilökohtaisesti eikä eri tahojen asiakasprofiileja ja toimintaperiaatteita tunnettu riittävästi. Tämä aiheutti haasteita asiakasohjauksessa, mikä heikensi asiakkaiden kuntoutusprosesseja ja palveluketjujen sujuvuutta. Myös tiedon siirtymisessä palvelujärjestelmästä toiseen havaittiin merkittäviä ongelmia, ja vastuujaon epäselvyys todettiin ongelmaksi. Moniammatillisessa verkostossa nähtiin kuitenkin myös paljon mahdollisuuksia ja hyviä kokemuksia. Onnistunutta yhteistyötä kuvattiin luontevaksi, yhdessä tekemiseksi ja laajemmiksi hartioiksi. Luottamus toisiin toimijoihin oli keskeisessä roolissa. Parhaimmillaan yhteistyö perustuu erilaisen osaamisen jakamiseen, jos yhteinen tahtotila löytyy. Tämä nähtiin antavan nuorille arvokkaan mallin siitä, että töitä tehdään yli raja-aitojen. (Romakkaniemi & Kataja, 2020, s. 119–122.)

Kiilakoski (2014) nuorisotutkimusverkoston/Nuorisotutkimusseuran julkaisussa nostaa esiin sen, että jos koulua tarkastellaan vain oppimisen ja opiskelun kautta instituutiona, jää näkemättä se, miten eri tavoin koulu liittyy nuorten

arkeen. Koulu on kasvuyhteisö, joka toiminnallaan tukee nuoria. Kouluhyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että nuorilla on ympärillään aikuisia, joille he voivat puhua ja kääntyä hankalissa tilanteissa. Koulu on myös nuorisokulttuurin keskus, jossa nuoret kohtaavat toisiaan ja muodostavat sosiaalisia suhteita. Nuorten ryhmäkuuluvuudella on merkittävä vaikutus heidän koulukokemuksiinsa. Koulu toimii nuorten keskinäisen vuorovaikutuksen, ryhmädynamiikan ja nuorisokulttuurin toimintaympäristönä. Se, mihin ryhmiin nuori kuuluu tai pääsee mukaan, vaikuttaa merkittävästi hänen toimintaansa koulussa. Kaverisuhteet ja yhdessäolo ovat keskeisiä tekijöitä kouluviihtyvyydessä ja yhteisöllisyyden tunteessa kouluyhteisössä. Koulussa on sopeuduttava ryhmään, jonka muodostumiseen ei voi itse vaikuttaa. Koulu vaikuttaa monella tavalla nuorten sosiaalisiin ympäristöihin. Usein tämä ulottuvuus jää huomaamatta, kun ajatellaan koulua vain instituutiona, jossa opitaan ja opetetaan. (Kiilakoski, 2014, s. 9, s. 28–29, s. 39.) Julkaisussa nousee esiin yhteisöllisyyden, osallisuuden, osallistumisen ja toimijuuden merkityksellisyys.

5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA KYSYMYKSENASETELU

Laadulliseen tutkimukseen sisältyy aina kysymys siitä, mitä merkityksiä tutkitaan. Ovatko tutkimuksen kohteena kokemuksiin vai käsityksiin liittyvät merkitykset? (Vilka, 2015, s. 118.) Tämä opinnäytetyö tutkii ensisijaisesti haasteltavien omakohtaisia kokemuksia. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa näkökulma TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön monialaisesta yhteistyöstä. Tavoitteeseen pyritään tuomalla esiin, minkälaista moniammatillista ja -alaista yhteistyötä opetushenkilöstö tekee opetus- ja ohjaustyön lisäksi ja miten he kokevat oman roolinsa. Lisäksi selvitetään opetushenkilöstön kokemuksia yhteistyön merkityksestä ja toimivuudesta. Opetushenkilöstöllä tarkoitetaan opettajia, erityisopettajia ja opinto-ohjaajia.

Opinnäytetyön tavoitteeseen haetaan vastauksia seuraavilla kysymyksillä:

1. Minkälaista moniammatillista ja -alaista yhteistyötä TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö tekee opetus- ja ohjaustyön lisäksi?
2. Miten TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö kokee roolinsa moniammatillisessa ja -alaisessa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa?
3. Miten TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö kokee moniammatillisen ja -alaisen yhteistyön toimivuuden?
4. Mitä kokemukseen liittyviä merkityksiä TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö antaa moniammatilliselle ja -alaiselle yhteistyölle?

6 OPINNÄYTYÖN MENETELMÄLLINEN TOTEUTUS

Empiirisen tutkimuksen metodologia voidaan jakaa kahteen eri traditioon; laadulliseen eli kvalitatiiviseen ja määrälliseen eli kvantitatiiviseen tutkimukseen. Metodologialla tarkoitetaan teoriaa menetelmistä, joiden avulla saadaan tietoa. Kun tiedetään, millaisella metodologialla tieto voidaan saada, voidaan valita metodi, joka sopii metodologiaan. (Hirsjärvi ym., 2008, s. 125; Metsämuuronen 2008, s. 11.)

6.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö perustuu laadulliseen tutkimusmenetelmään. Lähtökohtana on todellisuuden kuvaaminen ihmisen omakohtaisten kokemusten kautta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2008, s. 157; Vilkkä, 2015, s. 118). Laadullisessa tutkimuksessa opinnäytetyön tekijällä ei ole ennako-olettamuksia tutkimuskohteesta tai tutkimuksen tuloksista (hypoteesittomuus). Tutkimuksessa tarkastellaan pientä määrää tapauksia, mutta niitä analysoidaan mahdollisimman perusteellisesti. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston määrää ei määritä sen suuruus, vaan sen laatu. (Anttila, 2006, s. 186; Eskola & Suoranta 2005, s. 60–62; Vilkkä, 2015, s. 150.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavien valintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tutkittavaksi valittavien tulisi tietää

ilmiöstä mahdollisimman paljon. (Kananen, 2017, s. 127–129.) Tutkittavia oli 15 henkilöä, jotka kaikki toimivat TUVA-koulutuksessa opetushenkilöstönä (opettajina, opinto-ohjaajina ja erityisopettajina).

Aineistolähtöisessä analyysissä, joka pelkistetyimmillään tarkoittaa teorian rakentamista empiirisestä aineistosta käsin eli yksittäisistä käytännön ilmiöistä/havainnoista/kokemuksista yleiseen. Ideana on tulkita ja luoda selitysmalli tutkittavalle ilmiölle. Aineiston analyysi perustuu induktiiviseen päättelyyn, jossa tavoitteena on tarkastella ja koota yksittäisiä ilmiöitä/kokemuksia yleisemmälle tasolle. (Eskola & Suoranta, 2005, s. 65–67; Rähä & Moilanen, 2018, s. 69–71.) Anttila (2006, s. 276) puhuu käsitteellisestä kehikosta, jonka läpi ilmiöitä eli siitä saatuja havaintoja tarkastellaan. Tulkinnan avulla ilmiötä yleistetään tai suhteutetaan, mikä Moilasan ja Rähän (2018, s. 71) näkemyksen mukaan on toimiva käsite kuvaaman yleistämistä. Suhteuttamisessa opinnäytetyön tekijä osoittaa työnsä valottavan muutakin kuin ensisijaisesti analysoimaansa tapausta.

Kvalitatiivisen aineiston analysointi alkaa ja tapahtuu osittain samanaikaisesti aineistonkeruun kanssa ja tulkinta jakaantuu koko tutkimusprosessiin. Tutkimusaineisto pelkistetään ja ryhmitellään uudeksi johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi tutkittavan kohteen omaa terminologiaa käyttäen. Sen ideana on tulkita ja luoda selitysmalli tutkittavalle ilmiölle. Laadullisen tutkimuksen varsinaisen käsitteellinen mallinnustarve tapahtuukin vaiheessa, jossa aineistosta nousevat esille etsittävät ilmiöt ja niistä mallinnetaan teoreettisesti kestäviä näkökulmia. Tätä vaihetta ohjaa opinnäytetyön kysymyksenasettelu. Tarvitaan siis viitekehys eli selvä näkökulma tutkittavaan asiaan. Opinnäytetyön tekijän pitää tietää, mitä aineistossa on ja mitä hän aineistosta etsii. (Anttila, 2006, s. 167, s. 276; Eskola & Suoranta, 2005, s. 16, s. 152; Kananen, 2017, s. 88, s. 129; Puusa, 2020, s. 145–147; Vilkka, 2015, s. 163–164.)

Opinnäytetyn alkuperäisenä lähtökohtana oli tuoda esiin opetushenkilöstön kokemus monialaisesta yhteistyöstä. Ymmärrys opetushenkilöstön yhteistyön tavoista ja muodoista laajeni tutkimuksen prosessin edetessä. Vilkka (2015, s. 179–180) ilmaisee asian siten, että opinnäytetyön tekijä käy dialogia tai

vuoropuhelua tutkimusaineiston kanssa. Tutkimusongelmat muuttuvat ja täsmentyvät opinnäytetyön tekijän esiymmärryksen laajentuessa ja syventyessä (Moilanen & Rähä, 2018, s. 56–57). Jos opinnäytetyön rajaus olisi jätetty vain monialaiseen yhteistyöhön, se ei kuvaisi tutkittavaa aihetta uskottavaksi. Se jäisi ”vajaaksi”. Jos tavoitteena on tuottaa näkökulma/selitys monialaisesta yhteistyöstä, se edellyttää myös moniammatillisen yhteistyön tarkastelua. Siksi opinnäytetyön aihe prosessin edetessä laajeni käsittämään myös moniammatillisen yhteistyön.

Laadullinen tutkimus nojaa tutkimusaineistoonsa ja siitä tehtyyn tulkintaan. Tavoitteena on tulkinta, joka kuvaa mahdollisimman uskottavasti tutkittavaa kohdetta. (Anttila 2006, s. 184–186; Vilkkä, 2015, s.180.) Keskeistä laadullisessa tutkimuksessa on tutkijan oman subjektiivisuuden ymmärtäminen. Objektivisuus syntyy juuri tämän asian sisäistämisestä (Anttila 2006, s. 276, s. 307; Eskola & Suoranta 2005, s. 17; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2008, s. 157.)

6.2 Tutkimuskohteena ammatillisen oppilaitoksen TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö

Opinnäytetyön kohderyhmänä ollut opetushenkilöstö työskentelee monialaisessa ammatillisessa oppilaitoksessa, joka toimii usealla paikkakunnalla. Oppilaitos järjestää toisen asteen ammatillista perus-, lisä- ja täydennyskoulutusta, oppisopimuskoulutusta sekä muuta ammatillista koulutusta. Oppilaitoksessa opiskelee vuosittain noin 5000 opiskelijaa ja henkilökuntaa on lähes 600.

TUVA-koulutusta annetaan oppilaitoksessa oppivelvollisille ja muille ilman toisen asteen tutkintoa oleville, jotka tarvitsevat valmentavaa koulutusta. Lisäksi koulutusta suunnataan ulkomaalaistaustaisille opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame. Tällöin ryhmät jaetaan suomen kielen osaamisen tason perusteella. TUVA-koulutusta järjestetään kolmella eri paikkakunnalla. Vuonna 2023 koulutuksessa oli 348 opiskelijaa, joista oppivelvollisia oli 228 opiskelijaa ja heistä suomenkielisiä 198. Oppivelvollisista 96:lle oli tehty erityisen tuen päätös. (Vipunen, 2024e.)

Kohderyhmässä oli kaksi opinto-ohjaajaa, kaksi erityisopettajaa ja kymmenen ryhmän vastuuopettajaa. Lisäksi kohderyhmässä oli yksi, joka toimi S2-opettajana TUVA-koulutuksessa. S2-opettaja opettaa suomea toisena kielenä opiskelijoille, joiden äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame.

Vastuuopettajien ryhmät jakautuivat siten, että viidellä oli ryhmässään nuoria oppivelvollisia. Yhdellä oli ryhmässään oppivelvollisia natiiveja ja vieraskielisiä ulkomaalaistaustaisia henkilöitä, joilla oli kuitenkin riittävä suomen kielen taito. Haastateltavat käyttivät käsitettä natiivit, jolla tarkoitettiin Suomessa syntynyttä ja suomea puhuvaa henkilöä. Ulkomaalaistaustaisista henkilöistä haastateltavat käyttivät käsitettä maahanmuuttajat. Tilastokeskus määrittelee ulkomaalaistaustaisen henkilöksi, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla (Tilastokeskus, n.d.). TUVA-koulutuksen ryhmät ovat hyvin erilaisia ja opiskelijoiden taustat eroavat kansalaisuudeltaan, iältään, suomen kielen tasoltaan ja maahanmuuton syiltä. Yhdellä vastuuopettajalla oli ulkomaalaistaustaisia oppivelvollisia, joilla ei ollut ollenkaan suomen kielen taitoa. Yhdellä oli maahan muuttaneita ulkomaalaistaustaisia aikuisia. Yhdellä oli suomalaisia nuoria ja aikuisia sekä ulkomaalaistaustaisia nuoria ja aikuisia. Yhdellä oli ulkomaalaistaustaisia nuoria ja aikuisia.

Pääsääntöisesti haastateltavilla oli kaksi tai useampi tutkinto esimerkiksi sosionomi (YAMK), ammatillinen opettaja, opinto-ohjaaja, erityisopettaja. Suurimmalla osalla oli monipuolinen ja pitkä työkokemus muun muassa sosiaali- ja terveysalalta, varhaiskasvatuksesta, kolmannen sektorin työstä, perusopetuksesta ja ravitsemisalalta. Kahdeksalla oli joko ammatillisen erityisopettajan, laaja-alaisen erityisopettajan tai erityisluokanopettajan tutkinto. Kaksi haastateltavista oli erityisopettajakoulutuksessa, kahdella oli opinto-ohjaajan tutkinto ja yksi oli koulutuksessa, kolmella oli neuropsykiatrisen valmentajan koulutus, seitsemällä sosiaali- tai terveysalan ammattikorkeakoulu- tai ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Neljällä oli muun alan ammattikorkeakoulututkinto ja seitsemällä ylempi korkeakoulututkinto yliopistosta. Yhdeltä haastateltavalta puuttui asetuksen (986/1998, 5 luku 13 §) mukainen opetustoimen kelpoisuus.

Kohderyhmästä kahdeksan oli työskennellyt TUVA-koulutuksessa kaksi vuotta ja viisi heistä oli toiminut vuoden VALMA-koulutuksessa. Muilla oli kahdesta kuukaudesta yhteen vuoteen työkokemusta TUVA-koulutuksesta. Osalla oli aiempaa työkokemusta erityisryhmien ohjauksesta ja opetuksesta perusopetuksen tai kolmannen sektorin toiminnassa.

Aineiston hankkiminen edellytti kirjallista tutkimuslupaa ja hyväksytyä tutkimussuunnitelmaa. Ennen tutkimusluvan anomista kysyin kohderyhmän kolmelta esihenkilöltä mahdollisuutta käyttää työaika haastatteluihin (liite 1). Sain esihenkilöitä myönteisen päätöksen asiaan. Tutkimusluvan (liite 2) sain huhtikuussa 2024.

6.3 Aineiston keruumenetelmä

Aineiston keruumenetelmänä oli tutkimushaastattelu. Tähän menetelmään päädyin siksi, että opinnäytetyössä selvitetään tutkittavien omia kokemuksia tutkittavasta asiasta. Tavoitteena oli saavuttaa tutkittavien näkökulma ja oma-kohtainen kokemus. Pohtiessani haastattelutyyppiä (strukturoitu, puolistrukturoitu, avoin, ryhmähaastattelu, yksilöhaastattelu), päädyin teemahaasteluun, joka toteutettiin yksilöhaastatteluna. Teemahaastattelussa korostetaan ihmisten tulkintoja asiasta, heidän niille antamia merkityksiä sekä sitä, miten merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Lähtökohtana on tutkimuksen kohteen jokapäiväinen ”elämismaailman” subjektiivinen kokemus. (Anttila 2006, s. 199–200; Kananen, 2017, s. 88–90; Puusa, 2020, s. 103–104; Vilkkä, 2015, s. 122–137.)

Johdin opinnäytetyön tavoitteesta ja tutkimuskysymyksistä teemat, joita käytin tutkimushaastattelussa. Työstin teemahaastattelun kysymyksiä useaan otteeseen opinnäytetyön ohjaajan ja kollegan palautteen perusteella. Lisäsin haastattelurunkoon yhden teeman, muotoilin ja täsmensin kysymyksiä. Lisäksi lisäsin kysymysten määrään ja muutin järjestystä. Lopputuloksena oli haastattelurunko, joka sisälsi neljä sisällöllistä teemaa: TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön monialaisen yhteistyön muodot, yhteistyötahot ja lähtökohdat, TUVA-

koulutuksen opetushenkilöstön roolit työryhmissä, TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kokemus yhteistyön toimivuudesta ja TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kokemus monialaisen yhteistyön merkityksestä. Jokainen teema sisälsi yhden pääkysymyksen ja 2–6 täsmentävää alakysymystä. Tavoitteenani oli pitää kysymykset riittävän avoimina, jotta haastateltava voi antaa oman kuvauksensa käsiteltävistä teemoista mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Muodostuneessa haastattelurungossa (liite 3) oli lopulta 14 kysymystä, joita käytin teemahaastattelussa.

Testasin haastattelurungon henkilön kanssa, joka vastasi tutkimuksen kohde-ryhmää. Ensimmäisen testauksen jälkeen täsmensin vielä haastattelukysymyksiä. Lopuksi kävin kysymykset läpi kohde-ryhmää lähellä olevan henkilön kanssa. (Hirsjärvi & Remes, 2014, s. 72–73; Hirsjärvi ym., 2008, s. 206.)

Ensimmäisessä vaiheessa otin yhteyttä kohdehenkilöihin puhelimitse ja selvitin heille yhteydenoton tarkoituksen ja kysyin haluavatko he osallistua tutkimukseen. Kaikki 15 henkilöä suostuivat haastatteluun. Myönteisen päätöksen saatuaani sovimme haastattelun ajankohdan ja vahvistin vielä asian lähettämällä sähköpostilla sovitun haastattelun ajankohdan, opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset (liite 4). Haastattelun onnistumisen kannalta on tärkeää antaa tiedonantajille mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta (Sarajärvi & Tuomi, 2009, s. 73). Sähköpostin liitteenä oli lisäksi tietosuojaseloste (liite 5) ja kirjallinen suostumus haastatteluun (liite 6). Suostumus allekirjoitettiin kahdena kappaleena ennen varsinaisen haastattelun alkamista. Toinen jäi opinnäytetyön tekijälle ja toinen haastatteluun osallistuvalla. Lisäksi pyysin haastateltavia ennen haastattelua miettimään yhteistyöverkostoaan. Toteutin teemahaastattelut 22.4.-23.5.2024 välisenä aikana. Ne tehtiin haastateltavien toivomusten mukaisesti omissa toimipisteissä kolmella eri paikkakunnalla.

Haastattelu alkoi orientoivalla kysymyksellä, minkälaisen tahojen kanssa teet yhteistyötä? Se antoi ymmärrystä opinnäytetyön tekijälle, kenen kanssa ja minkälaista yhteistyötä henkilö tekee ja samalla se jäsensi asiaa haastateltavalle. Keskusteltaessa moni yllättyikin oman yhteistyönsä laajuudesta, joka ilmeni kesken keskustelun usein tokaisulla ”Ai niin, teen lisäksi yhteistyötä...”

tai haastattelun edetessä selvisi, että yhteistyötahoja oli muitakin. Muuten haastatteluissa käsittelyjärjestyksellä ei ollut merkitystä.

Teemojen ja kysymysten tarkoituksena oli varmistaa, että haastattelussa käsitellään niitä aiheita, jotka ovat opinnäytetyön tavoitteessa ja kysymysasettelussa määritelty. Kysymysten muotoilussa auttoi tutkimusympäristön tuntemus. Opinnäytetyöntekijä toimii opettajana ammatillisessa oppilaitoksessa. Toimintaympäristön ja -kulttuurin tuntemus on monella tavalla tärkeä, mutta samalla oli pidettävä tiukasti mielessä objektiivisuuden vaatimus. (Eskola & Suoranta, 2005, s. 85–86; Kananen, 2017, s. 95–105.)

Aineisto koottiin siten, ettei siihen vaikuttanut ennakkoteoria tai -käsitys tai muu rajoittava tekijä, vaan se koettiin ja koottiin juuri sellaisena, kun se opinnäytetyön tekijälle esitettiin. Haastattelut olivat luonteeltaan keskusteluja, vaikka niitä ohjasi määritellyt teemat ja kysymykset. Tilanteen mukaan tein tarkentavia lisäkysymyksiä. On huomioitava, että tutkimushaastatteluun osallistuvat eivät ole vain välineitä saada tietoa, vaan parhaimmillaan haastattelu ja siihen valmistautuminen lisää tutkittavan ymmärrystä asiasta. Tämä tuli esiin erityisesti keskusteltaessa haastateltavien yhteistyötahoista ja yhteistyön toimivuudesta. (Anttila, 2006, s. 184–196; Kananen, 2017, s. 95; Puusa & Juutti, 2020, s. 81; s. 561–562; Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 74–77; Valli, 2018, s. 41–48; Vilkka, 2015, s. 122–131.)

Laadullisella tutkimusmenetelmällä toteutetussa tutkimuksessa korostetaan, että tutkimus on aina aika-, paikka- ja tilannesidonnaista. Siksi oli tärkeää, että haastatteluun oli varattu riittävästi aikaa ja rauhallinen ympäristö ilman häiriötekijöitä. Olin saatekirjeessä pyytänyt huomioimaan asian. Pääsääntöisesti haastattelu tapahtui niissä paikoissa, jotka haastateltavat olivat itse valinneet. (Eskola ym., 2018, s. 34–35.) Haastattelut nauhoitettiin puhelimella. Nauhoittamisesta oli kerrottu haastateltaville ennakkoon ja kerroin siitä vielä ennen haastattelun alkua. Materiaalia kertyi 743 minuuttia. Lyhin nauhoitus kesti 31 minuuttia ja pisin 70 minuuttia. Haastattelutilanteet olivat rauhallisia ja moni haastateltavista oli paneutunut asiaan esim. kirjoittamalla muistiin etukäteen

yhteistyötahojaan. Selvitin haastattelun lopuksi taustatiedot ja merkitsin muistiin, kuka oli läsnä sekä missä paikassa olimme.

6.4 Aineiston sisällönanalyysi

Haastattelut litteroitiin eli muutettiin tekstimuotoon toukokuun alun ja kesäkuun puolen välin aikana 2024. Litteroitua aineistoa kertyi 238 sivua rivivälillä 1 ja fontilla 11 (Calibri). Lyhin haastatteluista tuotti litteroituna 11 sivua ja pisin 21 sivua. Jo kolmannessa haastattelussa alkoi muodostua kuva opetushenkilöstön yhteistyötahoista. Kahdennetoista haastattelun kohdalla oli syntynyt jo näkemys oppivelvollisten ryhmien vastuuopettajien yhteistyötahoista ja haasteista sekä näkemys siitä, että ulkomaalaistaustaisten oppivelvollisten ja aikuisten vastuuopettajien kohdalla oli suurempaa vaihtelua yhteistyötahojen suhteen ja erilaiset haasteet kuin suomalaisten oppivelvollisten ryhmien vastuuopettajilla. Lähdekirjallisuudessa aineiston kertaantumista kutsutaan kyläntymiseksi tai saturaatioksi. Asiat alkoivat toistua haastattelussa. (Hirsjärvi ym., 2008, s. 177.)

Haastattelujen sekä aineistonanalyysin alkuvaiheessa selvisi myös se, että monialaisen yhteistyön lisäksi opetushenkilöstö tekee säännöllistä moniammatillista ja monialaista yhteistyötä eri työryhmissä. Laadulliselle aineiston analyysille onkin tyypillistä, että opinnäytetyön tekijä käy vuoropuhelua tutkimusaineiston ja teorian välillä. Kyseessä on ilmiö, jolle on annettu nimi Hermeneuttinen kehä. Ymmärtäminen tapahtuu tulkinnan ja opinnäytetyön tekijän oman ymmärryksen välillä. Tulkintoja tehdään useassa vaiheessa ja arvioidaan tulkinnan uskottavuutta. Aineistonkeruussa ja -analyysissä pitää tiedostaa opinnäytetyn tekijän subjektiivisuus ja huolehdittava riittävästä eettisestä etäisyydestä tutkittavaan asiaan objektiivisuuden varmistamiseksi (Anttila, 2006, s. 280; Vilka, 2015, s. 179–183.)

Analysoin aineiston sisällönanalyysiä käyttäen, koska tarkastelun kohteena oli kommunikaation sisältö. Sisällönanalyysissä etsitään tekstin merkityksiä. Luin litteroidut haastattelut ja perehdyin niihin tarkemmin tutkimuskysymys

kerrallaan. Alleviivasin tai merkitsin tutkimuskysymykseen liittyvät pelkistetyt ilmaisut erivärisillä korostuskynillä ja listasin ilmaukset erillisille papereille. Analyysiyksikkönä toimi koko lause, lauseen osa tai sana riippuen siitä, mikä oli tutkimuskysymys. Esimerkiksi opetushenkilöstön yhteistyötahoja selvittäessäni, analyysiyksikkönä toimi sana ja yhteistyön toimivuuden analysoinnissa analyysiyksikkö oli lause tai lauseen osa. Alkuperäisaineistojen pelkistämistä eli redusointia ohjasi tutkimustehtävä. Ryhmittelin pelkistetyt ilmaisut ja yhdistin samaa tarkoittavat ilmaisut samaan kategoriaan ja annoin niille nimet. Jatkoin analyysiä yhdistämällä saman sisältöisiä alakategorioita toisiinsa ja muodostamalla yläkategorioita (abstrahointi). Lopulta yhdistin yläkategoriat yhdeksi kaikkia kuvaavaksi kategoriaksi. Analyysi on opinnäytetyön tekijän tulkintaa ja perustuu päättelyyn, jossa empiiristä aineistosta pyritään kohti käsitteellisempää ymmärrystä tutkittavasta ilmiöistä. Päättelyketjun on oltava ristiriidaton. Opinnäytetyön tekijän on dokumentoitava, miten hän on päätenyt luokittaman ja kuvaamaan tutkittavien maailmaa juuri niin, kuin hän on sen tehnyt. Menettely on perusteltava luotettavasti. Lopuksi tulokset on tulkittava ja esitettävä. (Hirsjärvi & Hurme, 2014, s. 188–191; Kananen, 2017, s. 131–135, s. 146; Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 107–113; Vilka, 2015, s. 163–175.)

7 TULOKSET

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tuottaa näkökulma TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön moniammatillisesta ja monialaisesta yhteistyöstä. Tavoitteeseen pyrittiin tuomalla esiin, minkälaista moniammatillista ja monialaista yhteistyötä opetushenkilöstö tekee opetus- ja ohjaustyön lisäksi ja miten he kokevat oman roolinsa. Opinnäytetyössä selvitetään lisäksi opettajien kokemuksia yhteistyön merkityksestä ja toimivuudesta.

Opinnäytetyön tavoitteeseen haettiin vastauksia seuraavilla kysymyksillä:

1. Minkälaista moniammatillista ja -alaista yhteistyötä TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö tekee opetus- ja ohjaustyön lisäksi?

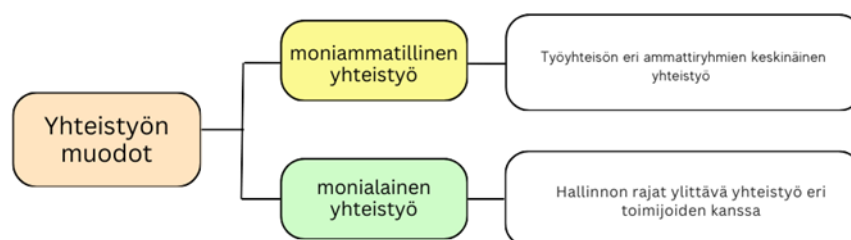
2. Miten TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö kokee roolinsa moniammatillisessa ja -alaisessa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa?
3. Miten TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö kokee moniammatillisen ja -alaisen yhteistyön toimivuuden?
4. Mitä kokemukseen liittyviä merkityksiä TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö antaa moniammatilliselle ja -alaiselle yhteistyölle?

7.1 TUVA-koulutuksen yhteistyön muodot ja tahot, tarve ja tavoitteet

Tulosten mukaan opetushenkilöstön yhteistyö oli sekä moniammatillista että monialaista (kuva 6). Aineiston perusteella yhteistyötahoja oli kahdeksan (kuva 7). Yhteistyötahoihin vaikuttavat opetushenkilöstön tehtäväkuvat ja opiskelijoiden taustat. Yhteistyön pääasiallinen syy oli opiskelijoiden poissaolot, joiden taustalta opettajien kokemusten mukaan löytyy monia syitä. Aineiston perusteella poissaoloja selittäviä kategorioita muodostui kuusi (kuva 9). Yhteistyön aloitteen tekivät pääsääntöisesti vastuuopettajat. Opetushenkilöstö pitää suunnitelmallista yhteistyötä tärkeänä oman työnsä ja opiskelijoiden tukemisen suhteen.

7.1.1 Yhteistyön muodot ja tahot

Luin litteroituja aineistoja useaan kertaan ja aineiston analyysin perusteella yksittäisistä yhteistyötahoista muodostui kaksi pääkategoriaa yhteistyön muodoista moniammatillinen ja monialainen yhteistyö (kuva 6) sekä kahdeksan yläkategoriaa yhteistyötahoista (kuva 7).

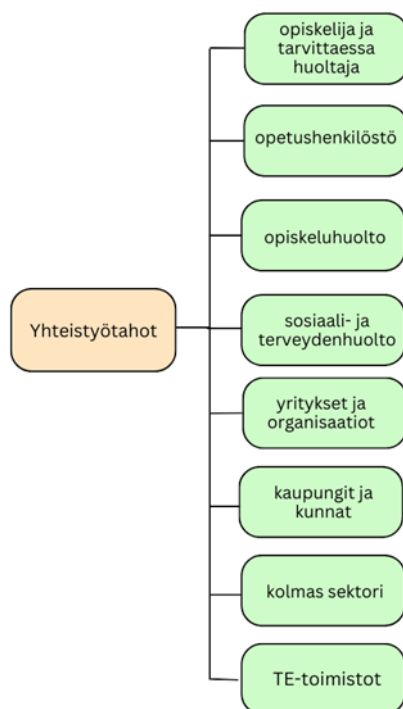

Kuva 6. Opetushenkilöstön yhteistyön muodot

Moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa työyhteisössä eri ammattiryhmien (esim. opinto-ohjaaja, erityisopettaja, vastuuopettaja, ohjaaja) yhteistä, ammatillisia rajoja ylittävää toimintaa TUVA-koulutuksen perustehtävien ja yhteisen tavoitteen toteuttamiseksi. Aineistossa tämä nousee kuvauksina moniammatillisista tiimeistä, jotka kokoontuvat säännöllisesti eri kokoonpanoilla. Organisaatiossa TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö on organisoitu kolmeen tiimiin, jotka määräytyvät toimipisteittäin. Toimipisteet sijaitsevat eri paikkakunnilla. Kaksi tiimeistä on yhdistetty viikko- ja kuukausipalavereissa yhteen. Viikkopalavereissa opinto-ohjaajat ovat mukana vain tarpeen mukaan. Noin kerran kuukaudessa tai muutaman kuukauden välein, riippuen ryhmän tarpeesta, pidetään niin kutsuttu seurantalaveri, jonka kutsuu koolle opinto-ohjaaja. Mukana ovat vastuuopettaja, opinto-ohjaaja, erityisopettaja. Tarvittaessa pyydetään paikalle kuraattori ja/tai terveydenhoitaja. Näiden lisäksi kaikki tiimit kokoontuvat yhdessä kaksi kertaa vuodessa. Tiimipalavereiden lisäksi opetushenkilöstöllä on runsaasti spontaania tai sovittua yhteistyötä (niin kutsutut epäviralliset tilanteet), joka nousee arjen tarpeista. TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö tekee omien tiimiensä lisäksi moniammatillista yhteistyötä eri koulutusalojen opettajien, erityisopettajien, opinto-ohjaajien ja esihenkilöiden kanssa, koska opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua eri koulutusaloihin vuoden aikana. Yksittäisen opiskelijan asioiden hoitamisessa moniammatilliseen yhteistyöhön mukaan tulee myös opiskelija ja tarvittaessa hänen huoltajansa.

Kun opiskelijalla alkaa olla ongelmia opiskelun ja siihen sitoutumisen suhteen, yhteistyöverkostoa aletaan laajentaa ohjaamalla opiskelija esimerkiksi opiskeluhuoltoon. Viimeistään silloin yhteistyö laajenee monialaiseksi, kun vastuuopettaja kutsuu koolle opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän (MAR). MAR-ryhmä on yksittäisen opiskelijan tai tietyn opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyvä tapauskohtaisesti koottavassa monialainen asiantuntijaryhmä. Opiskeluhuollon lisäksi yhteistyötä tehdään julkisen sosiaalihuollon (lapsiperheiden sosiaalityö, nuorten vastaanotto, lastensuojelu, lapsiperheiden sosiaalipalvelut) ja mielenterveyspalvelujen (nuorisopsykiatria, syömishäiriökliniikka) kanssa. Lastensuojelulaitokset (lastensuojelun laitoshoido) ja ainakin osa nuorten tukihenkilöistä on yksityistä sosiaalipalvelua. Ne ovat yhteistyötahona sisällytetty julkisiin

sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, koska järjestämisvastuu on hyvinvointialueilla. Työpaikalla tapahtuvan oppimisen suhteen tehdään yhteistyötä erilaisten yritysten ja organisaatioiden kanssa. Kuntien tai kaupungit ja kunnat yhteistahoina tuleva esiin esimerkiksi perusopetuksen ja nuorisotyön (nuorisotalo, etsivä nuorisotyö, nuorten työpaja tai -verstas) kanssa tehtävänä yhteistyönä. Asuinkunnan oppivelvollisuuskoordinaattorille tehdään Valpas -ilmoitukset. Valpas on oppivelvollisuuden seuranta- ja valvontapalvelu, jota ylläpitää opetushallitus. Sen avulla oppivelvollisuutta valvovat oppivelvollisuuskoordinaattorin lisäksi opetuksen ja koulutuksen järjestäjät. Näiden lisäksi aineistosta nousee kolmannen sektorin (esim. Ystävähavila Muru, Kulttuuritalo Annis, Tyttöjen Talo, EHYT, monikulttuuriyhdistys, SPR) merkitys ja Ohjaamon toiminta. Kunnalliset maahanmuuttovirkailijat ja TE-toimistot nousevat yhteistyötahoina aineistosta erityisesti maahanmuuttajaryhmien vastuupettajien kohdalla. Yhteistyö on lähinnä päivityskatselmuksia ja informaation antamista puolin ja toisin. Kela tiedostetaan tukien maksajana, mutta jää etäisemmäksi toimijaksi. Samoin Ankkuri- ja Soihtutiimi tulevat mainituksi aineistossa.

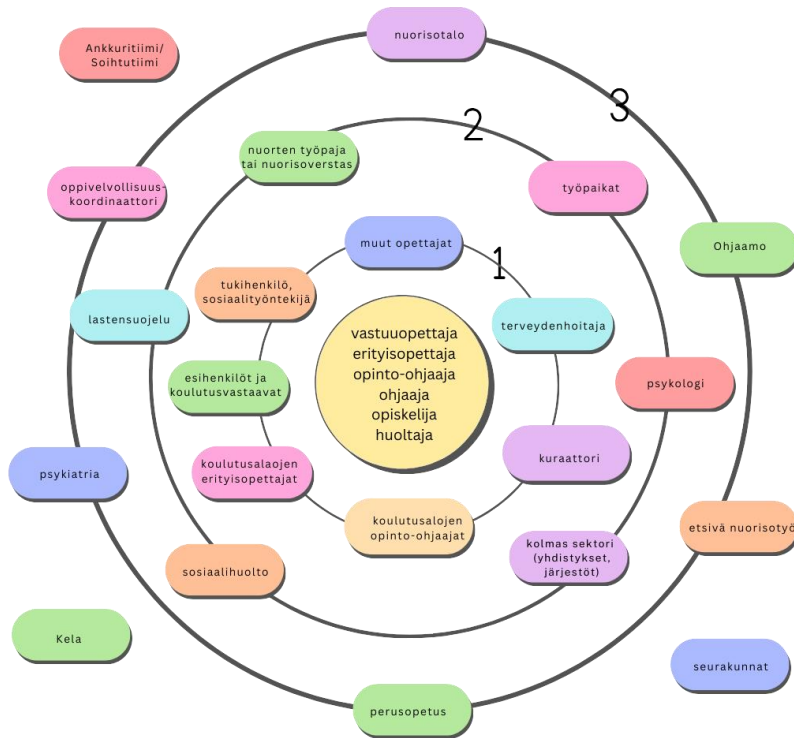

Kuva 7. TUVAn opetushenkilöstön moniammatilliset ja monialaiset yhteistyötahot

Aineiston perusteella opinto-ohjaajien, erityisopettajien ja vastuuopettajien toimenkuvat ja vastualueet vaikuttivat siihen, kenen kanssa he tekivät yhteistyötä, kuinka paljon yhteistyötä tehtiin ja kuinka tiivistä se oli. Vastuuopettajien kohdalla vaikutti lisäksi opiskelijaryhmien erilaisuus (oppivelvolliset, aikuiset, suomen ja muun kieliset), mikä näkyy aineistossa siinä, minkälaisien ja kuinka tiiviistä yhteistyötä vastuuopettajat tekivät eri tahojen kanssa. Kaikille heille oli yhteistä se, että yhteistyön ytimessä olivat opiskelija, huoltaja tai huoltajaa vastaava henkilö, TUVA:n opetushenkilöstö ja oppivelvollisten kohdalla hyvinvointialueiden oppilaitoskohtainen opiskelijahuolto (terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi). Opiskelijahuollon henkilöstöstä etäisemmäksi jäi psykologi.

Aineiston perusteella homogeenisin ryhmä yhteistyötahojen suhteen olivat vastuuopettajat, jotka opettivat suomalaisia oppivelvollisia. Heillä yhteistyö lähtee opiskelijan, huoltajan tai huoltajaa vastaavan henkilön esim. lastensuojelulaitoksen ohjaaja tai lastensuojelun sosiaalityöntekijä tai ammatillinen tukihenkilö yhteistyöllä useimmiten opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimiseksi. Haastateltavat käyttivät tästä usein käsitettä HOKS-keskustelu. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelma on lakiin (1215/2020, 4 luku 14 §) perustuva opiskelijan suunnitelma, johon kirjataan opintojen yksilöllinen raskentuminen ja eteneminen sekä jatko-opintosuunnitelma. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan opiskelijan opetusta, ohjausta ja tukea koskevat tiedot. Aineistosta tulee esiin, että huoltajaa tai huoltajaa vastaavaa henkilöä ei aina saada mukaan keskusteluun vaan opiskelija ja vastuuopettaja tekevät sen keskenään. Suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan ja tarvittaessa ryhmää täydennetään opinto-ohjaajalla ja/tai erityisopettajalla opiskelijan tarpeen mukaan. Tarvittaessa voidaan pyytää mukaan terveydenhoitajaa ja/tai kuraattoria.

Kuvassa 8 tulee esiin selvemmin oppivelvollisten ryhmien vastuuopettajien yhteistyötahoja ja yhteistyön laajenemisen moniammatillisesta monialaiseen yhteistyöhön. Yhteistyön tahot, merkitys, määrä ja tapa vaihtelee ryhmän/opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kuvassa yhteistyö etäännyy ja harvenee ulkokehälle mentäessä.

Kuva 8. Oppivelvollisten ryhmien vastuupettajien yhteistyötahoja

Erityisopettajien ja opinto-ohjaajien yhteistyötahot ovat hyvin pitkälle samoja kuin vastuupettajilla, mutta painottuvat hieman eri tavalla. Erityisopettajat arvioivat pedagogisen tuen tarvetta, tekevät erityisen tuen päätökset, antavat erityistä tukea, tekevät työpajasopimukset ja ovat yhteydessä niiden henkilöstöön. Opinto-ohjaajat toteuttavat yksilökohtaista- ja ryhmäohjausta, vastaavat siirtymävaiheiden opinto-ohjauksesta (mm. työnhaku, jatko-opintoihin ohjaus ja Valpas -ilmoitukset). He toimivat asiantuntijoina osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyvissä asioissa yhteistyössä vastuupettajien kanssa.

7.1.2 Yhteistyön tarve

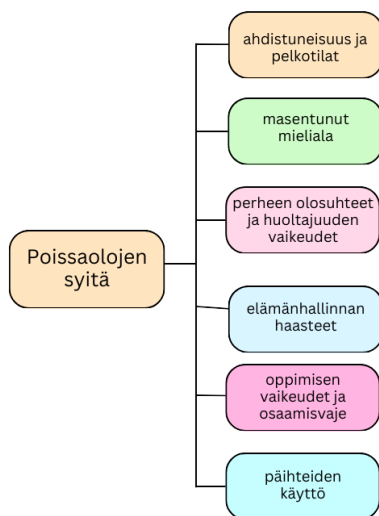
Aineiston perusteella yhteistyön tarve syntyy siitä, että henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ei toteudu ja tarvitaan eri tahojen yhteistyötä asian selvittämiseksi ja tukitoimien toteuttamiseksi. Syy opintojen etenemättömyyteen liittyy suurimmalta osalta opiskelijoiden poissaoloihin. Opiskelija ei tule kouluun. Oppivelvollisten kohdalla kyseessä on oppivelvollisuuden laiminlyönti. Poissaoloista nousevaa yhteistyön tarvetta kohderyhmä kuvaa seuraavasti:

No sitten on ne poissaolot, poissaolot, poissaolot, poissaolot.

Mä ajattelen, että ainakin mulle se näyttäytyy, että se on sitä poissaolon seurantaa ja poissaoloihin puuttumista, niin se on ehkä se karkisyys, miksi verkostoa sitten pyydetään ensimmäisen kerran paikalle.

Mutta jos sitten, kun rupeaa olemaan poissa, niin silloin se huoli nousee tietenkkin.

Aineiston perusteella suurimman tarpeen yhteistyölle aiheuttaa poissaolot. Poissaoloja selittäviä yläkategorioita (kuva 9) muodostui aineiston perusteella kuusi: ahdistuneisuus ja pelkotilat, masentunut mieliala, sosiaaliset suhteet ja yksinäisyys, perheen olosuhteet ja huoltajuuden vaikeudet, elämäntahallinnan haasteet, oppimisen vaikeudet ja osaamisen vaje sekä päihteiden ongelmakäyttö. Poissaolojen kategorioiden muodostuminen selvitetään liitteessä 7.

Kuva 9. Poissaolojen taustalta olevia syitä

Ahdistuneisuus ja pelkotilojen taustasta löytyvät jokin traumaperäinen kokemus, koulu- ja nettikiusaamista, sosiaalisten tilanteiden haastavuus ja julkisten paikkojen pelko sekä kaverisuhteiden puuttuminen. Niiden vaikutus opiskeleluun ja koulussa käyntiin tulee esiin monin tavoin haastatteluissa:

Mulla on kaikilla kiusaamistausta ja siellä on niinku rajuja juttuja taustalla, niin sitten taas ne ei käy koulua sen takia,...

..., ettei uskalla tulla julkisille paikoille yksin, ei uskalla tulla kouluun yksin, jos tietää, ettei kaveri tule tänne, että ne on semmoisia hyvin yleisiä syitä.

Ensinnäkin on se aistiyliherkkyys, sitä mulla [ryhmän opiskelijoilla] on. Todella moni käyttää luokassa kuulokkeita, vastamelukuulokkeita ja muita ja sitten ei kestä sitä isoa ihmismassaa, että ne sosiaaliset tilanteet ja semmonen kauhea ihmismassa aiheuttaa todella paljon ahdistusta jo ihan tuolla käytävillä kävely tai istuminen aiheuttaa ahdistusta, mutta se ruokala on vielä niinku, se on hirveä paikka ja siellä on tosi paljon melua ja ihmisiä ja se on tosi lähellä niitä ihmisiä ja näin, niin se tuottaa tosi paljon.

Opiskelijoiden masentunut mieliala näkyy koulun arjessa opetushenkilöstön kokemana opiskelijan mielenkiinnon tai mielihyvän kokemisen katoamisena, alavireisyytenä, jaksamattomuutena, syömishäiriöinä ja erilaisina mielenterveyden ongelmina. Tunnetason ongelmat tulevat esiin muun muassa seuraavissa kommentteissa:

Tuntuu, että elämässä ei ole niinku mitään, minkä takia edes eläisi. Ei löydetä mitään semmoisia positiivisia asioita, vaan kaikki on niinku semmoista harmaata möykkyä. Ei saada niinku kiinni mistään.

On se jaksamisen ongelma, että ei niinku jaksa.

Psyykkisiä ongelmia on niin paljon, että ei vain pääse niinku lähteen sieltä [kotoa]. Ei pääse sängystä ylös, että ei pääse lähtee...

No just joku syömishäiriö on siellä taustalla...

Perheen olosuhteet nousevat aineistosta selvästi. Ne voidaan ryhmitellä kolmeen alakategoriaan; vaikeudet perheessä, puuttumisen vaikeus ja vanhemmuuteen liittyvät ongelmat. Muutokset perhetilanteessa esimerkiksi sairastuminen, työttömyys, taloudelliset ongelmat tai vanhempien ero heijastuvat opiskelijan koulunkäyntiin. Perheen olosuhteissa epäily perheväkivallasta, huoltajien mielenterveyden ongelmista ja päihteiden käytöstä tuli jossain haastatteluissa esille:

...kun niin on haastavat olosuhteet siellä kotona, niin kyllä se niinku ei voi olla näkymättä sitten [opiskelussa].

Sitten yleensä kuitenkin minun ryhmässäni yleensä vapaa-aikaan, perheeseen ja sellaiset asiat, mitkä heijastuu tän koulun käymiseen, on ehkä niitä mun ryhmän kuitenkin niitä keskeisimpiä.

Todennäköisesti vanhemman päihdeongelma. Ja nehen sitten sitten valitettavasti niinku näky siinä nuoren käytöksessä ja sitten se alkaa näkyä täällä meillä poissaoloina ja muina tämmöisenä ilmiöinä.

Opetushenkilöstön kokemuksen mukaan huoltajat eivät ole kykeneviä syyistä tai toisesta puuttumaan lastensa toimintaan. Huoltajien jaksaminen, kyvyttömyys tai haluttomuus puuttua asioihin vaikuttaa opiskeluun. Vanhemmat eivät saa lastaan heräämään ja lähtemään kouluun. Sama ilmiö toistuu lastensuojelulaitoksissa. Huoltajia ei tavoiteta. Kotona ei kannusteta koulun käyntiin. Asia aiheuttaa huolta ja turhautumista opetushenkilöstössä:

Siel voi olla, että niinku jo huoltajatkin jo tarttee isoa ja vahvaa tukea.

Sitten mä näkisin, että siellä ei ole kotona mitään voimaa, mikä puski kouluun päin, että se on niinku opittu malli siitä, että voidaan olla vaan kotona.

Mä en tiedä sitten siellä arjessa se, miten se niinku mimmoisessa merkityksessä se koulu on siellä [lastensuojelu] laitoksessa.

Aineistosta nousee vanhemmuuteen/huoltajuuteen liittyvät ongelmat. Vanhemmat eivät aina kykene kantamaan vastuutta lapsensa hyvinvoinnista ja opiskelusta. Oppivelvollisuuslaki (1214/2020, 3 luku 9 §) kuitenkin määrittää huoltajan valvontavastuun. Huoltajuuteen liittyviä ongelmia kuvattiin seuraavasti:

Ja sitten opiskelijoiden huoltajat just senkin osalta, että osa ei vastaa edes puhelimeen, viesteihin, mihinkään yhteydenottoihin, etkä saa heitä kiinni, niin tota se on siinku haaste. Että, heitä ei niinku sillai sitten kiinnosta tai mikä sitten onkaan se syy.

Ja he [lastensuojelulaitokset, lastensuojelu] eivät joko vastaa tai sitten he ei ole niin sanotusti asian päällä, että sieltä ei ilmoiteta mulle oikeastaan mitään. Sieltä ei oikeastaan vastatakaan mitään.

Ja ajattelen, että se ei ole välttämättä ole ihan huoltajilla kirkaana mielessä, että he ovat edelleen vastuussa siitä 17-vuotiaasta tai viittä vaille 18-vuotiaasta.

No, ne kotiolot, että se vanhemmuus on niinku ollut pitkään jo hukassa ja poissaolot on valtavat. Siis todella valtavia.

Opiskelijoiden elämänhallinnan haasteita kuvataan aineistossa vuorokausirytmien häiriintymisenä ja struktuurin puuttumisena arjessa. Opiskelijoilla on vaikeutta huolehtia itsestään ja ottaa vastuuta opiskelusta. Nämä haasteet kuvastuivat vastauksissa esimerkiksi seuraavasti:

Niillä opiskelijoilla niillä puuttuu monelta se rytmi. Ne ei tiedä, että aamusti herätään, tullaan kouluun ja käydään lounaalla ja mennään kotiin ja semmonen niinku, monelta puuttuu semmoinen rytmi, elämänhallinta.

Ei saada niinku kiinni mistään, että mitä pitäisi tehdä täällä tai että, miten niinku esimerkiksi semmoinen strukturoitu arki, että mä herään kahdeksalta tai seitsemältä ja tuun kello kahdeksan kouluun, että miten se auttaa niinku sitten taas siihen, oman mielenterveyden vahvistamiseen.

Oppimiseen liittyvät vaikeudet näkyvät aineiston mukaan oppimisvaikeuksina, mutta siihen liittyy myös kouluun sitoutumattomuutta, peruskoulussa ei ole selvitetty tuen tarpeita, ja opiskelijalla on taustallaan pitkä historia koulua käymättömyyttä. Perusopetuksessa ei ole haastateltavien mielestä saavutettu niitä valmiuksia, jotka tarvitaan toisen asteen koulutuksessa. Oppimisvaikeuksien taustalla on lukivaikeutta, hahmottamisen ongelmaa, neuropsykiatrisia vaikeuksia (autismin kirjo, ADHD), jotka näkyvät mm. tarkkaavaisuuden häiriönä, aistisäätelyn ongelmina ja sosiaalisen vuorovaikutuksen haasteina. Haastattelut kuvatut vaikeuksia muun muassa:

Tyypillisemmät ongelmat varmaan tällä hetkellä on se kouluun sitoutuminen.

Ja hahmottamiseen liittyvät just nää kaikki tilat ja muut ja aistiyliherkkyyksiä ja siis ne menee kaikki ne menee autismin kirjon alle, mutta tota, niin monenlaisia juttuja löytyy sieltä takaa.

Meille tulee hirveästi opiskelijoita, jotka ei ole koko yläkoulun aikana enää kunnolla käynyt koulua. Ne on suorittanut sen viimeisen luokan silleen, että ne on käynyt kerran pari viikossa känyt muutaman tunnin tekemässä niitä pakollisia tehtäviä ja sitten ne on saanut paperit ja ne lykätään tänne ja niiden täytyisi käydä joka päivä koulua.

Päihteiden käyttö on yksi monista tekijöistä poissaolojen taustalla. Siitä mainintaan neljässä haastattelussa, mutta sitä ei avata sen enempää:

Voi olla ehkä päihteiden käyttöä on aika vahvasti.

No sanotaan, että aika usein varmaan mielenterveys ja päihde, että ne on ne niinku semmoisia, mitkä tulee niinku enimmäkseen ja ensimmäisellä sijalla.

7.1.3 Yhteistyön aloite ja tavoitteet

Aineiston perusteella opiskelijakohtainen yhteistyön aloite lähtee pääsääntöisesti vastuuopettajasta. Monet vastuuopettajista kokevatkin, että heillä on arjen tietoa opiskelijasta ja hänen tilanteestaan sekä tarpeistaan oppilaitoksessa. Jonkun verran tarve yhteistyöhön nousee huoltajilta ja opiskeluhuollon henkilöstöltä. Esimerkiksi terveydenhoitaja on havainnut jotain ja ottaa yhteyttä vastuuopettajaan tai aloite tulee kuraattorin kautta. Oppivelvollisten vastuuopettajat toivat esiin sen, että yhteistyöaloite harvoin lähtee lastensuojelusta, lastensuojelulaitoksista tai nuorisopsykiatriasta. Heidän kokemuksensa mukaan yhteistyötä on vähän tarpeeseen nähden joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. He kokevat, että asiakas on kuitenkin yhteinen ja myös yhteistyötahojen tukitoimet pitäisi kohdata keskenään tukeakseen nuoren tarpeita parhaalla mahdollisella tavalla:

Mä toivoisin semmoista, että niinku, että kaikki ketkä toimii vastuuopettajan kanssa niinku koulun sisällä niin mä toivoisin, että ymmärtää vastuuopettaja on se, kenen pitää niinku narut käsissään, että hän niinku hoitaa niitä.

Kyllä se vastuu niinku aika pitkälti täällä päässä [oppilaitoksessa] on, että sitten jatkumo saadaan... että siihen sisältyy niinku jonkun näköinen tavoitteellisuus ja tavallaan se sitouttaa niitä verkostossa olevia sitten oikeasti ottamaan koppia antamaan niitä tukiaikoja ja toi ottamaan roolissa, mihin heitä on pyydetty ja mihin on tarvittu, niin mä ajattelen, että tarvitsisi sen, että väliajoin sitten kokoonnutaan pöydän ääreen.

...sitä niinku avun tarvetta lastensuojelun suuntaa, niin sitä oli niinku tosi paljon.

Pääsääntöisesti opetushenkilöstö aineiston perusteella kokee yhteistyön hyvin tärkeäksi oman työnsä, toiminnan tavoitteellisuuden ja opiskelijoiden tukemisen suhteen. Yhteistyö antaa monipuolisemman ymmärryksen ja näkökulman opiskelijan asioihin ja tilanteeseen. Sitä kautta saadaan myös laajempi apu ja

tuki opiskelijalle. Aineistosta nousee selkeästi se, että opetushenkilöstön yhteistyön focus on opiskelijassa ja hänen tilanteessaan sekä tarpeissa:

Ja mun mielestä on tärkeää, että me hyödynnetään kaikkien asiantunte-
musta, koska se koituu sen meidän asiakkaan parhaaksi.

..., että on tärkeää, että meitä on kaikki ja me kaikki mietitään asioita eri
näkökulmista sen nuoren asioissa.

Siinä haetaan ehkä niinku kaikki sitä eteenpäin, mitä koulu voi tehdä, että
pystytäänkö me täällä esimerkiksi siellä luokassa tekemään jotain... ja sit-
ten sen jälkeen miettimään sitä, että onko se sitten kuraattori, joka ottaa
koppii vai onko siellä taustalla just joku nuorisopsykiatrian linja.

Aikuisten maahanmuuttajien vastuuopettajat kokevat, että yhteistyö on tär-
keää siksi, että opettaja ja opiskelijat saavat enemmän tietoa. Esimerkiksi, mitä
alueella on tarjolla, mikä on työtilanne, mitä on työvoimakoulutuksessa tarjolla
sekä minkälaista apua ja tukea voidaan tarvittaessa saada TE-toimistosta tai
kunnan maahanmuuttovirkailijoilta.

Aineiston perusteella yhteistyö opiskelijan asioissa on useimmiten pidempi
prosessi, joka saattaa kestää koko TUVA-opintojen ajan. Joidenkin kohdalla
saatatetaan selvittää yhdellä verkoston tapaamisella, jos olemassa on jo ennes-
tään valmiina tukiverkosto tai opiskeluhuolto saa vietyä asiaa eteenpäin. Sa-
moin prosessin tuloksellisuuteen vaikuttaa opiskelijan ja huoltajan yhteistyö-
halukkuus. Aina yhteistyö ei tuota toivottua tulosta, jota kuvaa yhden haasta-
teltavan kommentti:

Ja sitten on näitä, joiden kanssa täytyy käydä sitten näitä keskusteluja,
mutta kyllä jonkun kanssa ollaan menty ihan saveen ja syteen ja ihan
mihin vaan, mutta että yritetty ollaan.

7.2 TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kokema rooli moniammatillisessa ja -alaisessa yhteistyössä

Aineiston perusteella opetushenkilöstö tarkastelee rooliaan suhteessa opiske-
lijaan ja muiden hallinnon alojen ammattihenkilöihin. Ensisijaisesti he kokevat
olevansa opetusalan edustajia ja/tai ammattilaisia ja oma rooli koetaan

tärkeäksi osana moniammatillista ja monialaista yhteistyötä. Suhteessa opiskelijoihin, mutta myös eri työryhmissä opetushenkilöstö ja erityisesti vastuuopettajat toivat esiin omaa merkitystään, kuvaamalla olevansa se henkilö, joka tietää oman ryhmänsä opiskelijoiden tilanteen ja tarpeet oppilaitoksen arjen näkökulmasta:

Mä oon kuitenkin vastuuopettaja siinä arjessa. Ihminen, kuka tietää sen opiskelijan niinku tavallaan sen tarpeen täältä koulun näkökulmasta.

No, mä koen, että mä olen sen ihminen, ketä tuntee sen opiskelijan parhaiten.

..., niin mä jotenkin otan kyllä siellä semmoisen isomman roolin, kun mä tunnen ne mun opiskelijat.

Monet haastateltavista kokivat tärkeäksi sen, että he ovat tuttuja ja turvallisia aikuisia nuoren elämässä. Kolmessa haastattelussa käytettiin käsitettä ka-naemo kuvaamaan omaa roolia opiskelijaryhmässä:

..., mutta mulle on tärkeää, että mä olen niinku tavallaan se turvallinen aikuinen ennen kaikkea,...

...opiskelija tukeutuu minuun, kun mä olen se vastuuopettaja, ka-naemo...

Muita rooleja, joita nousi esiin aineistosta suhteessa opiskelijoihin, olivat rajojen asettaja, tukija, ohjaaja, tuoppaaja, tsemppaaja/kannustaja, toivon ylläpitäjä, puolustaja, kuuntelija ja positiivisuuden ja ahkeruuden ylläpitäjä. Näitä rooleja kuvataan esimerkiksi seuraavasti:

Semmoinen aikuinen, joka ei tuomitse, joka kuuntelee, joka kuulee ja hyväksyy. Hyvin monella lapsella ei semmoista ole elämässään ollenkaan.

...positiivisessa mielessä tuoppaaja, ohjaaja ja myös semmoinen niinku en mä nyt haluasi tuoppia ketään, mutta täytyy välillä vähän sellainen niinku, että olisko tää nyt, mentäisiinkö kokeilemaan nyt tätä [työelämäjaksoa], kun on siitä elokuusta asti puhuttu, niin voisiko konkretiaankin joutulla.

Ja sitten se semmoinen niinku realistinen kannustaminen, että se ei ole kauhean fiksu mun mielestä, jos kauheasti kehutaan ja kehutaan ja kehutaan ja sitten sillä ei ole perusteita...

Pidetään se rajatarkasti, ettei ne valu siihen [muiden opiskelijoiden malliin]...he ovat tottuneet siihen [tiukkaan koulukulttuuriin] kuitenkin omassa kotimaassaan.

Vastuuopettajien kohdalla nousi selkeästi esiin rooli erilaisten työryhmien koon kutsujana ja asioiden organisoijana. Tämä on yhteydessä kokemukseen siitä, että vastuuopettajalla on näköalapaikka opiskelijan arjesta oppilaitoksessa:

Yleensä se on vastuuopettaja, joka sitten kutsuu sen porukan koolle ja sitten siellä käsitellään jotain ihan muuta, mitä koulussa pitäisi käsitellä.

Mä vastaan siitä, että sen nuoren koulunkäynti koulun puolesta olisi niin hyvä kuin mahdollista, niin en mä voi sitä oikeastaan jättää toisin tekevätkään.

Aineistosta nousee myös jonkin asteinen turhautuminen tai voimattomuus siitä, että nuorten ongelmat TUVA-koulutuksessa on monesti sellaisia, etteivät ne ole oppilaitoksen tai opetushenkilöstön ratkaistavissa. Se aiheuttaa ainakin osalle opetushenkilöstöä ristiriidan oman roolinsa ja sen mahdollisuuksien suhteen:

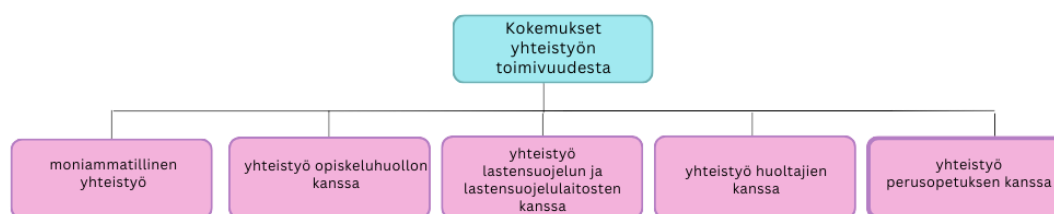
No tietysti se, jos lähtee täältä, niin olen se koollekutsuja – sovittelija ja tää tota noin saadaan istumaan järkevästi se aikataulu ja sitten varmaan asioiden niinku tosiasioiden esittäminen ja tuodaan ne silleen ymmärrettävästi esille. No semmoinen mahdollistaja sitten siinä, että mitä me koulun keinoin sitten voidaan tehdä ja mitä me sitten, että mitkä ei kuulu enää.....ettei ole kouluhommaa enää...

Mä pyrin olemaan niissä rooleissa [turvallinen aikuinen, rajojen asettaja, opetusalan asiantuntija], mutta sitten se ohjauksellisuus tietysti tulee tässä. Sen kanssa kipuilee aina, kuinka tässä kuljetaan sitä...Ja mietin, että miten vedän rajaa sen ohjauksellisuuden ja sitten taas niinku hoivan ja kuntouttavan toiminnan järjestämisen. Ne rajat niinku jotenkin niinku sumentuu tässä ihan täysin.

Kyllä se fakta on, että meillä on tota, että meillä on niin kun, meillä on TUVA-ryhmissä loppu viimeksi niinku hyvin pieni osa niitä nuoria, ketkä ajattelee tota, että esimerkiksi valtiovalta on ajatellut kuuluvansa ja hyötyvänsä TUVA:sta.

7.3 TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kokemus moniammatillisen ja -alaisen yhteistyön toimivuudesta

Kappaleessa 7.1.1 kuvataan aineistosta nousseet yhteistyön muodot ja tahot. Kysyttäessä kohderyhmältä yhteistyön toimivuudesta eri yhteistyötahojen kanssa nousi aineistosta tarkemmin viisi yhteistyötahoa, joiden kohdalla yhteistyön toimivuus tai toimimattomuus vaikutti kokemuksiin yhteistyöstä (Kuva 10).

Kuva 10. Kokemukset yhteistyön toimivuudesta

Moniammatillinen yhteistyö koetaan tärkeäksi, jopa tärkeimmäksi ja pääsääntöisesti se toimii hyvin. Opiskeluhoolto koetaan tärkeäksi yhteistyötahoksi ja toimii kohtuullisen hyvin. Yhteistyö lastensuojelun ja lastensuojelulaitosten kanssa koetaan pääasiassa yksisuuntaiseksi ja riittämättömäksi. Yhteistyö huoltajien kanssa vaihtelee hyvin paljon. Jotkut huoltajista ovat aktiivisia ja osaan ei saada edes yhteyttä. Osalla huoltajista on heikko suomen kielen taito, mikä vaikeuttaa yhteistyötä. Tiedonsiirto peruskoulusta oppilaitokseen pitää saada toimimaan paremmin ja lisätä yhteistyötä perusopetuksen opetushenkilöstön kanssa (nivelvaiheen yhteistyö). Lisäksi yhteistyön sujuvuuteen tai toimimattomuuteen nousee lisäksi erilaisia kokemuksia aina johtamisesta vastuuopettajan tiedon saantiin asti.

Yhden toimipisteen osalta opiskeluhooltohenkilöstön, erityisopettajien ja opinto-ohjaajan rajatulla läsnäololla oli vaikutusta yhteistyön sujuvuuteen. Suurimmalta osalta opetushenkilöstön kokemus on se, että omalta tiimiltä saa apua ja tukea. Jonkun verran koetaan, että tiimien sisäisten toimintatapojen suhteen on kehitettävää, jotka liittyvät vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Opetushenkilöstöllä on omat tiiminsä ja ennalta sovitut kokouksensa/palaverinsa.

Toimipisteillä on omanlaisensa toimintakulttuuri, joka toisaalta koetaan positii-visena voimavarana, mutta siinä nähdään myös kehitettävää toimintatapojen osalta. Yhteistyön toimivuuteen vaikuttaa opetushenkilöstön vaihtuvuus ja/tai uusien henkilöiden tulo tiimiin. Tähän on omalta osaltaan vaikuttanut TUVA-koulutuksen opiskelijamäärien lisääntyminen, jolloin henkilöstöä on jouduttu palkkaamaan lukuvuoden aikana lisää. Uuden henkilöstön tulo ja sopeutumi-nen tiimiin vaikuttaa ryhmädynamiikkaan ja sen toimivuuteen. Jäsenten väli-nen vuorovaikutus, kommunikointi ja sosiaaliset suhteet vaikuttavat tiimin toi-mivuuteen.

Koulutusalojen kanssa tehtävä yhteistyössä opetushenkilöstö kokee vielä ke-hittämistä opiskelijoiden siirtyessä koulutusaloita TUVA-koulutukseen ja TUVA-opiskelijoiden koulutusalojen tutustumisjaksojen suhteen. He kokevat, että aloille on vaikeaa päästä tutustumaan. Lisäksi tuotiin esiin, että koulutus-aloita voidaan siirtää opiskelija TUVA-koulutukseen runsaiden poissaolojen vuoksi, vaikka erityisen tuen tarvetta ei ole kartoitettu ja eikä tarvittavia tukitoi-mia ole järjestetty opiskelijalle. TUVA-koulutusta on tässä muodossa toteutettu elokuusta 2022. Aineiston perusteella TUVA-koulutuksen toiminta hakee vielä muotoansa ja omaa paikkaansa sekä merkitystään myös organisaation sisäi-nessä toiminnassa.

Opiskelijahuollon kanssa moniammatillinen yhteistyö ja vuorovaikutus toimii melko hyvin. Opiskeluhoolto toimii fyysisesti samoissa toimipisteissä opetus-henkilöstön kanssa. Ihan akuutteihin tilanteisiin ei välttämättä pystytä heti hoi-tamaan, mutta kohtuullisen nopeasti pääsee kuraattorille tai terveydenhoita-jalle, jos on kiireellinen tilanne. Psykologin aikaa joudutaan odottamaan pidem-pään. Monialaisen asiantuntijaryhmän (MAR-ryhmä) työ koetaan tärkeäksi. Sinne kutsutaan huoltajan lisäksi tarvittaessa myös lastensuojelun, lastensuo-jelulaitoksen, ammatillinen tukihenkilö ja/tai joku muu nuorelle keskeisen tahon edustaja. MAR-ryhmässä saadaan laajempi näkemys opiskelijan tilanteesta, joka mahdollistaa paremmin opiskelun yksilöllistämisen. Se on myös huolen, työn ja vastuun jakamista eri ammattihenkilöiden kesken. Toisaalta aineistosta nousee myös turhautumista yhteistyöhön, kun opiskelija ei välttämättä sitoudu tehtyihin suunnitelmiin, mutta sitten välillä löytyy kiinnostus yllättäväsikin

asioista, jolloin saadaan kosketuspintaa nuoren kiinnostuksen kohteisiin ja sitä kautta sitoutettua kouluun ja opiskeluun.

Aineiston perusteella yhteistyö lastensuojelun ja lastensuojelulaitosten kanssa on pääasiassa vähäistä. Opetushenkilöstön näkökulmasta yhteistyö koetaan tärkeäksi ja sitä pitäisi olla enemmän. Yhteistyöpyyntö tai yhteydenotto lähtee hyvin harvoin lastensuojelusta tai lastensuojelulaitoksesta joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. Myös nuorisopsykiatrian suunnalta toivotaan enemmän yhteistyötä. Toisaalta opetushenkilöstö tiedostaa heidän rajoitteensa esimerkiksi resurssien ja salassapidon suhteen.

Mun kokemuksen on se, että tota haastavinta yhteistyön tekemistä on ehdottomasti sosiaali- ja terveyspalveluiden nää ammattiryhmät. Ja se, että ylipäättänsä, että päästään siihen yhteistyöhön, niin että ymmärretään toisiaan, niin se on jo niinku, että puhutaan samaa kieltä samasta asiakkaasta, nii se on jo lähtökohtaisesti haastavaa ja sitten just tää, mitä sanoin aikaisemmin näihin salassapitoa ja vaitiolovelvollisuuteen liittyvät kommerverkit,...

Mutta, no mä toivoisin, että me [nuorisopsykiatrian kanssa] voitaisiin istua samassa palaverissa, niin ei ole vielä koskaan käynyt.

Niin, ei voi olla näin, että kun mä olen tehnyt lastensuojeluilmoituksen ja viikkoihin ei välttämättä kuulu mitään, niin ei voi olla.

Aineiston perusteella huoltajien yhteistyö opetushenkilöstön kanssa vaihtelee paljon. Osa vanhemmista on aktiivisia, osallistuu yhteistyöpalaveriin ja pitää yhteyttä opetushenkilöstöön. Oppivelvollisten nuorten vanhemmat voivat jopa pyytää lisää koulutehtäviä lapselleen. Toisessa ääripäässä huoltajia ei saada kiinni ja he eivät ole kiinnostuneita nuoren koulukäynnistä eivätkä ymmärrä omaa vastuutaan asiasta.

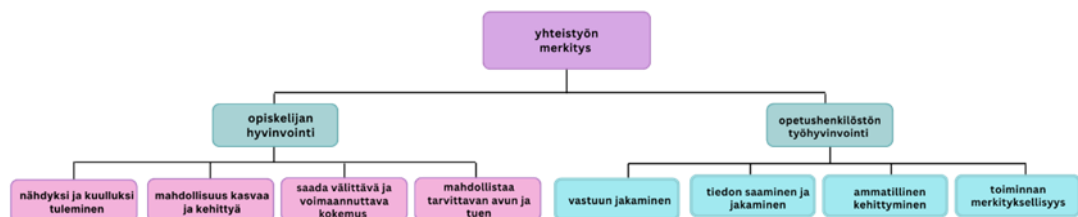
Peruopetuksen tiedonsiirto ja nivelvaiheen yhteistyö TUVVA-koulutuksen kanssa nousi aineistosta erityisesti oppivelvollisten vastuuopettajien kokemana. Siihen toivotaan jotain säännöllistä yhteistyöfoorumia, jolloin voidaan välittää tietoja puolin ja toisin. Opetushenkilöstö saisi tarkempaa tietoa opiskelijoiden tuen tarpeista, jotta voitaisiin heti TUVVA-koulutuksen alussa jo

paremmin vastata opiskelijan tarpeisiin. Sillä on opetushenkilöstön kokemuksen mukaan merkitystä opiskelijan motivaatioon ja itsetuntoon:

Jos ne menee yto-ryhmään matikkaan ja matikanopettaja totta kai opettaa sen, mitä kuuluu opettaa, jotta pääsee sitten ytosta lävitse, mikä kuuluu ja siellä on semmoinen opiskelija, jolla ei ole tätä [perus] tietoa ja osaamista, niin eihän se mene sinne kuin kerran. Ja silloin tulee taas niitä poissaoloja ja itsetunto heikkenee.

7.4 TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kokemus moniammatillisen ja -alaisen yhteistyön merkityksestä

Monialaisen yhteistyön merkityksiä selvitettiin opiskelijoiden ja opettajien näkökulmasta opetushenkilöstön kokemana (Kuva 11). Aineiston perusteella yhteistyöllä on vaikutusta opetushenkilöstön työhyvinvointiin ja opiskelijan hyvinvointiin.

Kuva 11. Kokemus yhteistyön merkityksestä

Monialaiselle ja moniammatilliselle yhteistyölle opiskelijan asioiden hoitamisen kannalta nousee aineistosta neljä keskeistä merkitystä. Opetushenkilöstö näkee tärkeäksi sen, että keskiössä ovat opiskelija ja hänen tarpeensa. Hän tulee nähdyksi ja kuulluksi. Yhteistyötä tehdään opiskelijan ja hänen hyvinvointinsa vuoksi.

Niin, kyllä se nyt nimenomaa hänen vuokseen täällä ollaan ja hänen asioitaan sitten niinku niihin paneutua, että pääsisi alalle opiskelemaan ja olisi niinku tulevaisuus.

..., kaiken sen pitäisi palvella opiskelijaa ja hänen hyvinvointia ja kaikkea tukea, mitä hän tarvitsee...”

Niin, siis se focus on just, että se nuori on tuossa.

Opetushenkilöstö toi esiin ajatuksiaan siitä, mikä on TUVA-koulutuksen merkitys opiskelijan kasvun ja kehityksen näkökulmasta. Tuva tarjoaa mahdollisuuden kasvaa henkisesti. Vuosi voi olla opiskelijalle myös hengähdystauko. Tavoitteena on, että opiskelija löytäisi omat vahvuutensa ja mielenkiinnon kohteensa ja sitä kautta oman jatkopolkunsaa opiskelussa tai työelämässä. Haastateltavien vastauksissa tätä kuvataan seuraavasti:

Se polku löytyy ja vaikkei nyt juuriongelma poistukkaan sieltä, niin saadaan niinku autettua sitä opiskelijaa, niin että löytyy se jatkopolku ja löytyy ehkä motivaatio ja hän näkee sen, minkä takia täällä ollaan.

..., että tää on ehkä semmoinen hengähdystaukokin niille ja moni saattaa voimaantua ja niinku lähtee kasvuun eri tavalla ja miettiä, että mitä mä voisin oikeasti tehdä ja huomata, että mulla onkin jotain vahvuuksia, mitä ei ole aikaisemmin tuotu esille ja sitten se tsempaa sua eteenpäin.

...TUVA on paljon sitä kohtaamista, että siltä osin sitä eteenpäin menemistä.

Aineistosta välittyi opetushenkilöstön tavoite siitä, että toimiva yhteistyö tuo opiskelijalle tunteen siitä, että hänestä välitetään ja hän ei ole yksin asioidensa kanssa. He kokivat tärkeäksi sen, että opiskelijalla on kokemus siitä, että hänestä välitetään ja ympärillä on turvallisia aikuisia. Hän ei ole yksin asioiden kanssa.

... se nuorikin vaistoaa, jos se homma toimii...Ja tieks sää sillai, että just, että se on niinku, että hänestä välitetään.

Ja se syntyy sen yhteistyön kautta, että niitä välittäviä aikuisia on siinä ympärillä ja sitä myöten se usko siihen, että tässä niinku voi tapahtua jotain hyvää, niin syntyy sen vuoden aikana opiskelijalle.

Opetushenkilöstö koki yhteistyön tärkeäksi ja aivan keskeiseksi opiskelijan tukemisen, auttamisen ja asioiden eteenpäin saamisen kannalta. Yhteistyö mahdollistaa sen, että opiskelijalla on mahdollisuus saada oikeanlaista apua oikealla hetkellä. Sen avulla pyritään selvittämään avun ja tuen tarpeet sekä löytämään keinot, jotka auttavat opiskelijaa. Opiskelijoiden asioiden hoitamisen edellytyksenä on moniammatillinen ja -alainen yhteistyö:

Myös mun ryhmä, mun opiskelijat tarvitsee niitä kaikkia ihmisiä...kaikkien vähän niinku näkemyksiä siitä, miten tästä voitaisiin jatkaa eteenpäin,

että tämä ihminen saisi kaiken mahdollisen avun ja tuen, mitä hän tarvitsee.

Se olisi ihan fiasko, jos monialaista yhteistyötä ei olisi.

Yhteistyö, se pelastaa tän opiskelijan.

Opettajille yhteistyö merkitsee vastuun jakamista, tiedon saamista, ammatillista kehittymistä ja kokemusta toiminnasta, jolla on merkitystä. Vastuun jakamista luonnehditaan siten, että yhteistyössä huolet voi jakaa, saa tukea muilta ammattiryhmiltä, ei ole yksin asioiden kanssa, stressi, uupumus ja kuormittuneisuus vähenee. Yhteistyöllä on merkitys myös turvallisuuden tunteeseen. Kaikesta ei tarvitse, ei tarvitse pystyä eikä voi selviytyä itse. Se on taakan ja päätöksenteon jakamista.

Mä olen tuonut asiat esille, saan annettua huoleni pois ja toivon, että ryhmässä saan tukea omaan juttuuni.

Tiedon saamisessa ammattiryhmien eri näkökulmat koetaan tärkeinä. Yhteistyössä pystytään laajasti ja monialaisesti pohtimaan tilannetta ja saamaan opiskelijan tilanteesta kokonaiskuva ja ajantasainen tieto. Toisten antama palaute toimii myös omien ajatusten testaamisen välineenä. Se lisää opetushenkilöstön ymmärrystä opiskelijan tilanteesta ja antaa vahvistusta omalle työlle tai tiedon, että toimintatapaa pitää muuttaa. Haastattelussa asia kiteytettiin näin:

Itsellä ei ole kaikkea tietoa, jota siihen kohtaan tarvitaan. Eri näkökulmat, miten voidaan nuorta tukea, tehdä päätöksiä tai hoitaa asiaa eteenpäin palvelujärjestelmässä tai viranomaispäätöksiä...

Sä et voi olettaa, sun täytyy tietää.

Ammatillinen kehittyminen tulee esiin moniammatillisessa ja monialaisessa yhteistyössä juuri yhdessä tekemisen kautta ja eri näkökantojen kuuntelemisena ja kuulemisena. Ymmärretään toisten tärkeys ja arvostetaan toisten ammattitaitoa sekä tulee itse ammattilaisena nähdyksi ja kuulluksi.

Mulle tulee ammattilaisena nähdyksi ja kuulluksi tulemisen kokemus, tekemisellä on aidosti merkitystä.

Aineistosta nousee esiin myös se, että aina kaikkia ei voida auttaa, vaikka opetushenkilöstöllä kuinka olisi tahtoa, yritystä tukea ja auttaa opiskelijaa. Se ei aina tuota tulosta, mutta kokemus omasta merkityksestä erilaisissa yhteistyöryhmissä koetaan tärkeäksi.

Sitten jossain tapauksissa kaikella istumisella ja puuttumisella ei ole mitään merkitystä. Joka vuosi on myös näitä opiskelijoita.

”Niitä tragedioita tulee joka vuosi ja jokaisen kohdalla, sillä monilaisella yhteistyöllä pyritään sitä [syrjäytyminen] niinku välttämään ja monen kohdalla se onnistuu.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkasteli TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön moniammatillisesta ja monilaisesta yhteistyötä. Tavoitteena oli selvittää, minkälaista moniammatillista- ja alaista yhteistyötä opetushenkilöstö tekee opetus- ja ohjaustyön lisäksi, miten he kokevat roolinsa, minkälaisia kokemuksia opetushenkilöstöllä on moniammatillisesta ja -alaisesta yhteistyön toimivuudesta ja sen merkityksestä.

Moniammatillista yhteistyötä tehtiin TUVA-koulutuksen tiimeissä, tiimien kesken ja oppilaitoksen eri koulutusalojen opetushenkilöstön kanssa. Tyypillisin monialaisen yhteistyön muoto oli monialainen yhteistyöryhmä (MAR), johon kuului myös opiskelija ja tarvittaessa huoltaja. Monialaiseen yhteistyöryhmään kutsuttiin tarvittaessa esimerkiksi opiskelijan tukihenkilö, lastensuojelun avo- huollon tai laitoshoidon ammattihenkilö, jos opiskelijalla oli asiakkuus kyseisiin tahoihin. Monialaista yhteistyötä tehtiin julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon, yritysten ja organisaatioiden (työpaikalla tapahtuva oppiminen), kaupunkien ja kuntien, kolmannen sektorin ja TE-toimistojen kanssa. Yhteistyön tarve johtui siitä, että opiskelijan opinnot eivät edenneet poissaolojen vuoksi. Poissaolojen taustalla oli opetushenkilöstön kokemuksen mukaan ahdistuneisuutta ja pelkotiloja, masentunutta mielialaa, perheen ja huoltajuuteen liittyviä vaikeuksia,

opiskelijan osaamisvajetta ja oppimisen vaikeuksia sekä päihteiden käyttöä. Moniammatillisen ja -alaisen yhteistyön aloite tuli pääsääntöisesti vastuupettajalta. Jonkin verran aloitteita tuli huoltajilta tai opiskeluhuollon toimesta. Harvoin yhteistyön aloite tuli avohuollon lastensuojelusta, lastensuojelulaitoksesta tai nuorten mielenterveyspalveluista. Opetushenkilöstön toimenkuvat ja vastualueet vaikuttivat yhteistyön laajuuteen, säännöllisyyteen ja yhteistyötahoihin. Vastuupettajilla, joiden ryhmissä oli suomalaisia oppivelvollisia nuoria, oli eniten samankaltaisuutta yhteistyötahojen suhteen. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että moniammatillinen ja -alainen yhteistyö TUVA-koulutuksessa on monipuolista ja laajaa, kattaen useita eri toimijoita.

Opetushenkilöstö toi esiin monenlaisia rooleja moniammatillisessa ja -alaisessa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. He näkevät itsensä ensisijaisesti opetusalan edustajina ja ammattilaisina, jotka tuntevat opiskelijoidensa tilanteet ja tarpeet. Monet haastateltavista kokivat tärkeäksi olla opiskelijoille tuttuja ja turvallisia aikuisia. Muita esiin tulleita rooleja olivat muun muassa rajojen asettaja, tukija, ohjaaja, tsemppaaja/kannustaja, toivon ylläpitäjä. Opetushenkilöstö toi esiin, että TUVA-koulutuksessa on joukko nuoria ja nuoria aikuisia, joilla tuen ja avun tarpeet ovat hyvin moninaisia. He kokivat ristiriitaa roolinsa ja mahdollisuuksiensa suhteen, koska opiskelijoiden ongelmat ovat usein sellaisia, ettei niitä pystytä ratkaisemaan pelkästään oppilaitoksen ja opetushenkilöstön toiminnalla ja vastuualueella. Tämä korostaa moniammatillisen ja -alaisen yhteistyön merkitystä ja tarvetta laajemmalle tuelle opiskelijoiden moninaisten tarpeiden täyttämiseksi.

Aineistosta yhteistyön toimivuuden suhteen nousi viisi yhteistyötahoa, joiden merkitys joko yhteistyön toimivuuteen tai toimimattomuuden suhteen on keskeinen. Moniammatillinen yhteistyö koetaan tärkeimmäksi ja se toimii pääosin hyvin TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kesken. Opiskeluhuolto on myös tärkeä yhteistyötaho ja toimii kohtuullisen hyvin, mutta salassapitosäädökset ja niiden tulkinnat haittaavat yhteistyön sujuvuutta. Opetushenkilöstö koki yhteistyön lastensuojelun avohuollon ja lastensuojelulaitosten kanssa pääasiassa heikoksi ja yksisuuntaiseksi, ja heidän näkemyksensä mukaan yhteistyötä tarvitaan nykyistä enemmän. Yhteistyö huoltajien kanssa on vaihtelevaa;

osa huoltajista on aktiivisia, mutta osaan ei saada yhteyttä. Lisäksi kielimuuri voi olla merkittävä este yhteistyölle. Tiedonsiirto perusopetuksesta ammatilliseen oppilaitokseen pitää saada toimimaan paremmin ja lisätä yhteistyötä perusopetuksen opetushenkilöstön kanssa (niin kutsuttu nivelvaiheen yhteistyö). Kokonaisuudessaan toimivan yhteistyön lisääminen ja parantaminen on tarpeen opiskelijoiden tukemiseksi ja heidän hyvinvointinsa edistämiseksi.

Moniammatillisen ja -alaisen yhteistyön merkitystä tarkasteltiin suhteessa opiskelijoihin ja opetushenkilöstöön. Opetushenkilöstön näkemyksen mukaan opiskelijan huomioiminen ja kuuleminen on keskeistä. Heistä on tärkeää, että TUVA-koulutuksen aikana opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus kasvaa, kehittyä ja löytää omat vahvuutensa sekä mielenkiinnon kohteensa. Välittävän ja voimaannuttavan kokemuksen tarjoaminen opiskelijoille on myös merkittävää. Moniammatillisen ja -alaisen yhteistyön avulla selvitetään ja mahdollistetaan opiskelijan tarvitsema apu ja tuki. Opiskelijan asioiden hoitamisen näkökulmasta toimiva yhteistyö on keskeistä. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että moniammatillinen ja -alainen yhteistyön merkitys on erittäin tärkeä opiskelijoiden tukemisessa ja heidän hyvinvointinsa edistämässä.

Johtopäätöksenä tuloksista voidaan todeta, että opetushenkilöstölle moniammatillinen ja -alainen yhteistyö on monin tavoin merkityksellistä. Se mahdollistaa vastuun ja taakan jakamisen, tiedon saamisen ja jakamisen eri ammattiryhmien kesken sekä ammatillisen kehittymisen kuuntelemalla eri näkökulmia. Yhteistyö tarjoaa myös kokemuksen merkityksellisestä toiminnasta, vaikka kaikkia ei aina pystyttäisikään auttamaan. Yhteistyön merkitystä kuvaa hyvin haastelevan yhteenveto asiasta:

Se on niinku valtavan iso osa tätä koko hommaa.

9 OPINNÄYTETYÖN EETTISET LÄHTÖKOHDAT, LUOTETTAVUUS, PÄTEVYYS JA AINEISTONHALLINTASUUNNITELMA

Hyvää opinnäytetyötä ohjaa johdonmukaisuus (koherenssi) ja eettinen sitoutuneisuus. Tutkimusmenetelmien luotettavuutta käsitellään yleensä reliabiliteetin (luotettavuuden) ja validiteetin (pätevyyden) käsittein. Validius tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. (Anttila, 2006, s. 518; Hirsjärvi ym., 2007, 226–227; Vilkka, 2015, s. 193.) Opinnäytetyössä käyttämäni tutkimusmenetelmä on tuottanut tuloksen siitä ilmiöstä, mitä olen tutkinut. Tulokset vastaavat opinnäytetyön kysymyksenaseteluun. Reliabiliteetin käsite yhdistetään yleensä määrälliseen (kvantitatiiviseen) tutkimukseen, jolloin sillä tarkoitetaan käytetyn tutkimusmenetelmän kykyyn antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia (Anttila, 2006, s. 515). Toistettaessa mittaus saman henkilön kohdalla saadaan täsmälleen sama mittaustulos tutkijasta riippumatta. (Vilkka, 2015, s. 194.) Laadullisen tutkimuksen reliabiliteetilla tarkoitetaan Anttilan (2006, 517) mukaan aineiston käsittelyn ja analyysin luotettavuutta. Tuloksia tarkastellaan yksittäistapauksia yleisemmällä tasolla.

Olen raportoinut tekemistäni yksityiskohtaisesti kaikissa opinnäytetyön vaiheissa. Opinnäytetyön prosessin olen pyrkinyt kirjoittamaan mahdollisimman johdonmukaisesti, läpinäkyväksi ja uskottavasti. Näin lukijat ja arvioijat voivat varmistua opinnäytetyöni luotettavuudesta. Opinnäytetyössä kuvatulla tavalla on päädytty esitettyihin tuloksiin. Luotettavuuteen vaikuttaa myös havaintojen luotettavuus ja puolueettomuus. Opinnäytetyön tekijänä on ymmärrettävä ja tiedostettava oma subjektiivisuutensa tavoitellessaan objektiivisuutta. Ymmäräkö ja kuulenkö opinnäytetyön tekijänä haastateltavaa vai vaikuttaako oma näkemyksellisyys, ennakkoasenteet ja maailmakuva siihen, mitä kuulen ja havainnoin. Teemahaastatteluihina huomasi neutraliteetin ylläpitämisen olevan yllättävän vaikeaa. Helposti tulee nyökättyä päätä tai kommentoitua jotain haastateltavan sanomaa asiaa hyväksyvästi. Se on ikään kuin sisälle ohjelmoitu refleksi. Analysointivaiheessa vaativinta oli käsitteiden muodostaminen ja niiden yhdisteleminen. Luin useaan otteeseen aineistoa tarkistaakseni, että en yli- tai alitulkitse aineistoa. Pyrin siihen, että tulokset kuvaavat

kohderyhmän kokemuksia ja käsityksiä niin hyvin, kuin se on mahdollista samalla tiedostaen, että kyse on omista tulkinnoistani ja käsitteistöstä opinnäytetyön tekijänä. (Eskola & Suoranta 2005, s. 210–211; Hirsjärvi & Hurme, 2014, s. 188–189; Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 134–137.)

Ladullisessa tutkimuksessa aineiston sisällöllinen rikkaus vaikuttaa tutkimuksen pätevyYTEEN. Haastatteluun piti keskittyä hyvin, jotta osasi oikeissa kohdintaMENTÄÄ kysymyksiin asioita. Jokainen myös tulkitsee kysymyksiä omalla tavallaan. Tarvittaessa muotoilin kysymyksen hieman toisella tavalla tai yritin muuten avata sitä haastateltavalle. Useimmille haastateltaville haastattelu vaikutti olevan merkityksellinen. Haastatteluja ei voi ”suorittaa”, molempien pitää olla henkisesti läsnä ja kokea asia tärkeäksi. Toimin opettajana ammatillisessa oppilaitoksessa tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Oppilaitos työympäristönä on sitä kautta tuttu, mutta TUVA-koulutus ennen tutkimuksen tekemistä oli tuntemattomampi. Opettajana minulla on oletusarvoja ja näkemyksiä ammatillisesta koulutuksesta. Puolueettomuusnäkökulma piti huomioida ja pitää mielessä tutkimuksen kaikissa tilanteissa ja vaiheissa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2008, s. 227; Kananen, 2015, s. 339–340; Tuomi & Sarajärvi, 2009, 125–132.)

Opinnäytetyön luotettavuus on yhteydessä eettiseen kestävyYTEEN. Jo opinnäytetyön aiheen valinta on eettinen kysymys. Opinnäytetyön aiheen valinnassa, tavoitteessa ja tutkimuskysymyksissä tulee miettiä, kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja miksi tutkimukseen ryhdytään. Ihmisoikeudet ovat lähtökohta tutkittavien suojaan liittyviin lähtökohtiin. Selvitin suullisesti ja kirjallisesti osallistujille opinnäytetyön tavoitteet ja menetelmän. Tutkittavilta oli oikeus kieltäytyä haastattelusta, keskeyttää mukana olonsa koska tahansa ja oikeus kieltää jälkikäteen itseään koskevan aineiston käyttö opinnäytetyössä. Varmistin kirjallisesti suostumuksen haastattelun. Tutkittavien hyvinvointi asetettiin etusijalle. He saivat määrittää muun muassa haastattelun ajankohdan ja paikan. Samoin haastattelussa ilmapiiri pyrittiin saamaan mahdollisimman luontevaksi. Haastattelun jälkeen oli vielä mahdollisuus keskustella asioista epävirallisemmin. Mahdolliset ongelmat otin etukäteen huomioon kuten puhelimeni

kapasiteetin haastattelujen taltioinnissa. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s.134–143.)

Opinnäytetyön haastatteluissa saadut tiedot ovat luottamuksellisia. Litteroidut haastattelut tallennettiin opinnäytetyön tekijän tietokoneen kovalevyille (ei pilvipalveluun). Niitä ei luovutettu ulkopuolisille. Nauhoitettu haastattelut poistettiin puhelimesta ja litteroidut tiedostot tietokoneelta opinnäytetyön arvioinnin jälkeen. Tulostetut litteroinnit hävitin arvioinnin jälkeen tietosuojasta. Henkilötietoja on vain suostumuslomakkeessa. Haastattelussa ei tule esiin henkilötietoja, mutta äänen katsotaan muodostavan henkilörekisterin. Tieto saatiin suoraan tutkittavalta. Näiltä osin opinnäytetyön tekijä on rekisterin ylläpitäjä. Rekisterinpitäjä on taho, joka on vastuussa tutkittavien henkilötietojen asiallisesta ja lainmukaisesta käsittelystä. Henkilötiedoissa ei kerätty niin kutsuttuja erityisiä/arkaluontoisia henkilötietoja, koska ne eivät olleet välttämättömiä opinnäytetyön tekemisen kannalta. Allekirjoitettava osallistumissuostumuksen sisältäsi tutkimuksen tarkoituksen ja tavoitteen. Osallistumissuostumuksen liitteenä toimitettiin etukäteen tietosuojaseloste, joka sisälsi tiedon henkilötietojen rekisterinpitäjästä (nimi, puhelinnumero ja sähköpostiosoite), käsittelyn tarkoituksesta (opinnäytetyö) ja tutkittavalle kuuluvat oikeudet. Henkilötietojen käsittelyä koskevan informoinnin sisältö, informoinnin toteutustapa ja ajankohta dokumentointiin tietosuojaselosteessa. Opinnäytetyössä varmistettiin tutkittavien anonymiteetti. Haastattelut ja litteroinnit numeroitiin. Tutkittavien tietoja ei voi tunnistaa opinnäytetyön tuloksissa ja julkaisussa. Opinnäytetyön tekijänä toimin vastuullisesti ja noudatin antamiani lupauksia. Tekijänä omistan tuottamani aineiston. (Satakunnan ammattikorkeakoulu, n.d., kohta aineistohallinta opinnäytetyössä.)

9.1 Saavutettavuus

Saavutettavuus on yhdenvertaisuuden edistämistä. Saavutettavuus tarkoittaa verkkopalvelun helppoa lähestyttävyyttä kaikille ihmisille. Digitaalisten palvelujen saavutettavuudesta on säädetty lailla, joka sisältää EU:n saavutettavuusdirektiivin (2016/2102) vaatimukset. Lain tarkoituksena on edistää digitaalisten

palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta sekä sisällön saavutettavuutta ja siten parantaa jokaisen mahdollisuuksia käyttää yhdenvertaisesti digitaalisia palveluja. (Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 306/2019, 1 luku 1§).

Käytin opinnäytetyössäni Satakunnan ammattikorkeakoulun opinnäytetyön pohjaa. Valmiissa opinnäytetyön pohjassa saavutettavuus on tarkistettu. Opinnäytetyön pohjassa käytetään Wordin tyylejä rakenteiden ja ulkoasun merkitsemiseen. Käytin opinnäytetyön pohjaan ohjelmoitua selkeää ja helppolukuisen fonttia (Arial). Musta teksti valkoisella alustalla mahdollistaa riittävän suuren kontrastin käytetyn fontinkoon kanssa. (Theseus, n.d.)

Otsikoin opinnäytetyöni tekstit kuvaavasti, siten että otsikosta voi päätellä leipätekstin sisällön ja otsikot lukemalla opinnäytetyöstä saa kokonaiskäsityksen. Tein opinnäytetyössä oleviin kuviin tekstivastineen Wordin vaihtoehtoinen teksti-ikkunan avulla. Vaihtoehtoinen teksti kertoo, mikä on kuvan olennainen sisältö ja merkitys. Opinnäytetyöhön on määritelty oletuskieleksi suomi. Kun olin saanut Word-asiakirjan valmiiksi, tarkistin vielä sen saavutettavuuden. Käytin tarkistamisessa apuna Wordin automaattista tarkistustoimintoa (tarkista helppokäyttöisyys) sekä tarkistin tietyt asiat vielä itse, koska ohjelma ei löydä kaikkia ongelmia ja virheitä. Kun olin luonut saavutettavan Word-asiakirjan ohjeiden mukaisesti ja tarkistanut sen saavutettavuuden, muutan asiakirjan saavutettavaksi PDF/A-tiedoksi. Nimesin opinnäytetyöni sitä kuvaavalla tavalla. (Theseus, n.d.)

10 POHDINTA

Opinnäytetyöni aihe alkoi hahmottua jo vuonna 2020, kun haastattelin erästä opiskelutehtävää varten silloisen ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen (VALMA) vastuuopettajaa. Haastattelu koski hänen kokemuksiin ja näkemyksiään koulutuksesta. Opettajana mietin haastattelun jälkeen

vastuuopettajan työ moninaisuutta, vaativuutta ja yhteistyökumppaneiden määrää. Aihe opinnäytetyöhön alkoi itää jo silloin.

TUVA-koulutus alkoi 1.8.2022. Syksyllä 2023 tein suunnitelman opinnäytetyön aikataulusta ja opintovapaastani. Työni vuoksi opintovapaa siirtyi kevääseen 2024. Nyt jälkikäteen asiaa tarkasteltuna se oli hyvä asia. TUVA-koulutusta oli ehditty toteuttaa miltei kaksi lukuvuotta, joten opetushenkilöstölle oli ehtinyt kertyä omaa näkemystä ja kokemusta koulutuksesta. Samoin opinnäytetyön aihe sai selkeämmän rajauksen.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tutkia opettajien monialaista yhteistyötä, mutta jo ensimmäisten haastattelujen aikana selvisi moniammatillisen yhteistyön merkitys ja näin ollen myös aihe täsmentyi sen osalta. Moniammatillinen ja -alainen yhteistyö ovat opinnäytetyössä keskeisiä käsitteitä, joten niiden määrittely ja tarkentaminen oli välttämätöntä. Tästä syystä määrittelin, mitä ne tässä opinnäytetyössä tarkoittavat. Määritellessäni käsitteitä minulle tuli yllätyksenä se, että näiden käsitteiden käyttö on varsin monitulkintaista jopa tutkimuksissa (vrt. Isoherranen, 2012, s.20–22; Koskela, 2013, s. 17.)

TUVA-koulutuksen kohdalla on nähtävissä kolme kehityssuuntaa. Ensinnäkin suurin osa (yli 90 %) vuonna 2023 TUVA-koulutukseen tulevista opiskelijoista suoritti sen ammatillisissa oppilaitoksissa (Vipunen 2024). Toiseksi TUVA-koulutuksen opiskelijoiden määrät ovat kasvaneet ja oppilaitoksiin on perustettu uusia ryhmiä. Kolmanneksi TUVA-koulutukseen tulevien oppivelvollisten kohdalla on kasvava joukko nuoria, jotka tarvitsevat oppimiseen, mutta myös monenlaisiin muihin ongelmiin tukea ja apua siirtyessään perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen.

Opiskelijoiden ongelmat ovat alkaneet jo perusopetuksessa, mikä tulee esiin Helsingin yliopiston Koulutuksen arviointikeskuksen HEAn raportissa 1/24. Raportissa selvitettiin perusopetuksen poissaoloista ja niihin annetun tuen vaikutuksista koulunkäyntiin. Tuloksista (2024, s. 46) selviää, että poissaolot perusasteella vaikuttavat myös toisen asteen valmistumiseen. Nuorille, joilla poissaolokierre alkoi jo alakoulussa, oli tyypillistä psyykinen pahoinvointi

peruskoulussa kuten runsaat sisäänpäin suuntautuneet oireet, opiskelun kokeminen merkityksettömänä, heikko oppimismotivaatio ja koulumenestys sekä yksinäisyyden kokemukset toisella asteella. Samat syyt poissaolojen taustalla tulevat esiin myös tämän opinnäytetyön tuloksissa. Tätä taustaa vasten olisi hyvä pohtia, miten yhden lukuvuoden aikana saadaan TUVA-koulutuksessa tilanne muuttumaan ja nuori sitoutumaan koulunkäyntiin, jos poissaolokierre on alkanut jo perusopetuksessa. Olisiko tuloksellisinta puuttua mahdollisimman varhain poissaoloihin moniammatillisesti ja -alaisesti jo perusopetuksessa? Jos vasta toisella asteella aletaan kartoittaa tukitoimia opiskelijalle, jolla poissaolokierre on alkanut jo perusopetuksen alaluokilla, niin ollaan väistämättä liian myöhässä. Tämä huomio nousi esiin useassa haastattelussa. Lisäksi perusopetuksen suhteen toivottiin enemmän yhteistyötä sekä toimivaa tiedonsiirtoa, jotta tiedetään opiskelijoiden tuen tarpeesta jo heidän tullessaan koulutukseen.

Rädyn ja Pietiläisen toimittamassa tutkimusraportissa (2020), Romakkaniemi ja Kataja (2020, s.108–109) tuovat ongelmiin puuttumattomuuden esille asiakasymmärryksen näkökulmasta. Hankkeessa mukana olleille nuorille yhteistä oli se, että he tarvitsivat tukea kyetäkseen hyödyntämään palveluja, selviytyäkseen omasta arjestaan, vahvistaakseen toimijuuttaan ja kyetäkseen suunnittelemaan elämänpolkujaan. Nuorten puheissa korostui kouluun liittyvät kokemukset. Heillä oli kokemuksia koulukiusaamisesta, kaveriporukasta ulossulkemisesta, haastavista perhesuhteista ja oppimisvaikeuksista. Ongelmiin ei kuitenkaan ollut puututtu. Koulukokemukset ovat merkityksellisiä toisen asteen koulutuksen ja ammatillisten valintojen näkökulmasta. Samankaltaisia opiskelijoiden kokemuksia opetushenkilöstö kuvasi haastatteluissa syistä, jotka vaikuttivat poissaoloihin.

Opinnäytetyön tulosten perusteella poissaolot ovat keskeisin syy TUVA-koulutuksessa moniammatilliselle ja -alaiselle yhteistyön tarpeelle. Opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ei toteudu ja tarvitaan eri tahojen yhteistyötä asian selvittämiseksi ja tukitoimien toteuttamiseksi. Tulosten perusteella poissaolojen taustalla (kuva 9) on samoja syitä, joita tulee esille myös Owl Groupin (2024, s. 30, s. 33–34) selvityksessä. Opiskelijoiden ongelmat

ovat monesti sellaisia, joita ei pystytä selvittämään pelkästään opetushenkilöstön moniammatillisen yhteistyön voimin. Toimiva opiskeluhuolto on tästä syystä tärkeää. Opetushenkilöstö koki, että yhteistyö toimii pääsääntöisesti hyvin, mutta toivottiin opiskeluhuollon varhaisempaa tarjoamista eli enemmän ennakoivaa toimintaa. Se tuli esiin haastatteluissa esimerkiksi toiveena saada opiskelijoiden terveystarkastukset koulutuksen alkuun. Tämä edesauttaisi ehkäisemään ongelmien kasaantumista ja avun saamista riittävän ajoissa. Sama asia tuli esiin opetus- ja ohjaushenkilöstön tuloksissa kehittämiskohteena Owl Groupin (2024, 43) selvityksessä.

Aikaisempien tutkimusten raportit ja selvitykset sekä opinnäytetyöni tulokset kertovat erityisesti oppivelvollisten ja nuorten aikuisten opiskelijoiden monenlaisista ongelmista ja haasteista, jolloin tuen ja avun tarpeet ovat hyvin erilaisia. Opetushenkilöstö toi esiin, että opiskelijoiden tarpeisiin pystytäisiin vastaamaan oikea-aikaisesti ja yksilöllisemmin rajoittamalla ryhmäkokoja ja huolehtimalla riittävästä henkilöstöresurssista. Myös TUVA-koulutuksen opettajien kelpoisuutta pitäisi tarkastella uudelleen huomioiden edellä mainitut seikat. Käytännössä, jos opettajalla on ammatillisten tai yhteisten tutkinnon osien kelpoisuus, niin on kelpoinen toimimaan myös TUVA-koulutuksessa opettajana. Kehittämiskohteena ehdotan, että TUVA-koulutuksessa opettajien kelpoisuutta muutetaan siten, että heiltä edellytettäisiin erityisopettajan kelpoisuus tai vastuuopettajan työparina olisi erityisopettaja.

Kuntaliitto ja ammatillisen koulutuksen Areena -verkosto tekivät keväällä 2024 aloitteen opetus- ja kulttuuriministeriöön kuntouttavan opetuksen mallista. He ehdottavat TUVA-koulutuksen rinnalle mallia, jossa yhdistettäisiin kuntoutusta sekä sopivia osia ammatillisesta koulutuksesta ja työpajatoiminnasta. Haastatteluissa ja opinnäytetyön tuloksissa nousevat esiin opiskelijoiden eriytyvät tuen tarpeen ja moninaiset ongelmat. Kaikkia opiskelijoita ei kyetä auttamaan opetushenkilöstön ja opiskeluhuollon henkilöstön keinoin. Kaikki eivät välttämättä ole edes koulukuntoisia. Tätä taustaa vasten ymmärrän hyvin tehdyn aloitteen. Asiaa kuvaa hyvin eräs haastatteleistani henkilöistä:

No, se tavoite on se, että ne jatkaisi tutkintokoulutukseen, mutta ei me sitä tehdä, vaan me pidetään ne ihmiset pinnalla. Eli tämä ei ole TUVA-koulutus, vaan tää on jotain aivan muuta. Tää on semmoista kuntouttavaa tai jotain vastaavaa, mutta ei, ei tämä TUVA-koulutusta ole.

Elämäkulun näkökulmasta asiaa tarkasteltuna yksi nuoruuden kehitystehtävistä on siirtymä perusopetuksesta ammatilliseen koulutukseen. Se on yksi merkittävä elämänvaiheiden välinen siirtymä ja koulutuksen nivelvaihe. Koulu on yhteiskunnallinen instituutio, joka pitää sisällään useita eri tasoja. Kiilakoski (2014, s. 28–30) tuo esiin, että virallisen koulun lisäksi koulu on myös nuorisokulttuurinen näyttämö, jossa nuoret kohtaavat jatkuvasti toisia nuoria. Voisiko nuorten omat toimintaympäristöt, kuten koulu ja tässä tapauksessa kuntouttava opetus, toimia ammatillisen ja sosiaalisen kuntoutuksen ympäristöinä osana monialaista kuntoutusjärjestelmää ja/tai koulutusjärjestelmää? Saataisiinko tällä mallilla paremmin kaikkien toimijoiden resurssit tehokkaammin käyttöön ja asiakkaalle saumaton palveluprosessi, apu ja tuki? Tarvittaessa sosiaaliseen ja ammatilliseen kuntoutukseen yhteensovitettaisiin terveydenhuoltolain mukainen päihde- ja/tai mielenterveyskuntoutus sekä muut tarvittavat palvelut ja tukitoimet. Tämä edellyttäisi monialaista hallinnon rajat ylittävää yhteistyönä, mutta myös käytännön asiakastyönä, jolloin monialaista yhteistyötä tehdään suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti yhteisen asiakkaan kuntoutumisen tukemiseksi. Tähän tarvitaan valtakunnallinen toimintamalli (kansallinen vastuunjako), jossa on sovittu muun muassa tiedonsiirrosta, selkeistä vastualueista, työnjaosta, henkilöstörakenteesta ja kelpoisuuksista. Toimintamallia voisi ensin paikallisesti pilotoida. Organisaatioiden tasolla monialainen yhteistyö edellyttää kulttuuristen, asenteellisten, rakenteellisten ja asiantuntijuuteen liittyvien rajojen ylittämistä. Mielestäni koulutyöhön niveltävää kuntoutusmallia kannattaa selvittää. Ehkäisisikö se syrjäytymistä, riskiä jäädä toimeentulotuen varaan tai siirtymistä työkyvyttömyyseläkkeelle jo varhaisaikuisuudessa? Parantaisiko se elämänlaatua? Lisäksi on huomioitava, että kaikkea ei voi mitata pelkästään hyödyllisyydessä tai rahassa, vaan on otettava huomioon myös inhimillisuus.

Kaiken kaikkiaan tämä on ollut silmiä avaava matka opetushenkilöstön omiin kokemuksiin TUVA-koulutuksen merkityksestä ja opetushenkilöstön työstä,

mutta myös laadullisen tutkimuksen tekemisestä. Opinnäytetyöni tekeminen kesti suunniteltua kauemmin omaan aikatauluun ja ajankäyttöön liittyvistä syistä. Se ei mielestäni kuitenkaan ole pelkästään huono asia, sillä parhaimmillaan aika mahdollisti asioiden pidemmän ja syvällisemmän tarkastelun ja ymmärtämisen. Opinnäytetyö oli myös työmäärällisesti suurempi kuin osasin ennakoida. Jossain vaiheessa litterointia tehdessä tuli myös uskon puute, saanko aineistosta koottua tulokset. Pitkäaikainen kollegani sai kuitenkin ohjattua minut omaan tapaansa hyvin suorapuheisesti takaisin tutkimuksen tekemisen realiteetteihin. Suuri kiitos hänelle. Aihe oli itselle merkityksellinen, ei pelkästään valmistumisen näkökulmasta, vaan myös sisällöllisesti. Minusta se oli tutkimuksen arvoinen.

Alun perin tavoitteena oli tuottaa näkökulma TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön monialaisesta yhteistyöstä ja sen merkityksestä. Opinnäytetyötä tehdessäni ymmärsin, että monialainen yhteistyö toimiakseen edellyttää myös toimivaa moniammatillista yhteistyötä. Opinnäytetyö on yhden ammatillisen oppilaitoksen TUVA-koulutuksessa toimivan opetushenkilöstön omakohtainen kokemus yhteistyöstä, jonka tarve nousee opiskelijoiden avun ja tuen tarpeesta. Uskon kuitenkin, että tuloksista löytyy yhtymäkohtia myös muiden organisaatioiden TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kokemuksiin. Mielestäni yhteistyö ja sen toimivuus, mutta myös sen mahdollistaminen, on tärkeää opiskelijoiden ja opetushenkilöstön näkökulmasta, mutta myös organisaatioiden välillä ja organisaatioiden jokaisella tasolla.

Yhteistyö on valtava voimavara.

LÄHTEET

Anttila, P. (2006). Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen (2. painos). Akaatiimi Oy.

Asetus opetustoimen kelpoisuudesta 986/1998. Haettu 10.3.2024 osoitteesta <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980986#L5P16>

Collin, K., Valleala, UM., Herranen, s., Paloniemi, S. & Pyhälä-Liljeström, P. (2012). Moniammatillisen yhteistyön muodot ja haasteet päivystystyön hoitoprosessissa. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2012: 49 31–43.

Haettu 24.3.2024 osoitteesta

[9343-Kirjoitus \(sisältäen ydinasiat, tiivistelmät & asiasanat\)-23994-1-10-20131217.pdf](https://www.finlex.fi/fi/kirjoitus/sisaltaien_ydinasiat_tivistelmät_asiasanat-23994-1-10-20131217.pdf)

ePerusteet. Opintopolku.fi. Valtakunnalliset perusteet. Tutkintoon valmentava koulutus (OPH-1488-2021). Haettu 20.2.2024 osoitteesta

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/tutkintoonvalmentava/7534950/tekstikappale/7682268>

ePerusteet. Tietoa palvelusta. Haettu 13.10.2024 osoitteesta

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opas/9270170/tekstikappale/9270191>

Eskola, J., Lätti, J. & Vastamäki, J. (2018). Teemahaastattelu: Lyhyt selviytymisopas. Teoksessa R. Valli (toim.), Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistokeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle (5., uudistettu painos). PS-kustannus.

Eskola, J. & Suoranta, J. (2005). Johdatus laadulliseen tutkimukseen (7. painos). Vastapaino.

HE 124/2024. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Haettu 21.10.2024 osoitteesta

<https://stm.fi/ajankohtaista/paatos?decisionId=2120>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2008). Tutki ja kirjoita (13.–14. osin uudistettu paino). Tammi.

Holopainen, E., Nyyssölä, A., Karvonen, S., Aaltonen, S., Hästbaca, N., Lipponen, O. & Pitkänen, T. (2023). Monialainen yhteistyö nuorille suunnatuissa palveluissa on vaihtelevaa – katsaus kirjallisuuteen. Tutkimuksesta tiiviisti 23/2023. Suomen sosiaalinen tila 2/23. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Haettu 23.3.2024 osoitteesta

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146541/URN_ISBN_978-952-408-087-3.pdf?sequence=1

Hujala, A., Taskinen, H., Oksman, E., Kuronen, R., Karttunen, A. & Lammintakanen, J. (2019). Sote-ammattilaisten monialainen yhteistyö: Paljon palveluja tarvitsevat asiakkaat etusijalle. *Yhteiskuntapolitiikka* 5–6, 592–600. URN.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019112744444>

Ikonen, P-E. (2018). Oikeastaan ei ole kyse sosiaalisesta kuntoutuksesta – on kyse nuorista. Teoksessa H. Kostilainen & A. Nieminen (toim.), *Sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmia ja mahdollisuuksia* (s. 261–278). Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Diak Työelämä 13.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-307-0>

Isoherranen, K. (2012). Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. [väitöskirja, Helsingin yliopisto]. Helda.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-7664-0>

Juvonen-Posti, P., Lamminpää, A., Rajavaara, M., Suoyrjö, H. & Tötterman, P. (2016). Työikäisten kuntoutumisen monialainen järjestelmä. Teoksessa I. Autti-Rämö, A-M. Salminen, M. Rajavaara & A. Ylinen (toim.), *Kuntoutuminen* (s. 160–175). Duodecim.

Kananen, J. (2017). Laadullinen tutkimus pro graduna tai opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Suomen Yliopistopaino – Juvenes Print.

Kangasniemi, M., Hipp, K., Häggman-Laitila, A., Kallio, H., Karki, S., Kinnunen, P., Pietilä, A-M., Saarnio, R., Viinamäki, L., Voutilainen, A. & Waldén, A. (2018). Optimoitu sote-ammattilaisten koulutus- ja osaamisuudistus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 39/2018. Haettu 24.3.2024 ositteesta
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160883/39-2018-Optimoitu%20sote-osaaminen.pdf>

Katisko, M., Kolkka, M., & Vuokila-Oikkonen, P. (2014). Moniammatillinen ja monialainen osaaminen sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja liikunta-alojen koulutuksessa. Malli työssäoppimisen ja ammattitaitoa edistävän harjoittelun toteutusta varten. Raportit ja selvitykset 2014:2. Opetushallitus.

Kela, (n.d.). Kansaeläkelaitos. Ammatillinen kuntoutus. Haettu 23.2.2024 ositteesta
<https://www.kela.fi/amatillinen-kuntoutus>

Kela, (2024). Kansaeläkelaitos. Hallitus esittää muutoksia nuorten ja opiskelijoiden tukiin ja palveluihin vuodelle 2025. Haettu 22.10.2024 ositteesta.
<https://www.kela.fi/ajankohtaista/hallitus-esittaa-muutoksia-nuorten-ja-opiskelijoiden-tukiin-ja-palveluihin-vuodelle-2025#mika-muuttuisi-nuoren-ammattillisessa-kuntoutuksessa-ja-sen-ajalta-maksettavassa-kuntoutusrahasa>

Kiilakoski, T. (2014). Koulu on enemmän. Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 107. DOI.
<https://doi.org/10.57049/nts.306>

Koskela, S. (2013). "Mie teen vaan oman työni" Toimintatutkimus moniammatillisen yhteistyön ja ohjausosaamisen kehittämistä [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. URN.

<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/42061>

Kujapää, I. (2020). Toimintakulttuuri luo asiakaskokemuksen. Julkaisusta Määttä, M. & Souto, A-M. (2020). Tutkittu ja tulkittu Ohjaamo. Nuorten ohjaus ja palvelut integraatiopyörteessä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 154. DOI.

<https://doi.org/10.57049/nts.262>

Kukkonen, H. Seppälä, M. & Jussila, A. (2021). VALMAN juurilla -miten nivelvaiheen koulutus yhdistyi? TAMKjournar 9.8.2021.

<https://sites.tuni.fi/tamk-julkaisut/pedagogiset-ratkaisut/valman-juurilla-miten-nivelvaiheen-koulutus-yhdistyi/>

Kuntaliitto. (28.2.2024). Kuntouttava opetus: Uusi malli opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Haettu 3.3.2024 osoitteesta

https://www.kuntaliitto.fi/ajankohtaista/2024/kuntouttava-opetus-uusi-malli-opiskelijoiden-tuen-tarpeisiin-vastaamiseksi?fbclid=IwAR3yZ0xA6B7WBTH-BHS1ny8ADufphRiO18G6IWWanZY6Rj8yE_yitj23MD4w

Kuntaliitto. (23.4.2024). Tarvitaan uusi kuntouttavan opetuksen malli opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Haettu 2.5.2024 osoitteesta

<https://www.kuntaliitto.fi/ajankohtaista/2024/tarvitaan-uusi-kuntouttavan-opetuksen-malli-opiskelijoiden-tuen-tarpeisiin>

Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017. Haettu 27.3.2024 osoitteesta

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170531>

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 306/2019. Haettu 1.4.2024 osoitteesta

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2019/20190306>

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 566/2005. Haettu 23.2.2024 osoitteesta

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050566>

Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä 381/2023. Haettu 5.10.2024 osoitteesta

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20230381>

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 606/2021. Haettu 7.4.2024 osoitteesta

<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210612>

Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 1215/2020. Haettu 19.2.2024 osoitteesta

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2020/20201215>

Nuorisotutkimusseura. Verkkajulkaisuja 107.
https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/koulu_on_enemman.pdf

Ohjaamo.fi. (n.d.). Lähin ohjaamo. Haettu 23.3.2024 osoitteesta
<https://ohjaamot.fi/lahin-ohjaamo>

OKM. (2024). Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja koulutussanasto (OKSA), 3. laitos. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2024:13. Haettu 2.11.2024 osoitteesta
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165542>

OPH. Opetushallitus. (2021). Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen perusteet on julkaistu. Haettu 19.2.2024 osoitteesta
<https://www.oph.fi/fi/uutiset/2021/tutkintokoulutukseen-valmentavan-koulutuksen-perusteet-julkaistu>

OPH. Opetushallitus. (2022). Perustietoa oppivelvollisuuden laajentamisesta. Haettu 19.2.2024 osoitteesta
<https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/perustietoa-oppivelvollisuuden-laajentamisesta>

OPH. Opetushallitus. (2024). Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen perusteiden laatiminen. haettu 19.2.2024 osoitteesta
<https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/tutkintokoulutukseen-valmentavan-koulutuksen-perusteiden-laatiminen>

OPH/1488/2021. Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen perusteet. Haettu 19.2.2024 osoitteesta
<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/perusteet/7534950/liitteet/046657be-5a65-4e48-a490-647e1e79b729>

OPH/3061/2023. Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen perusteiden muutos. Haettu 19.2.2024 osoitteesta
<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/perusteet/7534950/liitteet/f944a0bf-8d66-40f9-9506-2a34c69f71db>

Opintopolku. (n.d.). Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus. Haettu 25.3.2024 osoitteesta
<https://opintopolku.fi/konfo/fi/sivu/tutkintokoulutukseen-valmentava-koulutus-tuva#erityinen-tuki-oppimiseen>

Opintopolku. (2024a) Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus. Hakeminen TUVA-koulutukseen. Haettu 20.2.2024 osoitteesta
<https://opintopolku.fi/konfo/fi/sivu/tutkintokoulutukseen-valmentava-koulutus-tuva#hakeminen-tuva-koulutukseen>

Opintopolku. (2024b) Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus. Pääsyaatimukset TUVA-koulutukseen. Haettu 20.2.2024 osoitteesta

<https://opintopolku.fi/konfo/fi/sivu/tutkintokoulutukseen-valmentava-koulutus-tuva#paasyvaatimukset-tuva-koulutukseen>

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki1287/2013. Haettu 7.4.2024 osoitteesta
<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20131287>

Oppivelvollisuuslaki 1214/2022. Haettu 19.2.2024 osoitteesta
<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2020/20201214>

Owal Group. (2024). Selvitys tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) toimivuudesta 6/24. OKM. Haettu 5.9.2024 osoitteesta
https://owalgroup.com/wp-content/uploads/2024/06/TUVA_ra-portti_19.6.2024.pdf

Pori.fi. (12.2.2024). Ohjaamo on nuorten palvelu. Haettu 3.3.2024 osoitteesta
<https://www.pori.fi/uutinen/etusivun-uutiset/ohjaamo-on-nuorten-palvelu/12/02/2024/>

Pukkila, P. (2023). Monialaisen ohjauksen ja yhteistyön lähtökohdat sekä rakentuminen ohjauspalveluiden työmuodoksi. Monimenetelmällinen tutkimus Ohjaamoista. [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. URN.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9502-7>

Pukkila, P & Helander, J. (2016). Työotteena monialaisuus. Katsaus Ohjaamoiden monialaiseen yhteistyön rakentumiseen. Nuorisotutkimus, 34(3), 53–57.

Puusa, A. (2020). Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksesta A. Puusa & P. Juuti (toim.), Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus.

Puusa, A. (2020). Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksesta A. Puusa & P. Juuti (toim.), Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus.

Puusa, A. & Juuti, P. (2020). Näkökulmia laadullisen aineiston analyysiin. Teoksesta A. Puusa & P. Juuti (toim.), Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus

Romakkaniemi, M. & Kataja, K. (2020) Palvelutarpeesta palvelutuotteeksi - sosiaalisen kuntoutuksen aseman vakiinnuttaminen palvelujärjestelmässä. Teoksessa R. Rätty & R. Pietiläinen (toim.), Palvelutarpeesta palvelutuotteeksi. Sosiaalisen kuntoutuksen aseman ja toimintojen vakiinnuttaminen palvelujärjestelmässä - SOKU2-hankkeen tuotoksia, tuloksia ja kokemuksia (s. 105–129). Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 1/2020. Haettu 20.9.2024 osoitteesta
www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/312718/B%201%202020%20Rätty%20Pietiläinen%20Palvelutarpeesta%20palvelutuotteeksi.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Terveystieteidenhuoltolaki 1326/2010. Haettu 23.9.2024 osoitteesta

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

THL. (29.12.2023). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Mitä on toimintakyky? Haettu 23.2.2024 osoitteesta

<https://thl.fi/aiheet/toimintakyky/mita-toimintakyky-on>

Theseus. (n.d.) Tervetuloa ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden ja julkaisujen tallennussivulle. Opinnäytetyön saavutettavuusohjeet. Haettu 3.4.2024 osoitteesta

<https://submissions.theseus.fi/saavutettavuusohjeet.htm>

Timperi, T. (2022). Sote-integraation edellyttämä monialainen yhteistyöosaaminen. Selvityshenkilön raportti. Sosiaali- ja terveysministeriö.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5399-4>

Tunkkari, M., Vasalampo, K., Kiuru, N. & Virtanen, T. (2024). Poissaolojen yhteys hyvinvointiin, motivaatioon ja opintojen etenemiseen. Perusopetuksen poissaolojen ja niihin annetun tuen vaikutukset koulunkäyntiin. Tutkimushankkeen loppuraportti 1/24. Koulutuksen arviointikeskus HEA, kasvatustieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto. Haettu 5.9.2024 osoitteesta

<https://helda.helsinki.fi/items/5d77aad1-d5dc-4adf-ab32-a3d970692b06>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (5. uudistettu painos). Tammi.

Työ- ja elinkeinoministeriö. (n.d.) Kysymyksiä ja vastauksia työllistymistä edistävistä monialaisesta yhteispalvelusta (TYP). Haettu 13.10. 2024 osoitteesta

<https://tem.fi/usein-kysytyja-kysymyksia-typ-toimintamallista>

Työeläke.fi. (5.1.2024). Eläkkeet eri elämäntilanteissa. Haettu 23.2.2024 osoitteesta

<https://www.tyoelake.fi/elakkeet-eri-elamantilanteissa/kuntoutus-reitti-takaisin-tyoelamaan/>

Työntekijän työeläkelaki 395/2006. Haettu 7.4.2024 osoitteesta

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060395>

Saikka, P. (2018). Hallinnan rajoilla monialainen koordinaatio vaikeasti työllistyvien työllistymisen edistämiseksi. [väitöskirja, Helsingin yliopisto].

<http://hdl.handle.net/10138/233917>

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Haettu 23.2.2024 osoitteesta

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L3P17>

Satakunnan ammattikorkeakoulu. (n.d.) Kirjallisten töiden ja opinnäytetöiden ohjeet. Hyödyllistä tietoa opinnäytetyöstä ja kirjoittamisesta. Aineistohallinta opinnäytetyössä. Haettu 5.4.2024 osoitteesta

<https://www.samk.fi/app/uploads/sites/2/2023/12/Aineistohallintasuunnitelma-opinnaytetyossa-SAMK-2022-korjattu-lomake.pdf>

STM. (n.d.). Sosiaali- ja terveysministeriö. Ammatillinen kuntoutus. Haettu 6.3.2024. osoitteesta

<https://stm.fi/ammattillinen-kuntoutus>

STM. (n.d.). Sosiaali- ja terveysministeriö. Kuntoutus. Haettu 30.10.2024 osoitteesta

<https://stm.fi/sotepalvelut/kuntoutus>

Tilastokeskus. (n.d.) Käsitteet. Haettu 3.7.2024 osoitteesta

<https://stat.fi/meta/kas/ulkomaalaistaus.html>

Työntekijän työeläkelaki 395/2006. Haettu 23.2.2024 osoitteesta

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060395#O1L1P3>

Vilka, H. (2015). Tutki ja kehitä (4. uudistettu painos). PS-kustannus.

Vipunen. (2024a). Opetushallinnon tilastopalvelu. TUVA-koulutuksen opiskelijamäärät vuonna 2023 eri rahoitusjärjestelmien mukaan. Haettu 16.9.2024 osoitteesta

<https://vipunen.fi/fi-fi/ layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Koulutuksen%20yhteiset%20-%20tuva%20-%20opiskelijat%20-%20tilastovuosi.xlsb>

Vipunen. (2024b). Opetushallinnon tilastopalvelu. TUVA-koulutuksen opiskelijat äidinkielen mukaan vuonna 2023. Haettu 16.9.2024 osoitteesta

<https://vipunen.fi/fi-fi/ layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Koulutuksen%20yhteiset%20-%20tuva%20-%20opiskelijat%20-%20tilastovuosi%20-%20%C3%A4idinkieli.xlsb>

Vipunen. (2024c). Opetushallinnon tilastopalvelu. Erityisen tuen opiskelijoiden määrä TUVA-koulutuksessa rahoitusjärjestelmän mukaan vuonna 2023. Haettu 16.9.2024 osoitteesta

<https://vipunen.fi/fi-fi/ layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Koulutuksen%20yhteiset%20-%20tuva%20-%20opiskelijat%20-%20tilastovuosi.xlsb>

Vipunen. (2024d). Opetushallinnon tilastopalvelu. Vaativan erityisen tuen opiskelijoiden määrä TUVA-koulutuksessa vuonna 2023. Haettu 13.3.2024 osoitteesta

<https://vipunen.fi/fi-fi/ layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Koulutuksen%20yhteiset%20-%20tuva%20-%20opiskelijat%20-%20tilastovuosi.xlsb>

Vipunen. (2024e). Opetushallinnon tilastopalvelu. TUVA-koulutuksen opiskelijat opiskelijamäärät vuonna 2023 Länsirannikon Koulutus Oy. Haettu 19.9.2034 osoitteesta

<https://vipunen.fi/fi-fi/ layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Koulutuksen%20yhteiset%20-%20tuva%20-%20opiskelijat%20-%20tilastovuosi.xlsb>

LIITTEET

Liite 1 Suostumus kohderyhmän esihenkilöitä työajan käytöstä haastatteluun

Liite 2 Tutkimuslupa

Liite 3 Teemahaastattelun kysymykset

Liite 4 Haastattelun ajankohta, opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Liite 5 Tietosuojaseloste

Liite 6 Suostumus haastatteluun

Liite 7 Poissalojen taustalla olevia syitä

LIITE 1 SUOSTUMUS KOHDERYHMÄN ESIHENKILÖITÄ TYÖAJAN KÄY- TÖSTÄ HAASTATTELUUN

Hei!

Olen tekemässä opinnäytetyötä Satakunnan ammattikorkeakoulussa kuntoutuksen koulutusohjelmassa. Opinnäytetyön suunnitelma on siinä vaiheessa, että tarvitsen luvan tutkimuskoh- teiden haastatteluihin.

Opinnäytetyön aiheena on TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kokemus monialaisesta yhteistyöstä. Opinnäytetyön tarkoitus on kartoittaa opettajan roolia tutkintokoulutukseen valmen- tavan koulutuksessa (TUVA) monialaisia palveluja käyttävien opiskelijoiden verkostossa. Ta- voitteenä on selvittää, minkälaista monialaista yhteistyötä opetushenkilöstö tekee opetus- ja ohjaustyön ohella ja miten he kokevat oman roolinsa ja työnsä merkityksen opiskelijan monia- laisessa palvelukokonaisuudessa sekä eri tahojen tuen ja palvelujen yhteensovittamisessa. Opetushenkilöstöllä tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan opettajia, erityisopettajia ja opinto-oh- jaajia.

1. Miten TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö kokee roolinsa monialaisessa yhteistyössä eri toi- mijoiden kanssa?
2. Miten opetushenkilöstö kokee monialaisen yhteistyön merkityksen TUVA-koulutuksen opis- kelijoiden opetuksen ja ohjauksen tarpeisiin vastaamisessa?
3. Miten TUVA-koulutuksessa monialainen yhteistyö toimii eri toimijoiden kesken?

Opinnäytetyö toteutetaan laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerätään teemahaastattelulla. Haastattelun kesto noin 1–1,5 tuntia. Kohteena ovat oppilaitoksen TUVA-koulutuksen opetus- henkilöstö [vastuuopettajat (11 henkilöä), opot (2 henkilöä) ja erityisopettajat (2 henkilöä)]. Opetushenkilöstöltä pyydetään kirjallinen suostumus ennen haastattelua. Opinnäytetyössä ei tule esiin nimellä, missä organisaatiossa haastateltavat työskentelevät, eikä heitä pysty yksi- löimään opinnäytetyön tuloksista tai johtopäätöksistä.

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä ohjaava opettaja pyysi tarkentamaan, onko haastatte- luun käytetty aika työaikaa. Mielestäni tutkimushaastatteluun osallistuvat eivät ole vain väli- neitä saada tietoa, vaan parhaimmillaan se lisää myös haastatteluun osallistuvan ymmärrystä asiasta. Keskustelun muodossa oleva haastattelu jäsentää ja syventää haastateltavan omaa näkemystään työstään. Tässä mielessä parhaimmillaan sillä on työtä kehittävä vaikutus yksi- lön ja koko tiimin tasolla. Tässä mielessä toivon, että he voivat käyttää 1–1,5 tuntia työai- kaansa haastatteluun.

Terveisin Jaana

LIITE 2 TUTKIMUSLUPA

SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULU
SATAKUNTA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OP07A

1 / 2

SAMK / Sopimus oppinäytetyön tekemisestä

Opinnäytetyön tekijä: Jaana Antila	Aloitusryhmä: AKO18SP
Opiskelijanumero: 1801579	
Tutkinto-ohjelma: Kuntoutuksen ohjaus	
Opinnäytetyötä ohjaavan opettajan nimi, sähköposti, puhelinnumero ja osoite: Merja Koivuniemi merja.koivuniemi@samk.fi puh. 0447103770	
Toimeksiantaja*, yhteys henkilön nimi, sähköposti, puhelinnumero, osoite ja y-tunnus: Länsirannikon koulutus Oy Winnova y-tunnus 2245018-4 rehtori Taina Kivioja taina.kivioja@winnova.fi Tiedepuisto 3 28600 Pori	
Opinnäytetyön nimi: TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kokemus monialaisesta yhteistyöstä.	
Työn etenemisaikataulu: Huhtikuu-elokuu 2024	
Sopimus perustuu hyväksytyyn tutkimus-/projektisuunnitelmaan.	
Tätä sopimusta koskevat erimielisyydet pyritään ratkaisemaan ensisijaisesti neuvottelemalla osapuolten kesken.	
Tätä sopimusta on laadittu 2 kappaletta, yksi kullekin osapuolelle.	
Olemme lukeeet sopimusehdot (sivu 2) ja hyväksymme ne.	
Opiskelijan, oppinäytetyön ohjaajan, toimeksiantajan ja osaamisaluejohtajan sähköiset allekirjoitukset näkyvät koko asiakirjan ja sen liitteiden viimeisellä sivulla. Sopijaosapuolet saavat allekirjoitetun asiakirjan sähköpostilla.	

tronically signed / 3ähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
s://sign.visma.net/#/document-check/4c12c0b9-5494-43b9-a4bf-42005c3a7fd

visma sign
www.vismasign.com

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 50 pages before this page
Dokumentet inneholder 50 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 50 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 50 sider før denne side

Detta dokument innehåller 50 sidor före denna sida

Jaana Antila - jaana.antila@student.samk.fi - 37.33.197.79

13dd1045-2192-4199-b187-ef1a7e697198 - 2024-04-18 08:47:36 UTC +03:00

Merja Koivuniemi, lehtori p 044 710 3770 - merja.koivuniemi@samk.fi - 193.166.150.11

ec367038-58b6-4210-b419-a3e75064914b - 2024-04-18 16:43:21 UTC +03:00

Taina Kivioja - taina.kivioja@winnova.fi - 212.146.45.78

8e915847-7ad5-4edf-95de-381a8a45d22e - 2024-04-19 13:51:13 UTC +03:00

Tiina Savola - tiina.savola@samk.fi - 85.23.27.81

8e6282f1-34f9-4989-b399-2c0fa2c1be2f - 2024-04-20 11:14:22 UTC +03:00

LIITE 3 TEEMAHAASTATTELUN KYSYMYKSET

Haastateltavan taustatiedot

- ammattinimike
- koulutus
- työkokemus ammatillisessa koulutuksessa ja TUVA-koulutuksessa

Haastattelun teemat

Opinnäytetyön haastattelun teemat on jaettu neljään pääkysymykseen, jotka nousevat opinnäytetyön tavoitteesta ja tarkoituksesta. Alla eritetyssä teemahaastattelun rungossa esitetään mahdolliset tarkentavat lisäkysymykset tukemaan haastattelujen etenemistä teemojen mukaisesti.

1. Minkälaista monialaista yhteistyötä TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö tekee opetus- ja ohjaustyön lisäksi?
 - Minkälaiden tahojen kanssa teet yhteistyötä?
 - Mitä asioihin yhteistyö liittyy?
 - Mitä tavoitteita yhteistyöllä on?
 - Mistä aloite yhteistyöhön lähtee?
 - Kuvaile yhteistyötä: kertaluonteinen, prosessi, kokoonpano jne.
2. Miten TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö kokee roolinsa monilaisessa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa?
 - Kuvaile, minkälaisiksi koet roolisi erilaisissa ryhmissä.
 - Kerro työnjaosta eri toimijoiden kesken.
3. Miten TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö kokee monilaisen yhteistyön toimivuuden?
 - Kerro, minkälaisena koet yhteistyön toimivuuden eri ryhmissä
 - Mitkä asiat vaikuttavat yhteistyön toimivuuteen?
 - Miten kehittäisit yhteistyötä?
4. Mitä kokemuksiin liittyviä merkityksiä TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö antaa monilaiselle yhteistyölle?
 - Mitä merkityksiä monilaisella yhteistyöllä on opiskelijoiden asioiden hoitamisen kannalta?
 - Mitä merkityksiä monilaisella yhteistyöllä on TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kannalta?
 - Mitä muita merkityksiä on monilaisella yhteistyöllä?

LIITE 4 HAASTATTELUN AJANKOHTA, OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Olet sopinut kanssani osallistumisesta haastatteluun (pvm, klo), joka liittyy opinnäytetyöhöni. Suoritan kuntoutuksen ohjaajan (AMK) opintoja Satakunnan ammattikorkeakoulussa. Olen saanut tutkimusluvan rehtorilta ja sopinut esihenkilösi kanssa, että haastattelu on työaikaa.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa näkökulma TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön monialaisesta yhteistyöstä. Tavoitteeseen pyritään tuomalla esiin, minkälaista monialaista yhteistyötä opetushenkilöstö tekee opetus- ja ohjaustyön lisäksi ja miten he kokevat oman roolinsa. Opinnäytetyössä selvitetään lisäksi opettajien kokemuksia yhteistyön merkityksestä ja toimivuudesta. Henkilöstöllä tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan opettajia, erityisopettajia ja opinto-ohjaajia.

Opinnäytetyön tavoitteeseen haetaan vastauksia seuraavilla kysymyksillä:

1. Minkälaista monialaista yhteistyötä TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö tekee opetus- ja ohjaustyön lisäksi?
 - Mieti ennakkoon, millaisten tahojen kanssa teet yhteistyötä?
2. Miten TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö kokee roolinsa monialaisessa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa?
3. Miten TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö kokee monialaisen yhteistyön toimivuuden?
4. Mitä kokemukseen liittyviä merkityksiä TUVA-koulutuksen opetushenkilöstö antaa monialaiselle yhteistyölle?

Ennen haastattelun alkamista lue liitteenä oleva tietosuojaseloste ja suostumus haastatteluun. Suostumus allekirjoitetaan kahtena kappaleena ennen haastattelun alkamista.

Ystävällisin terveisin

Jaana Antila

p. 0444557722

LIITE 5 TIETOSUOJASELOSTE

Tietoa tutkimukseen osallistuvalla

Olet osallistumassa Satakunnan ammattikorkeakoulun opintoihin kuuluvan opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen/selvitykseen tms.

Tämä seloste kuvaa, miten henkilötietojasi käsitellään tutkimuksessa.

Tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit myös halutessasi keskeyttää osallistumisesi tutkimukseen. Jos keskeytät osallistumisesi, ennen keskeytystä kerättyä aineistoa voidaan kuitenkin käyttää tutkimuksessa. Tässä tietosuojaselosteessa kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia sinulla on ja miten voit vaikuttaa tietojesi käsittelyyn.

1. Opinnäytetyön rekisterinpitäjä

Opiskelija: Jaana Antila

Osoite: Kyllikintie 25 28370 Pori

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa:

Nimi: Jaana Antila

Osoite: Kyllikintie 25 28370 Pori

Puhelinnumero: 0444557722

Sähköpostiosoite: jaana.antila@student.samk.fi

2. Kuvaus tutkimuksesta ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Suoritan kuntoutuksen ohjaajan (AMK) opintoja Satakunnan ammattikorkeakoulussa. Tietoja kerätään opinnäytetyötä varten. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa näkökulma TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön monialaisesta yhteistyöstä. Opinnäytetyössä kerättyjä tietoja sekä niistä syntyneitä tutkimustukoksia käsitellään luottamuksellisesti tietosuojalainsäädännön edellyttämällä tavalla. Tietojasi ei voi tunnistaa opinnäytetyön tuloksissa ja julkaisussa. Opinnäytetyössä aineisto kerätään teema-haastattelu menetelmällä. Haastattelut toteutetaan noin 15 henkilölle. Haastattelu kestää noin 1–1½ tuntia. Haastattelut nauhoitetaan ja säilytetään äänitallenteena. Äänitallenne puretaan ja tallennetaan kirjalliseksi tekstitiedostoksi. Opinnäytetyön haastatteluaineistoa käsitellään aina ilman suoria tunnistetietoja. Kirjoitetut haastattelut säilytetään opinnäytetekijän oman tietokoneen tiedostoissa (ei pilvipalveluissa) ja haastattelut puhelimen muistissa, josta se siirretään tietokoneen tiedostoon.

Haastattelulla saadut nauhoitetut aineistot poistetaan puhelimesta ja tietokoneesta sekä kirjoitetut haastattelut hävitetään tietoturva-astiaan tulosten asianmukaisuuden varmistamisen jälkeen tai viimeistään opinnäytetyön arvioinnin ja julkaisun jälkeen.

3. Opinnäytetyön tekijä

Opiskelija on itse rekisterin pitäjä, joka vastaa tutkimuksen toteuttamisesta.

Nimi: Jaana Antila

Osoite: Kyllikintie 25 28370 Pori

Puhelinnumero: 0444557722

Sähköpostiosoite: jaana.antila@student.samk.fi

4. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Satakunnan ammattikorkeakoulun tietosuojavastaava on Osmo Santamäki. Häneen saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuojavastaava@samk.fi

5. Tutkimuksen tai kehittämistyön suorittaja

Opinnäytetyön tekijällä on oikeus käsitellä tietoja.

6. Opinnäytetyön aihe ja kesto

Opinnäytetyön nimi: TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kokemus monialaisesta yhteistyöstä

Kertatutkimus

Henkilötietojen käsittelyn kesto:

Opinnäytetyön alustava valmistumisaika on elokuu 2024

7. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella:

tutkittavan suostumus

rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattaminen

yleistä etua koskeva tehtävä/rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttö:

tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi
tutkimusaineistojen arkistointi

rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen

mikä oikeutettu etu on kyseessä:

8. Mitä tietoja kerään ja tallennan

Opinnäytetyössä haastateltavista henkilöistä kerätään seuraavia tietoja:

Yhteystiedot mahdollista haastattelun täydennystä varten: nimi, puhelinnumero ja sähköpostiosoite.

Haastattelun taustatiedot: ammattinimike, työkokemus ammatillisessa koulutuksessa ja TUVA-koulutuksessa.

Suoria tunnistetietojasi eli nimeäsi ja yhteystietojasi ei yhdistetä taustatietoihisi eikä haastatteluvastauksiisi. Haastatteluvastauksesi säilytetään äänitallenteena, joka puretaan ja tallennetaan myös kirjalliseksi tekstitiedostoksi sisältäen lisäksi vain tunnistekoodin.

9. Arkaluonteiset henkilötiedot

Opinnäytetyössä ei käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja.

10. Mistä henkilötietoja kerätään

Henkilötiedot saadaan suoraan haastateltavalta.

11. Tietojen siirto tai luovuttaminen muille

Tietojasi ei luovuteta tai siirretä muille.

12. Tietojen siirto tai luovuttaminen EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Ei siirretä.

13. Automatisoitu päätöksenteko

Automaattisia päätöksiä ei tehdä.

14. Henkilötietojen suojauksen periaatteet

Tiedot ovat salassa pidettäviä.

Manuaalisen aineiston suojaaminen: Aineiston säilyttäminen opinnäytetyöntekijän kotona lukitussa kaapissa, kunnes opinnäytetyö on valmis tai tulosten todentaminen sitä edellyttää.

Tietojärjestelmissä käsiteltävät tiedot:

käyttäjätunnus salasana käytön rekisteröinti kulunvalvonta
 muu, mikä:

Suorien tunnistetietojen käsittely:

Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa

Aineisto analysoidaan suurin tunnistetiedoin, koska (peruste suorien tunnistetietojen säilyttämiselle): ---

15. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen tai kehittämistyön päättymisen jälkeen

Tutkimusrekisteri tai muu rekisteri hävitetään

16. Mitä oikeuksia sinulla rekisteröitynä/tutkittavana on ja oikeuksista poikkeaminen

Jos sinulla on kysyttävää tutkittavan oikeuksista, ota yhteys opinnäytetyöntekijään. Yhteystiedot ovat kohdassa 1.

Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)

Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen.

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi hankkeessa ja mitä henkilötietojasi hankkeessa käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista seuraavissa tapauksissa:

- a) henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin
 - b) peruutat suostumuksen, johon käsittely on perustunut, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta
 - c) vastustat käsittelyä (kuvaus vastustamisoikeudesta on alempana) eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä
 - d) henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti; tai
 - e) henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.
- Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuresti käsittelyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen, jos kyseessä on jokin seuraavista olosuhteista:

- a) kiistät henkilötietojen paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä rajoitetaan ajaksi, jonka kuluessa yliopisto voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden
- b) käsittely on lainvastaista ja vastustat henkilötietojen poistamista ja vaadit sen sijaan niiden käytön rajoittamista
- c) yliopisto ei enää tarvitse kyseisiä henkilötietoja käsittelyn tarkoituksiin, mutta sinä tarvitset niitä oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi
- d) olet vastustanut henkilötietojen käsittelyä (ks. tarkemmin alla) odottaessa sen todentamista, syrjäyttävätkö rekisterinpitäjän oikeutetut perusteet rekisteröidyn perusteet.

Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen (tietosuoja-asetuksen 20 artikla)

Sinulla on oikeus saada opinnäytetyön tekijälle toimittamasi henkilötiedot jäseneltyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa, ja oikeus siirtää kyseiset tiedot toiselle rekisterinpitäjälle opinnäytetyön tekijän estämättä, jos käsittelyn oikeusperuste on suostumus tai sopimus, ja käsittely suoritetaan automaattisesti. Kun käytät oikeuttasi siirtää tiedot järjestelmästä toiseen, sinulla on oikeus saada henkilötiedot siirrettyä suoraan rekisterinpitäjältä toiselle, jos se on teknisesti mahdollista.

Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin opinnäytetyön tekijä ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut, oikeudet ja vapaudet tai jos se on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi. Yliopisto voi jatkaa henkilötietojesi käsittelyä myös silloin, kun sen on tarpeellista yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kohdassa kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Käyntiosoite: Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki

Vaihde: 029 566 6700

Kirjaamo: 029 566 6768

Sähköposti: tietosuoja@om.fi

LIITE 6 SUOSTUMUS HAASTATTELUUN

Minua on pyydetty osallistumaan teemahaastatteluun, jonka aiheena on TUVA-koulutuksen opetushenkilöstön kokemus monialaisesta yhteistyöstä.

Olen perehtynyt tutkimusta koskevaan tiedotteeseen (tietosuojaseloste) ja saanut riittävästi tietoa opinnäytetyöstä ja sen toteuttamisesta. Opinnäytetyön sisältö on kerrottu minulle ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini. Selvitykset antoi Jaana Antila. Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita tutkimukseen osallistumista.

Ymmärrän, että tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Minulla on oikeus, milloin tahansa tutkimuksen aikana ja syytä ilmoittamatta keskeyttää tutkimukseen osallistuminen tai peruuttaa suostumukseni tutkimukseen. Tutkimuksen keskeyttämisestä tai suostumuksen peruuttamisesta ei aiheudu minulle kielteisiä seuraamuksia. Olen tutustunut tietosuojailmoituksessa kerrottuihin rekisteröidyn oikeuksiin ja rajoituksiin.

Allekirjoittamalla suostumuslomakkeen hyväksyn tietojeni käytön tietosuojailmoituksessa kuvattuun tutkimukseen.

Allekirjoituksellani vahvistan, että osallistun tutkimukseen ja suostun vapaaehtoisesti tutkittavaksi sekä annan luvan edellä kerrottuihin asioihin.

Allekirjoitus

Päiväys

Nimen selvennys

Suostumus vastaanotettu

Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus Päiväys

Nimen selvennys

Alkuperäinen allekirjoitettu asiakirja jää opinnäytetyön tekijän arkistoon ja kopio annetaan haastateltavalle. Suostumusta säilytetään tietoturvallisesti niin kauan kuin aineisto on tunnistellisessa muodossa. Jos aineisto anonymisoidaan tai hävitetään suostumusta ei tarvitse enää säilyttää.

LIITE 7 POISSAOLOJEN TAUSTALLA OLEVIA SYITÄ

Poissaolojen taustalla olevia syitä

PELKISTETTY ILMAUS	ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA
<p>Opiskelijalla on jokin trauma, joka vaikuttaa koulunkäyntiin. Koulukiusaamista jo aiemmin taustalla, joka on jättänyt syviä jälkiä.</p> <p>Taustalla nettikiusaamista. Sosiaaliset tilanteet ahdistavat. Ei pystytä tulemaan kouluun. Ei pystytä menemään työpaikalle oppimaan.</p> <p>Vaikea tulla julkisille paikoille. Rikkinäiset kaverisuhteet. Yksinäisyys, sulkeutuneisuus, ahdistuneisuus.</p>	<p>Taustalla kokemus kiusaamisesta ja jonkin traumaattinen kokemus</p> <p>Sosiaaliset tilanteet jännittävät ja pelottavat, vaikea olla ryhmässä, uudet tilanteet koetaan vaikeiksi, välttämiskäyttäytymistä</p> <p>Sosiaalinen eristyneisyys ja yksinäisyys</p>	Ahdistuneisuus ja pelkotilat
<p>Jaksamattomuutta</p> <p>Ei vain pystytä/päästä lähtemään kotoa/sijaiskodista kouluun</p> <p>Elämässä ei ole mitään, minkä takia edes eläisi</p> <p>Kaikki on harmaata möykkyä</p> <p>Hakee omaa paikkaansa, eivät ole omassa ympäristössään</p> <p>Syömishäiriöt</p> <p>Mielenterveyden pulmat/haasteet/asiat</p> <p>Masennus</p> <p>Ei pääse sängystä ylös</p> <p>On jotenkin poissaoleva tai sulkeutunut</p>	<p>Tunnetason ongelmat, alavireinen mieliala, apaattisuus</p> <p>Mielenterveyteen liittyvät haasteet</p>	Masentunut mieliala
<p>Pitkä historia kouluikäymättömyyttä.</p> <p>Peruskoulun oppimäärästä puuttuu poissaolojen vuoksi kaksi vuotta, vaikka on saatu päättötodistus.</p> <p>Peruskoulusta on jäänyt paljon opittavaa, tulee nuoria, jotka eivät osaa esim. nelosen kertotaulua. Kouluun sitoutumattomuus.</p> <p>Peruskoulussa ei ole selvitetty tuen tarpeita.</p> <p>Hahmottamisen ongelmaa.</p> <p>Neuropsykiatriset haasteet (autismikirjoja, ADHD)</p> <p>Lukivaikkeudet</p>	<p>Taustalla kouluikäymättömyys</p> <p>Tarvittava osaaminen puutteellista</p> <p>Oppimisen vaikeudet</p>	Osaamisen puutteet ja oppimiseen liittyvät vaikeudet
<p>Strukturoitumaton arki</p> <p>Vaikeudet huolehtia itsestään ja vastuistaan</p> <p>Elämänhallinnan ongelmat</p> <p>Elämäntilanne haastava</p> <p>Elämästä puuttuu se rytmi</p> <p>Elämänhallinnan taidot ja viikonlopun hääräykset</p> <p>Haasteita arjessa</p> <p>Opittu malli, että voidaan olla vain kotona</p> <p>Ei herää</p> <p>Ei vastata opettajan viesteihin</p> <p>Ei nappaa, ei kiinnosta, ei ole motivaatiota</p> <p>Ei mennä työssäoppimisjaksoille, kun siitä ei makseta</p>	<p>Puuttuu säännölliset elämäntavat, vuorokausirytmien häiriintyminen</p> <p>Itseohjautuvuuden puutteet, vaikeudet huolehtia itsestään ja vastuistaan</p> <p>Opiskelua haittaa asenneongelmat</p>	Elämän hallinnan haasteet

<p>Vaikeat kotiolot. Muutokset perheolanteissa esim. sairastuminen. Rikkonaiset kotiolot. Haastavat olosuhteet kotona. Perhe voi huonosti. Vanhempien mielenterveydentila. Työttömyyttä, rahavaikeudet.</p> <p>Ei voi tehdä mitään, kun on poika- tai tyttöystävän luona. Huoltaja nostaa kädet pystyyn, ei voi mitään, kun ei tule. Kotona ei ole mitään voimaa, mikä puski koulun päin. Lastensuojelulaitoksissa ollaan "kädettömiä", jos nuori ei suostu lähtemään kouluun. Ei saada heräämään tai nousemaan sängystä.</p> <p>Vanhemmuus hukassa. Huoltajat eivät vastaa yhteydenottoihin. Huoltajien ymmärtämättömyys omasta vastuustaan. Huoltajatkin tarvitsisivat vahvaa tukea. Välillä opiskelijakin ymmärtää paremmin kuin huoltaja.</p>	<p>Vaikeudet perheessä</p> <p>Puuttumisen vaikeus</p> <p>Vanhemmuuteen liittyvät ongelmat</p>	<p>Perheen olosuhteet ja huoltajuuden vaikeudet</p>
<p>päihteet rikokset velat</p>	<p>päihteet ja sen tuomat ongelmat</p>	<p>päihteiden ongelmakäyttö</p>